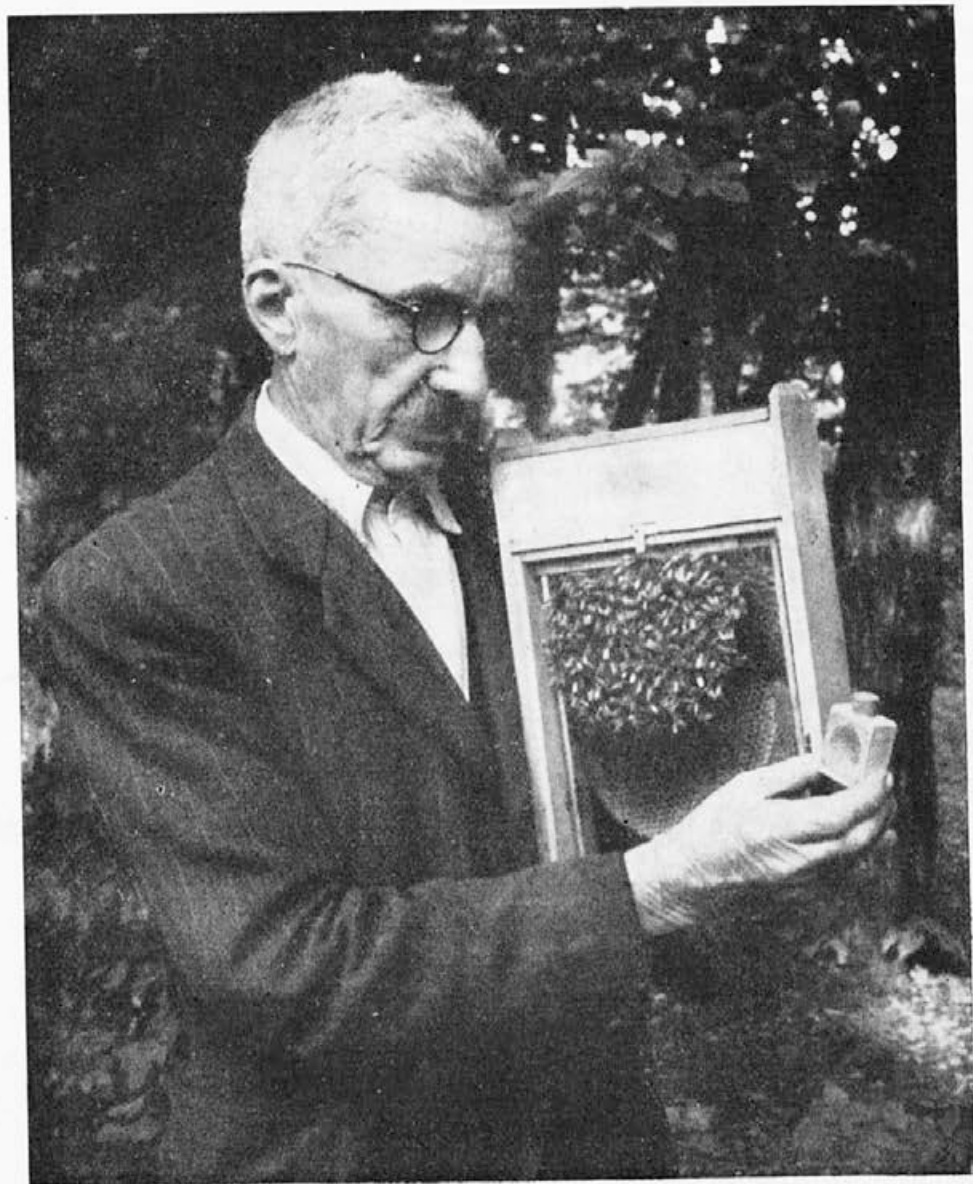

1957

ŠTEVILKA

11-12

GLASILO
ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ

Slovenski

ČEBELAR

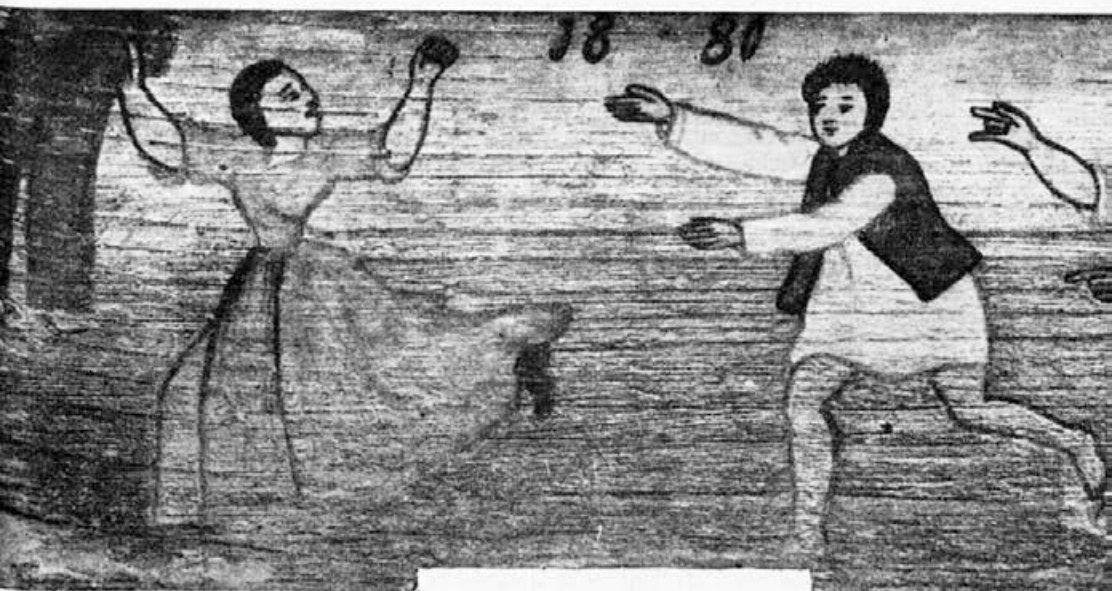
SLOVENIJE

VSEBINA

Bogomir Milost: Kako pripravljamo in uživamo mleček	241
Stanko Ozebek: Vlaga in zgornje žrelo	244
F. C.: Kako sem zdravil nose mavost	245
Rudolf Ferlež: Moj pitalnik	250
L. Krese: Zopet pitalniki	252
Sonja Horvat: Opazovala sem rojenje čebel	254
Leopold Zor: Osebni ali ontogenetski razvoj žuželk (Konec)	256
Avgust Bukovec: O naši nekdanji trgovini s čebelami (Nadaljevanje)	262
H. Hirschfelder: Kemoterapija pršičavosti (Konec)	267
Efer: Čebelarska navodila	271
Pašetov Janez: Iz zapiskov čebelarskega pri- tepenca (Nadaljevanje)	275
OPAZOVALNICE:	
Poročilo za september in oktober	276
OSMRTNICE:	
Alojz Devetak, Franc Erjavec, Stefan Renčelj	278
MALI KRUIHEK:	
O zdravljenosti in prodaji medu. Se o matičnem mlečku. Kako se praši matice. Obnožina kot zdravilo. Pripravljanje sladkorne raztopine. Nadomestila za obnožino. Spomin. Pozna opravištev matice. Zanimiv prizor	279
NAŠA ORGANIZACIJA:	
Poročilo o VI. rednem občnem zboru ZČDS (Konec)	282
Dopisi: Čebelarska družina v Kozjem. Iz družine Sentjur pri Celju. Iz Križevcev pri Ljutomeru. Kmetijska proizvodna poslovna Zveza Zalec. Občni zbor Čebelarskega društva Ljubljana. O letošnji hojevi paši. Čebelarski tabor pod Krimom. Čebelarska družina v Dobovi	288
SLIKA NA OVITKU:	
Vzrejevalec matic, tov. Vovk iz Hraš pri Lescah, na plemenilni postaji.	

List izhaja v začetku vsakega drugega mesca. Izdaja ga »Zveza čebelarskih društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28; Tiska ga Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja pa uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za člane 400 din, za nečlane in inozemstvo 500 din. Posamezna dvojna številka stane 90 din. Številka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 60-KB-1-Z-1077

KAKO PRIPRAVLJAMO IN UŽIVAMO MLEČEK

BOGOMIR MILOST

Odkar so se pojavile vesti o izredni zdravilnosti matičjega mlečka in odkar so bili doseženi z njim tako zadovoljivi uspehi, sprašujejo mnogi čebelarji, a tudi drugi, kako in v kakšnih količinah naj ga uživajo. Naravno je, da moramo mleček, kakor vsako zdravilo, ki ga predpiše zdravnik, uporabljati redno v natančno določenih in enakomernih obrokih.

Najprej še nekaj besed o pridobivanju mlečka! Vsi vemo, da mleček lahko dobimo samo iz matičnikov, ker edino tja ga čebele odlagajo. Vsak čebelar tudi ve, kako je mogoče prisiliti čebele, da zgrade in napolnijo matičnike. Najpreprostejši način je ta, da odvezamemo panju, ki ima sate z jajčki ali z največ dva dni staro zalego in dovolj hrane, njegovo matico. (Če je matica dobra, jo odvezamemo samo začasno). V takem panju bodo čebele takoj nategnile večje število matičnikov in ličinke v njih naravnost zalile z mlečkom. Če pri odvzemu matice nekaj satov z jajčki ali mlado zalego spodaj prirežemo in tako skrajšamo, bo uspeh še boljši. Čim več mladih čebel imamo v takem panju, tem večja bo tudi proizvodnja mlečka. Sicer pa izreže čebelar skoraj vsako leto

iz svojih panjev nekaj matičnikov, da prepreči rojenje. Če jih izreže, preden so zaprti, lahko že te koristno uporabi. Če jih rabi seveda ob določenem roku, jih mora pač »pridelati«.

Za zdravstveno uporabo je najboljši mleček iz matičnikov, starih 2—3 dni, vsekakor pa le iz odprtih. Za 1 gram mlečka, kar zadostuje za eno kuro, rabimo 6—8 matičnikov. Ko jih imamo dovolj, napravimo takole: na globokem krožniku ali v plitvi skledi razmažemo 30 dkg strjenega (kandiranega) medu. Tekoč med ni primeren, ker bi v njem ves mleček splaval na površino. Z ostrim nožem izrežemo iz satja matičnike, ne da bi jim poškodovali dna. Vsakega nato na eni strani po dolgem prerežemo in ga odpremo. S pinceto, iglo ali zobotrebceom odstranimo iz njega ličinko, postrgamo mleček in ga raztresemo po pripravljenem medu. Mleček postrgamo z majhno leseno ali koščeno lopatico, ki naj bo toliko velika kakor matičnik. Ko smo izpraznili vseh 6—8 matičnikov, med dolgo in temeljito mešamo, da se mleček enakomerno razdeli in spoji z njim, s to mešanico napolnimo primeren lonček ali kozarec ter ga hranimo na temnem in hladnem prostoru (v hladilniku). Od nje uživamo vsako jutro po eno kavino žličko uro pred jedjo. Pripravljena količina zadostuje za 30 dni (30 dkg = ca. 30 žličk), kar velja za eno kuro. Druga enaka kura se po potrebi lahko ponovi čez 1—3 mesce. Če nimamo hladnega prostora, pripravimo naenkрат manjše količine, pri čemer računamo 1 matičnik na 5 žličk medu. Močnejših mešanic ne delamo, ker mora vsak obrok vsebovati 30—35 miligramov mlečka, kar dosežemo po gornjem navodilu.

Če je mleček pomešan z medom, se njegov zdravilni vpliv še poveča. Lahko pa ga uporabljamo tudi raztopljenega v vodi. V pol litra vode raztopimo mleček iz enega matičnika. Raztopina je nekoliko motna in jo moramo hraniti v hladnem prostoru. Pol litra zadostuje za 3—4 dni (3 krat po $\frac{1}{2}$ ali 2 krat po $\frac{3}{4}$ del). Pred uporabo moramo tekočino premešati.

V našem prvem članku o mlečku* smo omenili, da vzporedno z mlečkom uporabljamo v iste namene tudi cvetni prah, kajti tudi cvetni prah (pelod) ima na organizem podoben vpliv kakor mleček. Zakaj? Cvetni prah je proizvod narave, med proizvod narave in čebel, a mleček izključno čebel. Da pa lahko mleček izločajo, morajo imeti čebele dovolj peloda, medu in vode. Do malega vsi vitamini, ki so v mlečku, so že v cvetnem prahu, nekateri celo v večjih odstotkih. Prav zato ima cvetni prah izredno krepčilni vpliv na človeški organizem.

* Glej SČ 9—10/57 str. 198.

V zdravilne namene lahko uporabljamo cvetni prah takih rastlin, ki ga proizvajajo v velikih množinah, n. pr. cvetni prah leske, vrbe ali koruze. Ko te rastline cveto, pognemo pod nje rjuhe in veje otresemo. Mnogo boljša pa je obnožina, to je pelod, ki ga prinašajo čebele v panje na golenih zadnjih nožic. To si preskrbimo s posebnimi osmukovalci, ki jih namestimo ob žrelih panjev. Sliko in popis takega osmukovalca bo Slovenski čebelar objavil kasneje.

Caillas priporoča za uživanje cvetnega prahu več načinov. Tako priporoča mešanico: 10 dkg surovega masla, 5 dkg medu in 1 dkg cvetnega prahu. To temeljito pregnetemo, da se vse tri snovi medsebojno dobro zmešajo. Uživamo to zmes pri zajtrku, namazano na košček kruha, hranimo pa jo do porabe v skodelici na hladnem. Ta način prija posebno otrokom.

Po drugem načinu dobro premešamo v porcelanasti ali emajlirani posodi 25 dkg tekočega medu in 5 dkg cvetnega prahu. Od tega uživamo 2—3 žličke vsako jutro pol ure pred zajtrkom. Če stoji ta zmes dalje časa na toplem, prične kipeti, kar pa ne škoduje in ne zmanjšuje nje-nega ugodnega vpliva; potrebno sicer kipenje ni.

Kot tretji način priporoča isti pisec: Vzamemo 8 dcl vode, 18 dkg medu in 5 dkg čimbolj svežega cvetnega prahu. Najprej raztopimo med v hladni vodi, nakar mu dodamo cvetni prah. Vse dobro premešamo in pustimo posodo na toplem pri temperaturi 20° C. Če to delamo spomladi ali jeseni, postavimo posodo k štedilniku ali peči. Čez nekaj dni prične tekočina kipeti. Tretji dan po pričetku vrenja jo že lahko uživamo. Pred uporabo jo dobro premešamo, da se cvetni prah enakomerno porazdeli po vsej tekočini. Pripravljena tekočina zadostuje približno za teden dni; večjih količin naenkrat ne delamo. Pijemo pa zmes pri kosilu in večerji — vsakokrat po pol dcl. Pripravljanje teh mešanic gotovo ne povzroča nobenih težkoč.

Še nekaj o shranjevanju čistega mlečka. Mleček je najbolj učinkovit, dokler je svež. Zato je najbolje, da ga uživamo takoj, kakor hitro ga izločimo iz matičnikov. Če ga hočemo spraviti, ga moramo hraniti v cevkah ali stekleničkah iz rumenega stekla pri temperaturi okrog 0° C, a celo pri tem izgubi čez poldrugi ali čez dva mesca svojo učinkovitost. Že sam način shranjevanja nas opozarja na radioaktivnost mlečka, vendar ta doslej pri njem še ni dovolj raziskana.

Kakor vse kaže, se bo moralo naše čebelarstvo, ki mu pritiče važna vloga pri opravevanju sadnega drevja in drugih kulturnih rastlin, usmeriti od proizvodnje medu in voska še k proizvodnji mlečka in cvetnega prahu, kar bo rado storilo, če bo to koristilo človeštvu.

VLAGA IN ZGORNJE ŽRELO

STANKO OZEBEK

Čeprav še ne čebelarim dolgo, se mi vendar zdi, da je vlaga eden izmed poglavitnih vzrokov za neuspeh v čebelarstvu. Panji, ki pozimi močijo, se spomladi ne razvijejo dobro in kljub obilni paši ne dajo takega pridelka kakor suhi.

Kaj povzroča vlago v panjih, je danes kolikor toliko razčiščeno, zdi pa se mi, da je odvisna tudi od namestitve žrela. Zelo me mika, da bi vse panje, ki jih bom v bodoče izdelal, oskrbel z zgornjim žrelom. Spoznal sem, da je zgornje žrelo velikega pomena za zdravje in pridnost čebeljih družin.

Pred leti sem za poizkus izdelal AŽ-panj s spodnjim in zgornjim žrelom. Nekaj centimetrov pod žrelom, ki je vodilo nad sati v medišče, je bilo tretje manjše žrelo, ki je vodilo v plodišče. Čebele tega žrela niso zanemarjale. Okrog njega je bil vedno živahen promet.

Pri prvem zazimljenju tega panja sem dobro zadelal žrelo pod sati. Zima je bila zelo huda. Ko sem v največjem mrazu (-19°C) prišel pred čebelnjak, je panj z odprtim zgornjim žrelom močno šumel. Neposredno pred žrelom in okoli žrela se je nabrala debela plast ledene skorje. Pri pomladanskem pregledu sem ugotovil, da je družina sicer dobro prezimila, a porabila več hrane kakor ostale. Zgornje žrelo prepušča pač več gorkote, ker se topel zrak dviga. Kljub vsemu pa je panj ostal najboljši.

Drugič sem temu panju zadelal zgornje žrelo in pustil spodnje odprto. Tudi med prvo pašo na resi sem zgornje žrelo pustil zaprto. Kmalu potem, ko je narastla moč družine, je začel panj močno močiti. Odpreti sem moral zgornje žrelo. Pri naslednjem pregledu o vlagi ni bilo več sledu.

Lansko jesen pa sem po nasvetu tov. Franca Farazina (Sl. čeb. 1951) ta panj zazimil pri popolnoma zaprtih žrelih. Družina je bila šibka, ker mi je spomladi dala nad 10 kg medu in še okoli 3 kg težek roj. Pozneje je paša popolnoma odpovedala, tako da sem moral v avgustu krmiti. Družina je odlično prezimila in porabila manj medu kakor ostale. V začetku izletavanja sem deloma odprl zgornje žrelo. Tudi letos se je ta družina kljub vetrovnemu vremenu in dokaj slabi paši dobro razvila. Pri njej še nisem nikoli opazil znakov griže. Sati so vedno suhi in čisti.

Po teh poizkusih sem prišel do zaključka, da se mi bodo morda najbolje obnesli panji z zgornjim žrelom. Zato bom to upošteval pri izdelavi novih panjev. Ob nastopu hudega mraza bom pa šibkejše družine v teh panjih zazimil pri zaprtem žrelu.

V opombi uredništva k članku tov. Farazina o prezimovanju čebel pri zaprtem žrelu je rečeno med drugim, da ne manjka glasov, ki resno svare pred to prezimovalno metodo. Nekateri čebelarji zelo želimo, da bi še kaj slišali o njej. Prosimo torej, da se tudi drugi, ki so jo preizkusili, oglasijo.

KAKO SEM ZDRAVIL NOSEMAVOST

F. C.

Leta 1955 sem bil s svojimi čebelami na raznih pašah: na akacijevi, lipovi in travniški. Tudi hoja se je nekaj dni malo solzila, vendar vse te paše skupaj niso dale toliko, da bi se vsaj enkrat splačalo zavrteti točilo.

Sredi septembra sem se preselil s čebelami v Stožice blizu Ljubljane, kjer so bile velike površine zemlje posejane z ajdo. Ajda tudi tokrat ni medila, saj je celokupni donos znašal komaj 1,70 kg na panj. Ker ta količina ne bi zadostovala za prezimovanje, sem nabavil s papriko denaturiran sladkor, ki ga je Medeks pravočasno preskrbel že med ajdovo pašo.

Čez kakih deset dni po ajdovi paši sem v mraku odstranil iz medišča vse sate, da ne bi čebele pri dodajanju zimske zaloge nosile vanje sladkorne raztopine. V plodiščih pa sem iztočil ves med do zalege, ker sem se bal, da bi v gnezdih ostalo kaj hojevca, kar bi lahko povzročilo spomladi pri čebelah grižo ali celo nose mavost.

Ko sem to delo opravil, sem panje stehal in natančno ugotovil, koliko moram vsakemu dodati, da bodo imeli zadostno zimsko zalogo. Končni obračun je pokazal, da mora vsaka čebelja družina dobiti najmanj 6 kg sladkorja.

Kakor vedno, tako sem tudi tedaj iz previdnosti pokladal čebelam samo zvečer, da bi se s tem izognil ropanju. S pitanjem sem bil kmalu gotov in do 15. oktobra je večina panjev predelala sladkorno raztopino v med. Toda čeprav je bil sladkor denaturiran s sladko papriko, čebele raztopine niso tako rade jemale kakor nekdanj, ko je bil denaturiran s hudo papriko. Zanimivo je, da sem našel po vsakem krmljenju v pitalniku nenavadno veliko mrtvic in nekaj gostega rdečega močnika, ki ga

niso čebele skoraj nikdar do suhega posrkale. Pitalnike sem po krmljenju temeljito očistil, a kljub temu so začeli zaudarjati po kislem. Ker sem napravil raztopino tako, da sem dodal na vsak kilogram sladkorja 7 del vode, je bila dovolj gosta in bi se ne smela kvariti. Naj bo že kakorkoli, paprika ni bila stoo odstotno čista. Kaj ji je bilo primešano, bi mogel povedati kolektiv tiste tovarne, v kateri so jo mleli.

Iz zgornjega je razvidno, da so imele tedaj moje čebele za zimsko zalogo do 90 % sladkorne raztopine. Ko je pritisnil mraz, sem jih toplo odel in prepustil njihovi usodi, trdno prepričan, da bodo dobro prezimile. Toda, ko sem mesca marca prišel spet k njim, sem na več panjih takoj opazil rjave iztrebke, kar me je navdalo s strahom. Stopil sem bliže in prislonil uho k žrelu prvega panja. Slišal sem čudno šumenje, od katerega si nisem obetal nič dobrega. Vendar si panja nisem upal odpreti od zadaj, ker vremenske prilike tega niso dopuščale. Moral sem počakati na ugodnejše vreme. Šele čez kakih 10 dni sem družine lahko pregledal. Že takoj pri prvi je bil vtis porazen. Pokončne letvice okvirov so bile zadaj hudo ponesnažene s čebeljim trebežem, na dnu panja pa je bilo za prst na debelo mrtvic. Ni mi šlo v glavo, kako je to mogoče, saj sem vendar zazimil čebele na sladkorju. Sedel sem na stol in preplašeno strmel v odprt panj. Slednjič sem se le opomogel od zaprepaščenja in začel pregledavati še ostale panje. Povsod približno ista slika! Takoj sem vedel, da imam opraviti z boleznijo. Zato sem vzel iz petih najbolj ponesnaženih panjev vzorce mrtvih čebel in jih nemudoma poslal Veterinarskemu znanstvenemu zavodu v preiskavo. Dr. Kocjana sem naprosil, naj me čimprej obvesti o izvidu. Že drugi dan sem dobil od njega sporočilo, da je pri mojih čebelah mikroskopsko ugotovil hudo nose mavost in da najbrž ne bodo več dolgo ostale pri življenju. Kaj naj storim? Spraševal sem tu, spraševal sem tam, a nikdo mi ni znal svetovati, kako bi se dalo rešiti čebele pogina. Nekateri čebelarji so mi svetovali, naj si ne delam sivih las, češ da nose mavost sama premine. Priporočali so mi, naj družine dobro odenem in jim skuham čaj po priznanem receptu. Recepta ne bom objavil, ker čebele čorbe, ki sem jo zvaril iz raznih zelišč in pošteno osladkal, sploh niso sprejele in sem jo pozneje zlil v stran.

Ko sem prišel s čajem v čebelnjak, sem seveda hotel najprej pomagati tistim petim družinam, od katerih sem vzel vzorce za mikroskopski pregled. Tem petim družinam pa je že odbila zadnja ura. Čaja niso več potrebovale in so šle v krematorij, ki sem ga improviziral zadaj za čebelnjakom.

Sedaj sem vzел vzorce še od ostalih družin in jih poslal Veterinarskemu znanstvenemu zavodu. Pri vseh sedemnajstih je bila ugotovljena nose mavost. Ene družine so bile bolj napadene, druge manj. Osem jih je kasneje umrlo, štiri pa sem sam zažveplal, ker niso bile več zmožne življenja. Mrtve čebele sem sežgal, panje, v katerih so bile, pa temeljito razkužil z 20-odstotno raztopino sode. Z ženo sva z ribarico in čebelarso pralico panje znotraj in zunaj očistila čebeljega blata, ko so se posušili, pa sem jih še s spajalko ožgal. V raztopini sode sem razkužil tudi vse čebelarско orodje, posebno grebljico.

V razkužene panje sem nato prestavil družine, ki so mi še ostale. Pri tem delu sem izločil vse staro satje in tudi novo, če je bilo količkaj ponesnaženo s čebeljim blatom. Če so bili popackani okviri, sem najprej z nožem spraskal z njih čebelje blato v nalašč za to pripravljeno škatlo, da sem lahko odpadke pozneje vrge l v ogenj, okvir pa temeljito umil z nerazredčeno očetno kislino. Tudi zaleženim satom nisem prizanašal. Če je bil kateri ponesnažen, sem ga izločil in prekuhal v vosek. Delo je šlo sicer počasi od rok, vendar sem kmalu ugotovil, da so postale preživele čebele živahnejše in da so tudi sladkorno raztopino rade sprejele in pospravile. Naposled sem jih še dobro zapažil, da bi jim bilo čim topleje.

Ves ta moj trud ni bil zaman, saj so panji postajali od dne do dne močnejši. Nekateri so si do 10. maja že toliko opomogli, da sem jim moral na matičnih rešetkah odstraniti deščice. Eni so imeli celo 6 do 7 zaleženih satov, drugi pa 4—5, kar je bilo odvisno od starosti matice. Do 18. maja sem spravil osem družin na domala normalno višino. Le dve družini sem še vedno imel samo v medišču, ker je razvoj pri njih počasneje napredoval. Negoval sem ju, kakor majhna otroka, jima pokladal toplo sladkorno raztopino in skrbel, da ni bilo v njunih panjih niti najmanjšega prepaha. Pri vsakem pregledu sem skrbno pazil na snago. Če sem našel kje še tako majhno liso blata, sem jo takoj postrgal z okvira, letvico pa na tistem mestu temeljito zdrgnil s cunjо, namočeno v očetni kislini.

Uporabo očetne kisline za razkuževanje mi je nasvetoval tov. Edo. Baje si z njo pomagajo pri nose mavosti tudi angleški čebelarji. To razkuževalno sredstvo je v resnici odlično, saj s spajalko ne moreš ožgati okvira, ne da bi pokvaril sata.

Kljub strašni katastrofi, ki je zadela moje čebelarstvo, sem se odločil, da bom šel s čebelami na akacijevo pašo v Vojvodino. Na tej paši so se panji izvrstno razvili in izdelali celo nekaj satov, ki mi jih je zelo primanjkovalo. Donosa seveda ni bilo posebnega, kakor tudi ne

kasneje v travniški in kostanjevi paši. Po kostanju sem bil s čebelami še na otavi in ajdi. Pred zazimljenjem sem moral dodati vsaki družini 2 kg sladkorja. Tokrat sem kupil čist sladkor in čebelam pravočasno dokrmil manjkajočo zimsko zalogo.

Že spomladi, ko sem odkril nose mavost v svojem čebelnjaku, sem se zanimal za Nosemack, ki naj bi bil dokaj zanesljivo zdravilo proti tej bolezni. Po dolgem poizvedovanju sem zvedel, da ga ima neki tovariš. Naprosil sem ga, da mi ga za deset družin odstopi potrebno količino, kar je rade volje storil. Pri pokladanju zimske hrane, sem dal v sladkorno raztopino samo polovično dozo Nosemacka na panj, polovico pa sem ga prihranil za pomlad. Celotne doze tedaj niti ne bi mogel dodati, ker je bila za posamezne panje količina manjkajoče zaloge premajhna. Peti dan po opravljenem krmljenju sem v vsakem panju nalovil 30 starih čebel in jih pošlal znova Veterinarskemu znanstvenemu zavodu v preiskavo. Izvid je bil pri vseh desetih čebeljih družinah negativen. Po tem obvestilu mi je bilo takoj laže pri srcu. Čebele sem po predpisih zazimil in z velikim upanjem gledal v bodočnost.

Letošnjo pomlad pa je prišel k meni tov. Miklavčič, s katerim imava čebele v istem čebelnjaku, in mi dejal: »Ti, tvoj panj št. 15 je pri žrelu hudo ponesnažen in, kolikor se dá od zunaj dognati, mora imeti precej mrtvic.« Po tem obvestilu sem dobil takoj močan pritisk krvi v glavo. Hkrati mi je naročil, naj naredim iz $\frac{1}{2}$ kg čistega sladkorja raztopino, da jo bova drugi dan še gorko nalila v satje prizadetega panja. Kakor mi je naročil, tako sem napravil.

Ko sva prišla naslednji dan do čebelnjaka, sva najprej poiskala velik zidak in ga v sosednji hiši primerno segrela. Panju sva odvzela slamnico in časopisni papir ter ga očistila mrtvic, ki jih je bilo skoraj za klobuk. Nato sva vroč zidak položila zadaj v plodišču za okence in panj zaprla. Čebele so začutile toploto, se zbrale na okenski mreži in prijetno šumele. Ko je bil panj dovolj segret, sva zelo previdno odsranila okence, izvlekla tri sate in v vsakega nalila nekoliko gorke sladkorne raztopine. Pri tem sva opazila, da so okviri zelo ponesnaženi in da veje iz notranjosti močan duh po kostanju. Zaradi tega sem bil zelo obupan, kajti pričakoval sem, da bo stara bolezen znova izbruhnila. Tovariš Miklavčič me je tolažil, češ da je to samo navadna griža, ki jo je povzročil kostanjev med. Ker so bile ostale družine v redu, sem mu res verjel. To je bil moj najmočnejši panj in si je zaradi tega v kostanjevi paši prav gotovo nabral več medu kakor drugi. Kljub veliki množini mrtvic je še sedaj moja najmočnejša družina.

Da bi se znebil mučne negotovosti, sem iz vsakega panja vzel kakih petdeset mrtvic, jih spravil v pripravljene škatlice in jih drugi dan osebno odnesel na Veterinarski znanstveni zavod. Dr. Kocjana sem naprosil, da naj vzorce takoj mikroskopsko pregleda.

Z veliko nestrpnostjo sem čakal in gledal, kako je laborantka mečkala čebele. Vsak vzorec je strla v posebni skledici in iz vsake skledice je dala nekaj snovi pod mikroskop. Pri prvem vzrocu ni opazila ničesar sumljivega; tudi pri drugem ne. Takoj sem zadihal laže, a ko mi je slednjič povedala, da je pri vseh desetih vzorcih mrtvih čebel izvid negativen, se mi je odvalil težek kamen od srca. Odšel sem popolnoma miren domov.

Iz panja št. 13 sem družino nekega dne preložil v drug, očiščen panj, ki sem ga bil prej z zidakom dobro segrel. Ponesnaženi panj pa sem potem z raztopino sode opral in s spajalko ožgal.

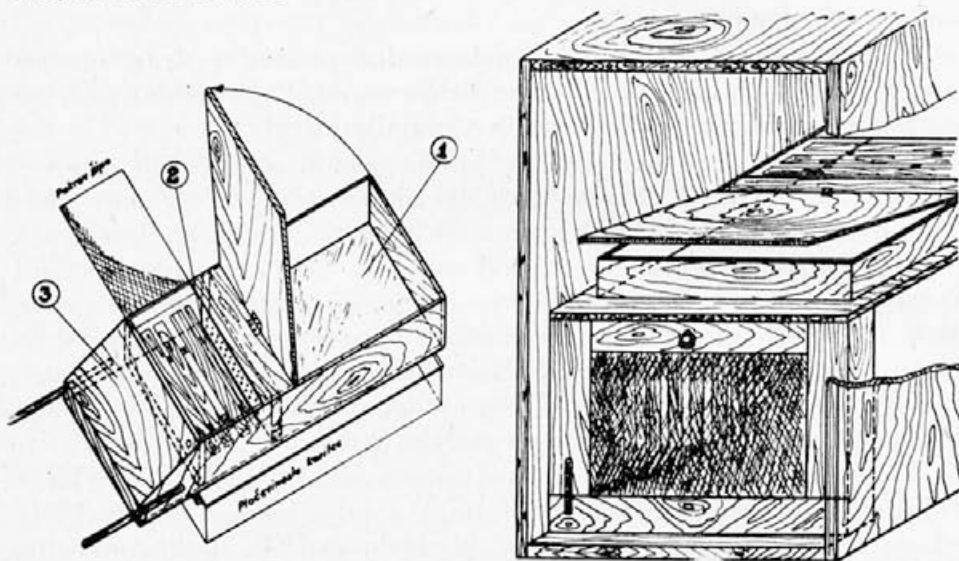
Nekateri čebelarji trdijo, da čebele ne obolijo za grižo ali za nose-mavostjo, če jim pred 15. oktobrom dokrmimo nekaj kilogramov sladkorne raztopine. Toda kakor kažejo moje izkušnje, ki sem jih namenoma čim bolj natančno opisal, to ne drži. Saj sem vseh 22 panjev zazimil skoraj na samem sladkorju, a so brez izjeme vsi zboleli, vsekakor zato, ker so imeli kal boleznij že v sebi. Tudi družina v panju št. 13 je dobila lansko jesen 3 kg sladkornega dodatka, pa je kljub temu postala griževa. V takem primeru je vse odvisno od tega, kakšen med je na tistem mestu, kjer se je družina stisnila v zimsko gručo.

Prepričan sem tudi, da je imel že marsikak čebelar opravka v svojem čebelnjaku s to ali ono boleznijo, a jo je gladko zamolčal, češ kaj pa bodo rekli drugi čebelarji, ko bodo zvedeli, da imam bolne čebele. Toda tako stališče ni pravilno. Nikaka sramota ni, če komu kak panj oboli za kužno boleznijo — to se lahko pripeti najvzornejšemu čebelarju — sramota pa je, če opazi čebelar bolezen šele takrat, ko je vsaka pomoč izključena. S primernim postopkom se dá danes zatreti sleherna nalezljiva čebelja bolezen, treba jo je samo pravočasno ugotoviti. Najteže je morda ugotoviti ravno nose-mavost, ker izbruhne največkrat pozimi, ko po panjih sploh ne smemo brskati. Toda tudi proti tej bolezni imamo že uspešno zdravilo. Nose-mack uničuje bolezenske klice v čebelah, Macktoksin, ki ga je pred kratkim spravila na trg tvrdka Mack iz Illertissna na Bavarskem, pa trose v okuženem satju. To zadnje sredstvo je učinkovito tudi proti voščenenemu molju. Če ga uporabljamo pozimi v omarah z rezervnim satjem, ubijemo tako rekoč dve muhi na en mah. Satje zavarujemo pred veččami, hkrati pa ga razkužimo, to se pravi, uničimo v njem trose nose-me.

MOJ PITALNIK

RUDOLF FERLEZ

Kako važno je pravilno in pravočasno zazimljenje čebelje družine na pravi zimski zalogi, smo brali že v nešteti člankih. Čebelarji, ki čebelarijo v krajih z gozdno pašo, morajo nadomestiti gozdni med s sladkorjem, sicer postanejo čebele grizave, zlasti v takih zimah, kot je bila predlanska. Največ čebeljih družin je padlo takrat pri polni skledi, pač zato, ker so prezimovale na neprimernem medu, a ni bilo izletnih dni, da bi se očistile.

Dodajanje zimske zaloge mi je vedno delalo preglavice, največ z strani tega, ker čebelarim v treh precej oddaljenih krajih in ker mi čebelarstvo ni poklic. Kadar sem imel čas, mi je nagajalo vreme, kadar pa je bilo ugodno vreme, nisem imel časa. Stremel sem, da bi opravil pitanje pravočasno, praktično in hitro.

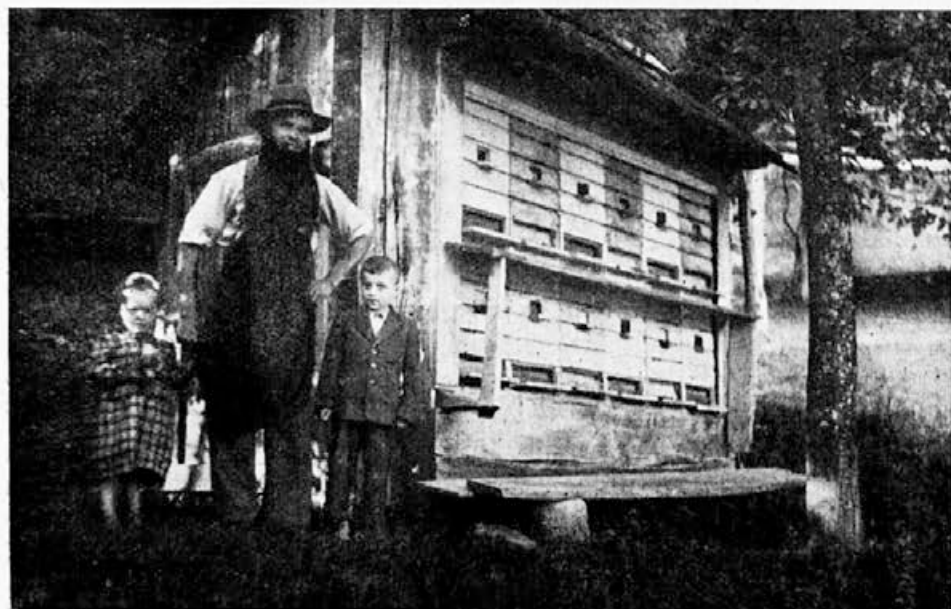
Da bi se izognil uporabi raznih korite, steklenic in podobne šare, sem skonstruiral praktičen pitalnik, s katerim pitam čebele že šesto leto z najboljšim uspehom. Take pitalnike sem dal napraviti še za nekatere člane naše družine in vsi so z njimi zadovoljni.

Iz mojega pitalnika pitamo v medišču. Pitalnik je sestavljen v glavnem iz dveh delov, in sicer iz pločevinastega ali steklenega vložka in lesenega oboda. Leseni obod meri odzunaj približno $300 \times 200 \times 50$ mm. Predeljen je v tri odseke. V odsek št. 1, ki je največji in zavzema ne-

kako $\frac{2}{3}$ celotnega obsega, nalivamo raztopino. V oddelku št. 2 je nameščen plavač, ki varuje čebele, da med jemanjem hrane ne tonejo. Zadnji oddelek št. 3, ki je nekak podaljšek celotne krmilne naprave, je brez dna in omogoča čebelam neposreden dostop skozi matično rešetko do klaje. V vložek lahko nalijemo do 2,5 l tekočine. Pitalnik prekrije, ko ga namestimo v medišču, vso matično rešetko, vendar pustimo le sprednjo deščico rešetke odprto.

Ker je drugi oddelek, v katerem čebele pijejo, prekrit s šipo, se nam ni treba bati pikov pri dodajanju hrane. Raztopino nalijemo v pitalnik kakor prašiču v korito kar s kanglico, nakar potisnemo slamnico nazaj v panj in ga zapremo. Tako lahko pitamo v velikih odmerkih, kadar imamo čas in ob vsakem količkaj ugodnem vremenu. Nič ni hudega, če ostane pitalnik tudi čez zimo v panju, saj je rešetka popolnoma pokrita, nad pitalnikom pa je časopisni papir in slamnica.

Prednosti tega pitalnika pred dosedanjimi so res velike. Naša družina je prav sedaj dala izdelati večjo količino teh novih pitalnikov, ki bodo do jeseni čebelarjem na razpolago. Interesenti se naj javijo na naslov: Čebelarska družina Šentjur pri Celju ali pa na moj naslov: Rudolf Ferlež, Šentjur pri Celju.

Čebelar Frane Matul iz Stopere pri Ptujju z rojem na obrazu. S sliko nam je poslal tudi pesem o čebelah, ki ni nič krajša od njegove zanimive brade. Na žalost pa je zaradi pomanjkanja prostora ne moremo objaviti

ZOPET PITALNIKI

L. KRESE

V zvezi s članki, ki so izšli leta 1956 v 11.—12. številki Slovenskega čebelarja, bi želel tudi jaz spregovoriti nekaj besed o naših, tako različnih pitalnikih. Ti se razlikujejo med sabo ne samo po načinu delovanja, temveč tudi po tem, od kod je iz njih čebelam dostopna klaja: ali pod sati, ali iz medišča, ali od zadaj. Zato bi lahko govorili celo o različnih sistemih pitalnikov. Nekateri sistemi se zboljšujejo po praktični plati, kar je edino pravilno, drugi, že obstoječi pa se glede na nove domisleke nekako modernizirajo. Tovarnam seveda ne gre samo za praktičnost pitalnika, temveč prav tako za njegovo vnanjost, toda ta drugi način izboljšave je za čebelarja praktika stranskega pomena.

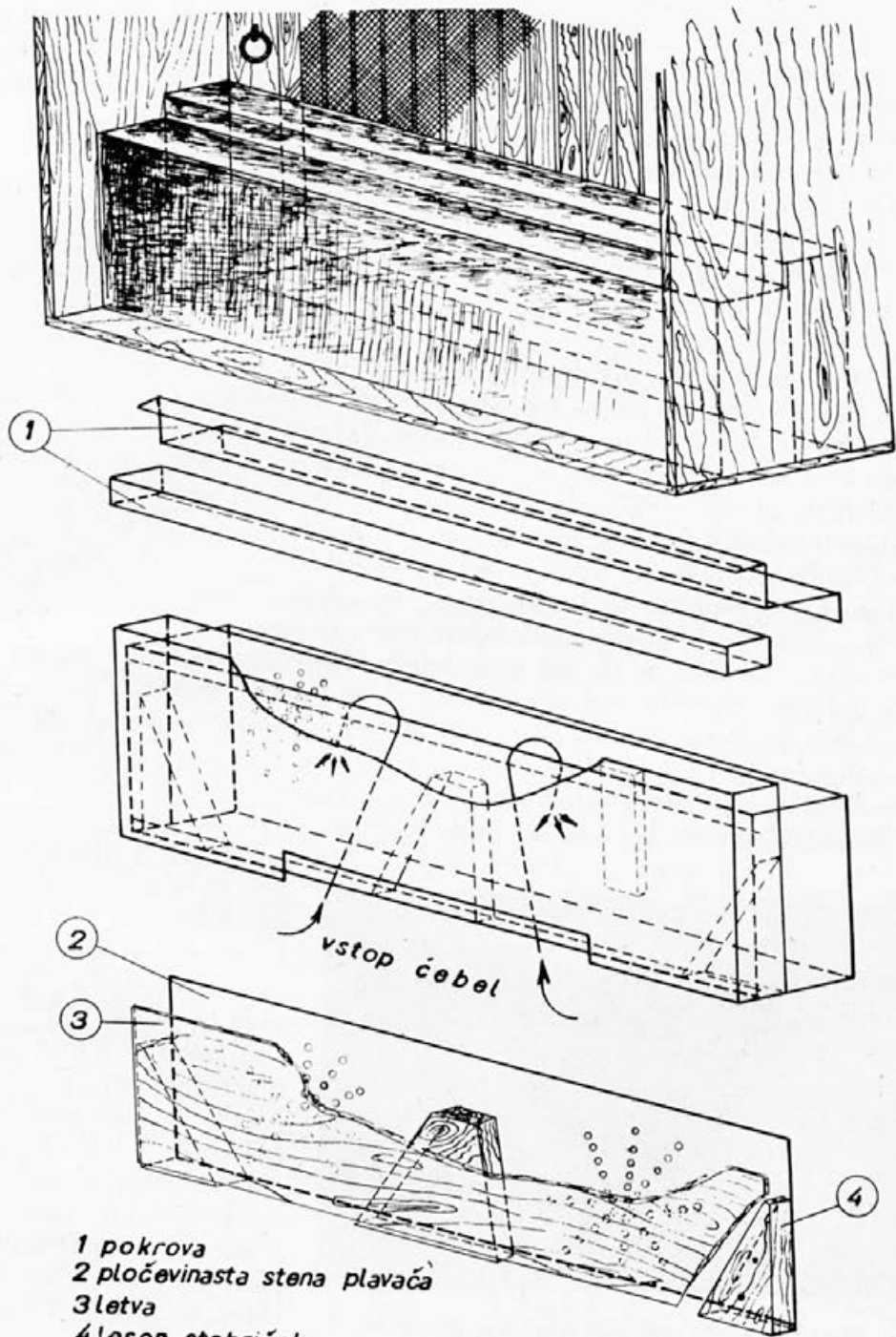
Kot je opaziti, se vsi trije članki v osnovnih zahtevah ujemajo: pitalnik naj bo lesen in čebele naj imajo neposreden dostop do klaje. Ta druga zahteva pa ni umestna, kajti če prihajajo čebele po nezavarovani poti do klaje, čebelarja lahko nadlegujejo in zelo motijo pri njegovem delu.

Ko sem bil v Nemčiji na čebelarski praksi, sem se seznanil s pitalnikom, ki ga izdeluje tovarna König in ga uporablja doberšen del nemških čebelarjev. Ker se mi zdi zelo praktičen, ga bom na kratko opisal.

Pitalnik je napravljen iz dekapirane pločevine in avtogenično zvarjen. Zato sploh ne more puščati. Sestavljen je iz posode za hrano s pokrovom in iz nekakega kanala, ki je tudi pokrit. Kanal, v katerem čebele pijejo, je na eni strani obložen z letvicami in tremi poševnimi lesenimi zagozdami, na drugi strani pa opremljen z luknjicami, skozi katere pronica vanj sladkorna raztopina. Pitalnik se ne zamaši, čeprav je klaja pomešana z žaganjem, kajti v posodi za hrano se žaganje usede na dno, čista tekočina pa pronica skozi luknjice.

Ker se da pitalnik razstaviti, ga po uporabi lahko dobro očistimo in s tem preprečimo, da bi se pasle v njem bolezenske klice.

Pitalnik drži 1 liter raztopine. Mogel pa bi biti tudi večji. Prevlečen je z aluminijevim lakom ter žgan, kar prepreči rjavenje pločevine. Z njim lahko krmimo v plodišču ali pa v medišču. Pri krmljenju v medišču postavimo pitalnik na mesto prečne deščice, ki deli plodišče od medišča. Pri panju Königovega sistema je matična rešetka položena po vsej njegovi širini, ostali del pa pokrivajo deščice. Tudi AŽ-panj bi se dal tako urediti. Pri zazimovanju odstranimo matično rešetko, namesto te pa dodamo deščice. Tako leži pitalnik neposredno nad gnezdrom dru-

žine. Zato ostane hrana dolgo časa topla in jo čebele rade jemljejo. Ta način krmljenja je posebno prikladen spomladi. Če nastopi neugodno vreme, pitalnik pokrijemo s cunjo in ga pustimo v medišču. Ker sladkorna raztopina nima izrazitega vonja in ker je pri tej namestitvi dovolj oddaljena od glavnega žrela, je ropanje skoraj izključeno.

OPAZOVALA SEM ROJENJE ČEBEL

SONJA HORVAT

Prav zares nisem nikak strokovnjak za čebele. Sem samo ljubiteljica narave in vztrajna opazovalka teh mikavnih delovnih živalic. Rada jih gledam, ko letajo na pašo in zopet domov, ko se prerivajo na bradah panjev z rumenimi grudicami cvetnega prahu na nožicah, ko pahljajo s krili in tako prijetno šume. Kakšna nepopisna marljivost! Kaj vse bi lahko ustvarili ljudje, če bi tako neumorno delali kot čebelice.

Janko Marolt iz Stične je dober čebelar. Precej panjev ima. Pri njegovem čebelnjaku rada posedam. In zadnjič se mi je nasmehnila sreča, da sem lahko opazovala čebele med rojenjem.

Kako roj nastne, ve pač vsak čebelar bolje od mene, zato se v to ne spuščam. Opisala bom samo, kaj vse sem pri tem videla.

Bilo je okrog poldneva, ko me je tovariš Marolt opozoril, da se čebele zbirajo na jablani prav blizu hiše. Zares, tam je bil cel oblak čebel, ki so se počasi usedale na eno izmed spodnjih vej. Hitela sem po fotografski aparat. Ko sem se vrnila, oblaka ni bilo več, veja pa se je

šibila od sprjetih čebel. Zbrale so se v veliko živo kepo, pod težo katere se je dokaj šibka veja upognila in poveznila (sl. 1).

Tovariš Marolt in njegov sin sta prinesla k jablani velik panj, v katerem so bili okvirčki z vdelanimi satnicami. Z odprtino navzgor sta ga postavila pod vejo, ki so se je oklepale čebele. Tova-

Sl. 1. Veja se je pod težo čebel kar poveznila

Sl. 2. Se malo in roj se bo usul
v podstavljeni panj

je težko najti. O, tudi čebelar biti, ni lahko. Mnogo truda in ljubezni zahteva ta poklic.

Zadovoljno sem gledala novo »prirejo« in si mislila: »Ta delovni kolektiv vsekakor zasluži, da ga predstavim javnosti.« In čeprav čebelice niso vedele za mojo namero, jim želim dobro medeno letino, da bodo zadovoljne one same in njih gospodar.

Opomba uredništva!

Tovarišica Horvat je dijakinja gimnazije. Kot kaže njen članek, jo čebele zelo zanimajo. Morda postane sčasoma še čebelarica. Če to ne, pa vsaj fotografinja prizorov iz čebeljega življenja.

Sl. 3. Pa je zopet ena družina več pri hiši

riš Marolt je nagnil vejo nad panj, zaradi česar se je živi grozd na njej sumljivo zamajal in razpotegnil. Priznati moram, da me je bilo kar malo strah pri tem. »Če se čebele sedaj razjezijo in zakadijo v nas, ne vem, kako jo bomo odnesli,« sem premišljevala. Toda strah je bilo samo mene, tovariša Marolta ne, čeprav je nezavaran držal »živo vejo« v svoji roki (sl. 2). Stresel jo je in čebele so padle v pripravljeno panj. Radostno so zašumele in se začele pomikati med okvirčki v notranjost. Gotovo je padla z njimi tudi matica v panj. In to je važno, saj brez nje ni nove družine. No, vse je šlo po sreči (sl. 5). Pa je zopet ena čebelja družina več pri hiši.

Ogrebanje roja pa ne gre vedno tako gladko izpod rok. Včasih jo ves čebelji roj pobriše daleč v gozd in ga

OSEBNI ALI ONTOGENETSKI RAZVOJ ŽUŽELK

LEOPOLD ZOR

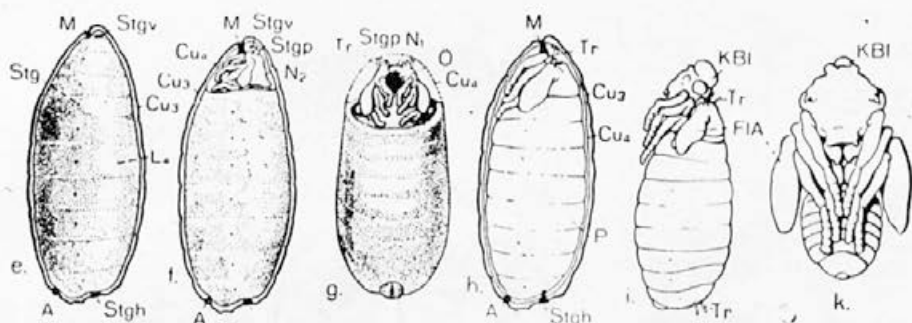
Pri višjih žuželkah (kožokrilci, dvokrilci, mrežokrilci, metulji, hrošči) je metamorfoza mnogo bolj izrazita: ličinka se močno razlikuje od imaga in na njej ni opaziti zasnov kril. Ustni deli so pri njej često popolnoma drugačni kot pri imagu in, kar je najvažneje, med obe ti dve obliki je vključen mirujoči lutki podoben stadij — buba, ki se za razliko od ličinke ne hrani. Ta negibnost pa je samo navidezna. V njeni notranjosti se dogaja nekaj pomembnega, fiziološka dejavnost je prav v tem stadiju najbolj razgibana. Prerojenje ličinke v bubi in rojstvo mlade žuželke — fenomena, ki sta spravljala v zadrego prenekatero naravoslovce, sta nedvomno najznačilnejši potezi v razvoju holometabolnih žuželk.

V bubi se organizem temeljito preustroji: stari organi ličinke propadejo in nastanejo novi imaginalni organi, t. j. tisti, ki jih bo imel imago.

Obseg notranje preobrazbe je pri vsaki skupini holometabolnih žuželk drugačen, a tudi med organi istega osebka so v tem pogledu precejšnje razlike: določeni deli, zlasti živčni sistem, hrbtna cev (srce) in spolne žleze, se razmeroma malo spremenijo in se razvijajo nepretrgoma naprej, medtem ko se epidermis, prebavila, mišice in žleze slinavke popolnoma razkroje ter znova zgrade. Propadanje odnosno razkrajanje ličinkinih organov imenujemo histolizo, grajenje odnosno formiranje novih imaginalnih organov pa histogenezo. Samoumevno je, da histoliza ne prizadene vseh delov in se na določenih mestih v organih ohrani skupine celic kot nekaka ognjišča, iz katerih se med propadanjem ličinkinih organov razvijajo imaginalni, kar je bistvena poteza histogeneze. Te skupine celic imenujemo imaginalne osnove ali diske notranjih organov. Pri žuželkah z nepopolno metamorfozo (heterometabolne žuželke) pa se razvijajo notranji organi kakor tudi zunanje oblike polagoma, brez globlje zasnovanih sprememb: z vsako levitvijo postane ličinka za spoznanje podobnejša imagu. Tudi v tem primeru večinoma propadejo stare preživele celice in tkivo ter se nadomeste z novimi, vendar histoliza ne pride tako do izraza kot pri holometabolnih žuželkah.

Več teorij skuša razložiti fiziološka dogajanja, ki spremljajo histolizo. Kovalevski (1887) dokazuje, opirajoč se na izsledke Mečnikova o funkciji levkocitov (belih krvnih celic) pri uničenju repnih mišic dvoživk, da so tudi pri muhah krvne celice tisti odločujoči faktor, ki poruši

in prebavi ličinkine organe. Zaradi njihove lastnosti, da vdirajo v tkiva in jih po koščkih sprejemajo vase ter prebavijo, jih imenujemo fagocite, kar pomeni celice, ki požirajo; razkroj po fagocitih pa je fagocitoza (sl. 8). Tudi drugi raziskovalci, n. pr. Perez, opisujejo fagocitozo pri različnih žuželkah. V krvi, ki so jo vzeli iz hube (pri muhi *Calliphora*) so odkrili večje število »zrnatih kroglic« v velikosti 20—55 mikronov, ki niso nič drugega kot fagociti z vključki tkiv, ki jih napadajo. Po Anglas-u (1900) izločajo fagociti encime, ki povzročajo razkroj tkiva, kar je nekakšna izvencelična ali ekstracelularna prebava; avtor jo imenuje liocitozo. Tudi Berlese (1900—1901) se je uspešno ukvarjal s

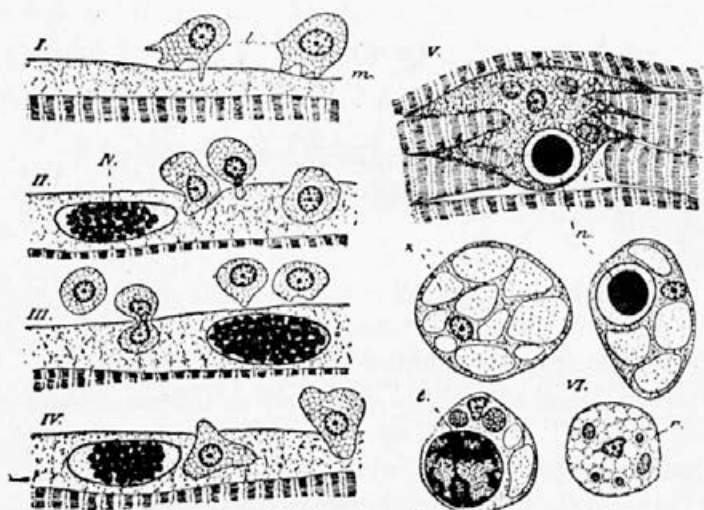
Slika 7. Oblikovanje hube pri sadni mušici *Rhagoletis pomonella*

(Po Snodgrassu in Webbru) e - četrti stadij larve s kutikulo iz tretjega stadija, f - začetek oblikovanja hube z lateralne strani, g - z ventralne strani, h - nadaljnja razvojna faza do izoblikovanja glave, i - izoblikovanje glave, k - popolna huba, vzeta iz ovoja

histolizo pri več žuželkah in prišel do spoznanja, da fagociti zelo aktivno »požirajo« fragmente tkiva in da ta material prenašajo tja, kjer je potreben, da pa nimajo nobene zmožnosti prebavljanja. Bataillon (1893) pa meni, da je histoliza posledica zadušitve, ki jo povzročita znižanje aktivnosti dihanja in kopičenje ogljikovega dioksida (CO_2): organi, ki so dalj časa brez funkcije, končno degenerirajo.

Vrsta histologov podpira teorijo degeneracije. Poudarjajo, da ni pripisovati fagocitom izključne vloge in da se ličinkini organi kemično razkroje, preden postanejo plen teh celic. V nekaterih primerih gre celo samo za ta proces (histolizo brez sodelovanja fagocitov imenujemo samorazkroj ali avtolizo), v drugih pa za njim opravijo svoje delo fagociti. Pri mušici *Holorusia Kellogg* (1901) n. pr. kljub prizadevanju ni mogel odkriti nobenega znaka fagocitoze in je bil prepričan, da tkiva razpadejo brez njihovega posredovanja. Vaney (1902) pa se je zaman trudil, da bi jo dokazal pri *Simulium* in *Chironomus*. Pri larvi mušice *Blepharocera*, kjer so razvojne spremembe temeljitejše, pa nasprotno prevladuje fagocitoza. Brezuspješna so bila taka raziskovanja tudi pri

metuljih in hroščih. Tu naj bi prevladovala liocitoza ali kak podoben proces. — Obsežne in natančne preiskave Péreza na mravljah (1902) in Calliphorah (1910) so zmanjšale dvom o važnosti fagocitoze pri teh žuželkah in utrdile spoznanje, da doseže fagocitoza svojo maksimalno aktivnost pri muhah. Pérez ne priznava nobene predhodne degeneracije tkiv in zatrjuje, da je fagocitoza nadvse pomembna tam, kjer gre za obsežno histolizo. Njegove zaključke je podprl tudi Pojarkov (1910), ko je študiral metamorfozo hrošča *Galerucella*. V nasprotju z drugimi mu je uspelo pokazati, da ima fagocitoza med hrošči zelo aktivno vlogo pri uničenju organov z znatno transformacijo.

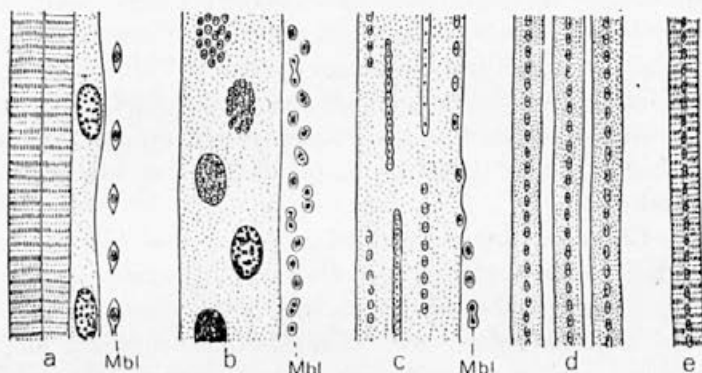
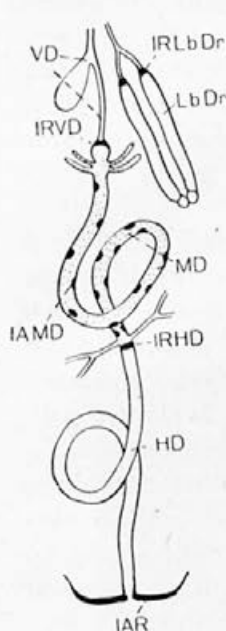
Sl. 8. Fagocitoza mišice pri muhi *Calliphora*

I—IV - vdiranje fagocitov v mišico; V - fagociti v mišici, prebavlja njeno jedro (n); VI - različne faze zrnatih kroglic (fagociti z vključki); I - fagociti; m - sarkolema, t. j. tanka kožica, ki ovija mišično vlakno, odnosno njegovo protoplazmo (sarkoplazmo); N - mišično jedro; n - isto jedro v fagocitu; z - mišični fragmenti (sarkoliti); t - drugo tkivo, zajeto v fagocitu; r - fagocit je domala prebavil svoje vključke. — Po Pérezu iz Immsa

Lahko rečemo na kratko, da se fagocitoza močno uveljavlja vedno tam, kjer so velike spremembe, to se pravi, pri intenzivni histolizi. Ne moremo pa reči, da je stalen atribut metamorfoze, kajti, kot domnevamo, nastopa v nekaterih primerih liocitoza ali kak drug proces. V naslednjih vrsticah bomo le v glavnih obrisih obravnavali histolitične in histogenetične spremembe organov in tkiv, upošteva je pri tem zlasti dvokrilce.

Prebavni sistem. Uvodoma naj povemo, da sestoji črevesna stena v glavnem iz dveh plasti: znotraj je enoplastni epital, o katerega nastanku smo že govorili, zunaj pa mišična plast, ki je mezodermalnega izvora. Pri metamorfozi prebavnega kanala večine žuželk ima fagocitoza neznatno vlogo. Stare larvalne epitelijalne celice odmro brez posredovanja fagocitov in pridejo v votlino črevesa, kar se dogaja tudi med sekrecijo črevesnega epitela pri prebavi žuželk. Mnoge heterometabolne žuželke odvržejo praviloma med levitvijo ves epitel srednjega

črevesa (termiti, ščurki, itd.) in ga obnove z regeneracijskimi celicami (nediferencirane embrionalne celice). Na isti način se poruši larvalno srednje črevo pri holometabolnih žuželkah. Hrošč *Hydrophilus* odvrže tudi med sekrecijo pri prebavi ves črevesni epitel. Vse to nam pojasnjuje, zakaj je fagocitoza pri tem organskem sistemu manj potrebna. Obnovitev, to je histogeneza (sl. 9) se širi ali od raztresenih regeneracijskih ognjišč — imaginalnih osnov — ali od obeh koncev srednjega črevesa (obročaste imaginalne osnove).

Slika 9. (na levi): Črevo in žleze slinavke pri larvi muhe z imaginalnimi osnovami in imaginalnimi obroči

VD - sprednje črevo, MD - srednje črevo, HD - zadnje črevo, LbDr - ustne slinavke; JA so imaginalne osnove, JR pa imaginalni obroči (obročaste imaginalne osnove) omenjenih delov. - Po Kovalenskem, iz Webera

Slika 10. (zgoraj): Preobrazba larvalne mišice v imaginalno (pri *Calliphora*): transformacija in prirastek na velikosti

Po Pérezu, iz Webera. a - larvalna mišica s perifernimi velikimi jedri in mioblasti (Mbl) ob njej; b - larvalna mišica je razdiferencirana jedra v mnogokratni delitvi, mioblasti pa v mitotični; c - imaginalna mišična jedra, nastanejo deloma z nadaljnjim razpadanjem vzdolž razporejenih larvalnih jeter, deloma pa iz jeter mioblastov, ki so spojeni z larvalnim vlaknom; d - cepljenje v ločena vlakna; e - v vlaknu se diferencirajo prečnoprogaste miofibrile

Malpighijeve cevke ostanejo pri muhah nespremenjene, medtem ko se pri kožokrilcih razkroje in iz imaginalnih osnov znova formirajo.

Mišičje. V nasprotju s prebavno cevjo ima tu fagocitoza dosti večji pomen. Razen tega je usoda mišic drugačna ne le pri različnih žuželkah, ampak tudi pri različnih mišicah istega osebka. Pri primitivnih heterometabolnih žuželkah preide večina larvalnih mišic v nespremenjenem stanju na imago. Letalne mišice pa se polagoma tako formirajo, da se ojačujejo obstoječe mišice z mioblasti.* Pri drugih

* Mioblasti so podolgovate celice, iz katerih nastanejo v embrionalnem razvoju skeletne mišice. Skeletna ali somatična mišica sestoji iz prečno progastih mišičnih vlaken, katerih vsako ima številna jedra, glavno gmoto vlakna pa tvorijo miofibrile, ki imajo sposobnost kontrakcije, kar je glavna lastnost mišičnega tkiva.

heterometabolih (Neometabola) pa so spremembe na mišičju med larvalno periodo, posebno proti njenemu koncu, obsežnejše in globlje. V osnovi enaki procesi se odvijajo na mišicah holometabolov. Tudi pri teh prestopijo nekatere mišice brez spremembe iz larve v imago n. pr. abdominalne vzdolžne mišice pri metuljih, ki ohranijo še med pupalno periodo (v bubi) svojo aktivnost, saj nam je znano, da buba lahko premika svoj zadek. Razen teh so tako imenovane transformacijske mišice, ki se najprej histološko razpuste odnosno razdiferencirajo (ta proces se kaže v delitvi jeder in razkrojitvi miofibril), se nato z mioblasti ojačijo in nazadnje zopet histološko diferencirajo s tem, da se znova formirajo miofibrile in uredijo jedra (sl. 10). Nadalje poznamo larvalne mišice, ki se s fagocitozo ali liocitozo popolnoma razgrade, in slednjič imaginalne mišice, ki so povsem nove tvorbe. K zadnjim sodijo samozemno vse imaginalne nožne mišice pri žuželkah, ki imajo breznoge ličinke.

O preobrazbi epidermisa (kože) smo že razpravljali in bi le še dodali, da se pri nekaterih holometabolih (mnoge muhe) razkroji s fagocitozo ves larvalni epidermis in obnovi z imaginalnimi celicami, ki nastajajo v imaginalnih osnovah. Znatne pretvorbe doživi epidermis med izoblikovanjem imaginalnih čutnih organov: iz njenih celic nastanejo sestavljene oči imaga. Le pri nekaterih mušicah ima že larva poleg stemat (enostavne oči larve) kompleksno oko, ki se polagoma večja. — Pri holometabolih ima histogeneza imaginalnih elementov centralnega živčnega sistema svoj začetek že v ličinki in jo spremlja bolj ali manj izrazita histoliza specifično larvalnih živčnih elementov. Ravno pri centralnem živčnem sistemu je preustrojitev zelo pogosta, ne samo pri možganih, ki so pri imagu praviloma večji in podrobneje diferencirani kot pri larvi, temveč tudi pri trebušnjači, ki kaže pri imagu (n. pr. čebela) močnejšo koncentracijo ganglijev.

Trahealni sistem. Pri Calliphorah zginijo mnogo larvalnih trahej, ko fagociti razkroje njihov matriks (to je ostenje, ki ustreza epidermisu). Imaginalne traheje se izoblikujejo iz celic imaginalnih osnov, ki so porazdeljene ob glavnih trahealnih deblih.

Hrbtna cev (srce in aorta) se praviloma le neznatno spremeni, ne da bi prišlo do globlje histolize. Kri poseže s svojimi fagociti in verjetno s fermenti, ki jih krvne celice stvorijo, aktivno v potek metamorfoze.

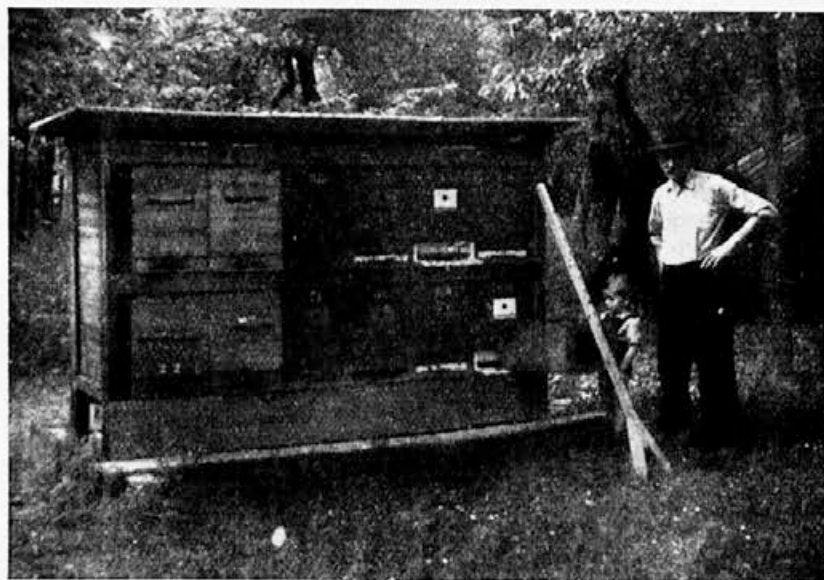
Maščobno tkivo (corpus adiposum), katerega naloga je, da dobavi snovi za grajenje novih tkiv med metamorfozo, tedaj vsaj deloma razpade s fagocitozo ali liocitozo, njegove sestavine pa fagociti raznesejo in vključijo kot gradivo v nadaljnji tok procesov. Imaginalno maščobno

tkivo se tvori ali iz preostalih larvalnih maščobnih celic ali pa znova iz mezodermalnih elementov.

Spolne žleze se razvijajo progresivno in se proti koncu larvalne periode zvežejo z ektodermalnimi deli spolnih izvodil; nekatere žuželke se izležejo že z dozorelimi spolnimi žlezami, druge pa potrebujejo kot imagi še neko dobo, da spolno dozore (postmetabolno dozorevanje).

Kot zabubljenje je tudi izleženje imaga zvezano z levitvijo. Ovoj bube (kutikula bube) se razpoči največkrat na hrbtu in imago se z lastno močjo izmota iz oklepa. Če leži buba v kokonu, si napravi že pred izleženjem s posebnimi pupalnimi organi (kaveljčki pri mnogih metuljih) odprtino za izhod imaga, ali pa šele ta razmehča in razdene kokon. Mnoge bube, predvsem v lesu počivajoče bube mnogih metuljev se pomaknejo pred izleženjem toliko na prosto, da je olajšan izhod. Nasprotno pa ostanejo bube, katerih imagi imajo močna grizala ali »kopala« (zalubniki, lesne ose, rjavi hrošči) na svojih mestih v zemlji ali lesu, od koder se šele imagi prebijejo na dan. Iz bube izlezla žival je mehka in ima nagubana krila. Takoj nato izloči v črevesu nakopičene odpadke kot motno tekočino, ki ji pravimo mekonium. Na zraku kmalu otrdi in razvije krila, medtem ko polni traheje z zrakom. Dokončno se obarva že pred izleženjem ali pa pozneje, ko otrdi.

(Konec)

Lovljenje roja z lesnim prestrezalom. Prestrezalo je na enem koncu pritrjeno k žrelu, na drugem koncu pa obešeno na poseben opornik

O NAŠI NEKDANJI TRGOVINI S ČEBELAMI

AVGUST BUKOVEC

Nekateri čebelarji so trgovcem dobavljali tudi roje. Trgovci so jim dostavljali opremljene transportne zabojčke s poštnimi spremnicami vred. Čebelarju ni bilo treba storiti nič drugega, kot vsaditi v zabojček roj določene teže in pošiljko predati pošti.

Čez poletje ni bilo nobene kupčije. Prihajala pa so naročila za jesenske roje (suhe čebele), s katerimi so kako leto, ko so podrli dosti panjev, živahno trgovali. F. K. z Grosupljega je pokupil v kočevskem okraju pred ajdovo pašo mnogo panjev, ki so bili včasih zelo medeni, posebno kadar je hoja medila. Postavil jih je še v ajdovo pašo v Stehanjo vas (kjer so žganci doma). Po ajdi je vse »debele« panje podrl, čebele pa razposlal. Včasih so mu že suhe čebele povrnile kupnine za panje.

Tako so delali tudi drugi trgovci, ki so nakupovali 1. in 4. avgusta vsakega leta čebele na čebelarskih sejmih v Kranju. Na sejmih niso čebel zlagali z voz. Kdor jih je hotel kupiti, je moral vzeti vse, kolikor jih je bilo na vozu. Prodajalec je kupcu čebele potegnil kamorkoli, po navadi naravnost v ajdo. Naprodaj so postavljali bolj slabo blago.

V zadnji tretjini preteklega stoletja so trgovci kupovali čebele tudi na čebelarskih sejmih na Ižanskem. Glavni sejem je bil v vasi Studenec dne 10. avgusta (na sv. Lovrenca dan), drugi, manjši pa na Veliki Šmaren. Tudi v bližnje vasi, n. pr. v Staje so sejemске dni prekupci navlekli po več sto panjev. Kolikor jih niso prodali, so jih kar tam pustili do konca ajdove paše.

Panje so dovažali in donašali iz Želimpljega, z Golega, iz Lašč, z Roba, iz Ribnice, z Rakitne in z Blok, največ pa iz Loža. Bili so časi, ko so na sejem navlekli več tisoč panjev. Zlagali so jih kar na zemljo v skladanico, vsak čebelar zase. Slabiče so namestili spodaj, boljše panje pa zgoraj. Panji so bili majhni, lahki in nenavadno kratki. V njih je bilo največkrat slabo blago: večinoma zanikrni prveci in drugi rojički, ki si do takrat niso opomogli niti toliko, da bi s satjem zaprli panj. Starcev ni bilo vmes, pač pa so zašli med te lakotnike opešani izrojenci in osiroteli panji. Edino čebele Ložanov so hile po navadi dobre.

Posameznih panjev tudi tu ni bilo naprodaj, marveč le blago po skladanicah. Dvojica panjev je leta 1874 veljala 5 do 6 goldinarjev, leta 1875 v začetku 5, pozneje 4 goldinarje, proti koncu sejma pa celo samo 3 goldinarje. Bila so pa leta, ko si dvojico panjev lahko dobil za 2 goldinarja.

Nikjer niso pri prodaji panjev tako očitno in na debelo sleparili kakor na ižanskih sejmih. Zato so čebelarski trgovci tam redkokdaj našli blago, ki bi jim ustrezalo. Največkrat so odšli s sejma hudo razočarani, ne da bi bili kaj kupili. Sejmi so nehali v začetku tega stoletja.

Sedaj se ozrimo nekoliko po svetu, da zremo, kam vse je našla pot naša čebela. Razpošiljali so jo prvenstveno po Evropi, izvzemši na Balkan, v Italijo in Španijo. Poleg večine nekdanjih avstrijskih dežel sta bili Nemčija in Švica najboljši odjemalki; prevzeli sta skoraj dve tretjini izvoženih panjev. V prekomorske dežele panjev in rojev navadno niso pošiljali, pač pa matice. Šle so v razne države Severne in Južne Amerike, v Egipt in Južno Afriko, v Avstralijo in Novo Zelandijo. Kupci so se oglašali

tudi iz Rusije, s Kavkaza in iz Indije. Pošiljke so potovale celo v Sibirijo prav do Vladivostoka in na Japonsko. V pošiljanju matic na velike daljave se je uveljavil zlasti Jan Strgar.

Kaj vse so čebelarji trgovci izvažali? Predvsem čebelje družine v kranjičih, ki so jih razpečavali pod imenom originalnih kmečkih panjev. Na željo kupcev so preselili (preložirali) družine iz kranjičev na 8–10 malih satnikov, največkrat nemške normalne mere (18 × 21,5 cm) ali badenske, oziroma dunajske (21 × 24 cm). Odposlali so jih v posebnih zabojčkih.

Trgovec Ambrožič je uvedel v trgovino tudi kranjičem podobne panje s premičnimi sati pravkar omenjenih mer. Odpirali so se zgoraj in z obeh koncev. V zadnji končnici sta bila dva dušnika, sprednja pa je bila poslikana. Take panje je oddajal tudi čebelarjem, da so vanje vsajali roje, ki jim jih je potem jeseni ali pa prihodnjo pomlad odkupil. Sam je vanje vsajal le drugece in tretjevce; prve je tako in tako razposlal.

Anton Znidaršič je razpošiljal tudi družine na pokončnih satih Gerstungove (AZ) mere.

Zelo živahna je bila tudi trgovina z roji. Razpošiljali so izključno prve s sprašenimi maticami. Po končani ajdovi paši so začeli razpošiljati »roje«, ki so jih napravili s čebelami iz podrtih panjev.

Matice same so razpošiljali večidel zgodaj spomladi, takoj ko so čebele izletele, čez leto pa v glavnem le v prekomorske dežele. Odvzemali so jih prašilčkom, ki so jih jeseni zazimili, in panjem slabičem (drugcem in tretjevcem), ki o njih ni bilo upanja, da bi se čez čas dobro razvili.

Moramo se seznaniti še z izvoznimi cenami za matice, panje in roje. V prvih letih izvažanja, ko še ni bilo nobene konkurence, saj sta čebele razpošiljala le dva oziroma trije trgovci, so bile cene neverjetno visoke, pretirane. Prva dva izvoznika sta trgovala s 100 % dobičkom. Da moje besede niso iz trte zvite, je razvidno iz cenika, ki ga je razposlal leta 1870. direktor čebelarškega podjetja na Pogancih pri Novem mestu, J. Portmann, v imenu lastnika Franca Langerja. Naj ga bralcem podam v prepisu!

Čas odpreme	Matic* s 100 čebelami	Originalni panji s satjem in medom	Portmannov panj s čebelami, satjem in medom	Roj v teži		
				$\frac{3}{4}$ funta	$1\frac{1}{2}$ funta	3 funte ²
aprila od 20. do 30. . .	—	11	17	—	—	—
maja od 1. do 15. . . .	4 ¹	10	17	6	8	—
maja od 16. do 31. . .	5 $\frac{1}{2}$	—	—	5 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$	9
junija od 1. do 15. . .	3	—	—	5	7	8 $\frac{1}{2}$
junija od 16. do 30. .	3	—	—	5	6 $\frac{1}{2}$	8
julija od 1. do 31. . .	3	—	—	4	5	7 $\frac{1}{2}$
avgusta od 1. do 31. . .	2 $\frac{1}{2}$	—	—	4	5	7
od 1. sept. do 30. okt.	2	9	16	3	4	5 $\frac{1}{2}$

¹ Vse cene v goldinarjih (1 gol. = 2 kroni).
² 1 funt = 56 dkg

Čez leta, ko je bilo razpošiljevalcev čebel že lepo število, so cene začele padati, pa ne same od sebe, marveč zaradi grde konkurence nekaterih zavistnih trgovcev. Sčasoma so se na splošno nekako ustalile, čeprav ne na tisti višini, kakor bi bilo prav.

Cene za kranjiče so se ravnale po kakovosti. Panj I. kakovosti s satjem, izdelanim do $\frac{3}{4}$ ali do konca, je veljal 15 do 14 kron,* panj II. kakovosti s satjem do polovice ali tri četrtine njegove notranjosti pa 11 do 12 kron. Posebno močni panji so bili za krono ali dve dražji. Tovornino je moral plačati kupec. Tretjino kupnine je bilo treba poslati naprej. Pri naročilu 10—12 panjev so dali enega za nameček. Če je šlo za večje naročilo, so trgovci ceno nekoliko znižali, po navadi za 10 %. Trговец je jamčil, da bodo čebele žive dospele. Ponesrečene (zadušene) pošiljke je moral kupec vrniti, sicer ni dobil povračila za nastalo škodo.

Družina v Ambrožičevem panju nemške normalne mere, badenske (ali dunajske) mere je stala 18 do 20 kron, kakršna je pač bila, preseljen kranjič na 8 do 10 satov omenjenih mer pa 15 do 19 kron, tudi po kakovosti. Teh 8 do 10 satov je bilo sestavljenih iz satja preseljenega kranjiča.

Cena družine na 7 Gerstungovih satih se je gibala med 55 in 42 kronami (posamezni sat pa je stal 5—6 kron). Ravnala se je po količini zalege.

Cena spomladanskim rojem je bila od 15. maja do 15. junija 9 do 11 kron za kg, od 15. junija do 15. julija pa 8 do 10 kron s poštnino vred. Roj na 8 satnikih nemške ali dunajske mere je veljal 14 do 15 kron franko. Suhe čebele z matico so razpošiljali jeseni in računali za kilogram 5 kron, pri čemer je bila vpošteta tudi poštnina.

Povprečne cene za matice so bile: aprila 8 kron, maja in junija 7 kron, julija 6 kron, od 15. septembra do 15. oktobra pa 4 krone, vselej poštnine prosto. Posebno lepe, izbrane matice so veljale spomladi 10 kron.

Navedene cene se niso dosti spreminjale. Solidni trgovci so se jih držali, pod ceno so razpečavali čebele le trgovci, ki niso bili na dobrem glasu.

O donosnosti kupčije s čebelami se je v mojih mladih letih precej govorilo. Navajali so, da je znašal kosmat dobiček 35 %, da-celo 45 %. Ta številka se bo marsikomu zdela precej visoka, ker smo čebelarji navajeni na neprimerno manjše »dobičke«. Lahko smo pa prepričani, da je bil dobiček pri tej kupčiji prav lep, sicer se ne bi toliko ljudi z njo ukvarjalo in uganjalo take nečednosti pri kupčevanju. »Statističnih« podatkov o višini dobička nimamo kakopak nobenih. Omenjam pa, da mi je nekdo izmed izvoznikov nekoč v dobri volji povedal, da je kako leto, ko je bil izvoz posebno živahen, zaslužil več tisoč kron. Trgovina s čebelami mu je nesla več kakor njegovemu očetu slovita gostilna in 50 ha veliko, vzorno oskrbovano posestvo.

* Da bodo mlajši čebelarji imeli pravičen pojem o vrednosti krone, navajam cene za nekatero blago in zaslužek posameznih delovnih ljudi. Ajdov pitanec je stal 1 krono 20 vinarjev, točeni cvetlični med 2 K, vosek 5 K, satnice 4 K 50 v, AZ-panj 14 K, dobra obleka 40—50 K, prvovrstni čevlji 10 K, moka 30 vinarjev, meso 1 K 60 v, vrček piva 20 v, mast 1 K 60 v. Delavec težak je zaslužil dnevno 1 K 60 v—2 K, kvalificiran delavec 5 K. Starejši učitelj je imel 80 K mesečne plače, začetnik 66 K, povprečni uradnik 160 K.

Največ dobička je bilo pri prodanih rojih. Le računajmo malo! Za najboljšega kranjiča je trgovec plačal največ 10 kron. Prvec iz takega panja je rad tehtal 1½ kg. Zanj je dobil več, kakor bi bil dobil za ves panj, ki mu je za nameček dal še drugca in morda še tretjevca. Ostala sta mu tedaj dva roja in izrojenc, to pa le v primeru, če so se mlade matice srečno sprašile. Pa tudi če se niso, ni imel škode, saj mu je roj vrgel toliko, kolikor je izdal za plemenjak.

Utegnil bi kdo vprašati, kako to, da so vsi vodilni čebelarški trgovci z izjemo Jana Strgarja in mojega zgoraj omenjenega izvestitelja navzlic dobrim zaslužkom navsezadnje gospodarsko propadli. Pri polomu tvrčke Rothschild je izgubil svoje znatno premoženje celo njegov uslužbenec Alojzij Toman († leta 1922.), ki je bil duša podjetja celih 54 let. Vsi ti polomi niso bili v nikakršni zvezi s trgovino, marveč so bili posledica razmer, ki jih je ustvaril čas in spremenjene družinske razmere lastnikov tvrčk.

O obsegu naše trgovine s čebelami nimamo zanesljivih podatkov, ki bi zajemali vse vrste izvoznega blaga: panje, roje in matice. Na razpolago so nam samo dobri statistični podatki o izvozu panjev s čebelami v posameznih letih od 1893 do 1902. Te podatke je statistični urad prejel od ravnateljstev železnic. Najdemo jih v brošuri »Zur Statistik der Bienenzucht in Österreich (slov.: Prispevki k statistiki avstrijskega čebelarstva, Dunaj 1905, posebni odtis iz mesečnika Statistische Monatsschrift). Na njihovi podlagi sem sestavil naslednjo razpredelnico.

Leto	Izvoženi panji					
	Teža v kg	Število panjev po povprečni teži		Vrednost v kronah	Vrednost enega panja v kronah pri povprečni teži	
		9 kg	10 kg		9 kg	10 kg
1893	40.800	4.533	4.080	350.000 ²	14,60 ³	16,— ³
1894	55.600	6.177	5.560	390.000	12,60	14,—
1895	54.900	6.100	5.490	380.000	12,40	13,80
1896	38.100	4.233	3.810	270.000	12,70	14,—
1897	44.800	4.977	4.480	650.000	12,60	14,10
1898	64.000	7.111	6.400	870.000	12,20	13,60
1899	47.300	5.255	4.730	660.000	12,60	13,95
1900	59.500	6.611	5.950	850.000	12,50	13,90
1901	49.500	5.500	4.950	690.000	12,50	13,90
1902	57.300	6.366	5.730	800.000	12,70	13,90
Vsota	511.800 ¹	56.861	51.180	7.220.000 ⁴		

¹ V vsoti je upoštevan tudi malenkostni izvoz iz Ogrske (letno 10—15 panjev). ² Vrednost za leto 1893—1896 je navedena v goldinarjih. ³ Vrednost za prva štiri leta je izračunana v kronah, vsote pri stotinkah kron pa zaokrožene. ⁴ V skupni vsoti so upoštevana vsa leta v kronah.

Razpredelnica prinaša podatke po letih samo za skupno težo izvoženih panjev v kilogramih in vrednost za skupno težo panjev, deloma v goldinarjih (za prva štiri leta), deloma v kronah. Da bi dognal vsaj približno število izvoženih panjev, sem delil njihovo skupno težo z 10, kolikor lahko vzamemo za povprečno težo izvoženega panja. Na tej podlagi bi bila prodajna vrednost enega panja približno 14 kron, kar ustreza dejanski prodajni ceni kranjiča I. kakovosti. Ker se mi pa zdi ta številka nekoliko previsoka, bi bilo morda bolj prav, če bi vzeli za povprečno težo panja 9 kg, kar tudi nekateri naši strokovnjaki zagovarjajo. V tem primeru bi bila prodajna vrednost enega panja približno 12.60 kron.

Iz razpredelnice je tudi lepo razvidno, kako zelo je kolebala količina izvoženih panjev v posameznih letih. Le primerjajte zadevne številke za leta 1895 in 1896 s številkami za leta 1898 in 1900! Gre za razliko več tisoč panjev!

Poleg podatkov, zbranih v gornji razpredelnici, so nam na razpolago še nekateri drugi. SC navaja leta 1904, da je tvrdka Ambrožič razposlala od leta 1872 do 1904 blizu 40.000 panjev. O istem trgovcu pravi A. Alfonsus v svoji zgoraj omenjeni brošuri (str. 37), da je razposlal od leta 1871. do 1909. okoli 60.000 panjev. Po podatkih v SC je znašal Ambrožičev povprečni letni izvoz 1250 panjev, po Alfonsusovi navedbi pa 1600. Številka, ki jo je navedel urednik SČ, se opira na podatke, ki mu jih je dala na razpolago Ambrožičeva vdova ob smrti svojega moža. Brez dvoma ustrezajo resnici. Tudi Alfonsusova številka je stvarna.

Drugi naš takratni trgovec Rothschild navaja v svoji že omenjeni knjižici, da je njegova tvrdka razposlala leta 1890. okoli 1200 panjev s premičnim satjem in 1400 kranjičev, skupno tedaj 2600 panjev. Nobenega dvoma ni, da sta ti dve številki pretirani, reklamni, zlasti tista za panje s premičnim satjem. Ta tvrdka je bila omenjenega leta glede količine izvoza čebel že daleč za Ambrožičem, navaja pa dvakrat toliko panjev kakor so jih navedli za Ambrožiča.

V dopolnilu knjige »Zgodovina (avstrijskega) kmetijstva in gozdarstva 1848—1898«, ki je izšla leta 1901 na Dunaju, je bil objavljen članek »Kranjska bučela« izpod peresa Jožefa Križaja v Ljubljani.* Na str. 199 piše: »Napredujoče izvažanje kranjskih bučel... dokazujejo najboljše statistični podatki. V zadnjih 15 letih se je razposlalo na leto po 9—11.000 kolijev (pošiljk op. pis.) bučel; leta 1890 je doseglo razpošiljanje s številko 17.000 svoj vrhunec.

Katera leta so upoštevana v »zadnjih 15 letih«, ni popolnoma jasno; bržkone leta od 1890 nazaj. Tudi ni znan izvor statističnih podatkov, ki jih Križaj navaja. Zato ne morem presoditi, koliko jim gre vera.

Ne morem si misliti, da bi bilo pod to številko mišljeno kaj drugega kakor celotni izvoz vseh kranjskih in morda tudi koroških razpošiljavcev / čebel.

Glede količine izvoza rojev in matic manjkajo sleherni podatki. Avstrijski statistični urad ni prejemal od poštnih ravnateljstev nikakih takih

* Jožef Križaj je čebelaril na vrtu pri svoji hiši na Poljanski cesti, ki se drži znane Rdeče hiše. Bil je dolgo let občinski svetnik. Čebelaril je večinoma v kmečkih panjih. Svojo hišo je zapustil mestni občini ljubljanski.

poročil. Zato mi ne preostaja drugega, kakor da ocenim ta del izvoza po lastnem preudarku, ne da bi pri tem segal po številke — v oblake. Po mojem bi bilo nekako prav, če rečem, da smo rojev izvozili precej več kakor panjev. Spomladanskim rojem moramo namreč prišteti še jesenske pošiljke suhih čebel.

Kaj pa izvoz matic? Tudi o tem ni nobenih podatkov. Samo to vemo, da so vsi trije ali štirje glavni izvozniki, Ambrožič, Rothschütz, Strgar in E. Jeglič razposlali letno po več sto matic. Prva dva sta jih »vzrejela« na preprost način, to mi je dobro znano. Roje z mladimi maticami sta razdelila na majhne prašilčke in jih naselila v panjičkih na štiri, pet satov. Ko se je matica sprašila in satje dobro zalegla, je šla na pot, prašilček pa si je moral izpodrediti novo. Največ matic je vzredil in razposlal Strgar, zlasti po prvi svetovni vojni. Imel je svojo prašilno postajo in je matice vzrejal po sodobnih načelih. (Dalje v prihodnjem letniku)

KEMOTERAPIJA PRŠIČAVOSTI

H. HIRSCHFELDER

Leta 1952 oziroma leta 1953 se je začelo novo razdobje v zatiranju pršice. Drug za drugim so izdali Kaeser (1952) v Freiburgu delakan, Koch (1952) v Belgiji PK ter Gubler in njegovi sodelavci (1955) v Švici folbeksne lističe. Sestav delakana ni znan, vsebuje pa več različnih na pršice delujočih snovi, PK in folbeks spada k skupini paraklorfenilov. Medtem je Bailey (1955) dokazal, da delujejo dobro na pršice še druge snovi te skupine, n. pr. ovotran. Saj je bilo naravno, da so začeli preizkušati pri pršici *Acarapis woodi* snovi, ki jih na splošno uporabljajo za zatiranje pršic, n. pr. rdečega pajka, PK in folbeks imata specifično *a k a r i c i d n i z n a č a j* in sta zaradi tega za čebele in zalego tudi pri višji dozi vseskozi neškodljiva, kar je Bailey ponovno dokazal.

Naslednja izvajanja naj bi torej veljala tudi za PK, čeprav bomo v glavnem govorili le o folbeksu. To tembolj, ker uporabljajo sedaj PK prav tako v obliki lističev kakor folbeks in se je celo zdravljenje raztegnilo na osemkratno doziranje.

Kot je to že navada, smo učinek delakana, PK-ja in folbeksna na čebeljo pršico preizkusili najprej v laboratorijih. Pršice *Acarapis woodi* smo žive izločili iz čebeljih vzdušnic in jih napuhali s parami posameznih sredstev. Učinek je bil resnično prepričljiv. Že po kratkem času, pri delakanu celo skoraj takoj, so postale pršice hrome in se tudi kasneje niso opomogle. Omembe vredno je še to, da so param najprej podlegali samci, nato mlade samice brez jajčec in šele nazadnje oplojene samice, ki so očitno odpornejše.

Te ugotovitve je potrdil Sachs (1954), ki je v širšem obsegu preizkušal delovanje delakana in folbeksna.⁵ Ukvarjal se je predvsem z važnim vprašanjem, ali sta ti dve sredstvi *stanovitni* in *kako dolgo učinku-*

⁵ Avtor se zahvaljuje dr. Sachs u iz Hohenheima, ki mu je dal na razpolago deloma še neobjavljene podatke. (Opomba avtorja.)

je ta. Delakan je že po 20 minutah odrekel. Zato mu kljub njegovi visoki začetni strupenosti ne moremo pripisovati trajnega učinka. Medtem pa je pod enakimi pogoji pokazal folbeks dokajšnjo stanovitnost, kar je jasno razvidno iz naslednjih števil:

po dimljenju	pršice so poginile v 13,5 minutah
po 2 tednih	pršice so poginile v 14 minutah
po 4 tednih	pršice so poginile v 17 minutah
po 6 tednih	pršice so poginile v 17 minutah

Še čez četrť leta ni bil učinek dosti manjši. Akaricidni učinek sredstva se je pokazal tudi pri čebelah, ki jih je Sachs nadimil s folbeksom in potem vtaknil v kletko. Pršice na čebelah so celo prej poginile kakor tiste, ki so se prosto gibale, najbrž zaradi tega, ker so čebelje dlačice sredstvo zadržale in so prišle pršice tako z njim v ožji dotik.

Z enako metodiko je mogel Sachs dokazati, da je sredstvo pri čebeljih družinah na prostem učinkovalo le 8—14 dni. Temu je morda vzrok večja zaposlitev in pogostnejše izletavanje. Toda to je dovolj, da so čebele kolikor toliko varne pred ponovno infekcijo.

Pri poskusni uporabi sredstev v pršičavih čebelnjakih smo se tega navodila držali, odnosno smo ga pri delakanu prekorali, ko smo takrat 5-krat zdravili v 4 tednih. Kasnejša preiskava pa nas ni zadovoljila. Res je bilo število ubitih pršic v vseh primerih zelo veliko. Bilo pa jih je še vedno nekaj živih, tako da bi dalje širile okužbo v čebeljih družinah. Pri zimskih mrtvicah iz poskusnih družin smo odkrili, kar je naravno, še vedno nekaj pršičavih čebel. Preizkuse z delakanom in PK smo napravili leta 1952. Takrat pri naknadni preiskavi nisem pazil še posebej na to, v kakšnih okoliščinah smo v trahejah našli žive pršice.

Pri kasnejši poskusni uporabi folbexa v večjem, močno okuženem čebelnjaku s 60 panji, smo se tudi ravnali po že tedaj veljavnih predpisih in zdravili družine 5-krat v 4 tednih. Dan po zdravljenju smo panjem odvzeli večje število čebel in jih pregledali, če imajo še žive pršice. Čeravno smo med 198 napadenimi vzdušnicami našli v 164 samo usmrčene pršice, so bile v 34 trahejah še žive pršice, in sicer do 8 v posamezni vzdušnici. Tudi to je bila ugotovitev, s katero se nismo mogli zadovoljiti. Pri preiskavi napadenih trahej pa smo sedaj pazili zlasti na to, v kakšnih okoliščinah so bile žive pršice. Kakor J o r d a n smo namreč pri precejšnjih poskusih ugotovili čisto zatrapanost vzdušničnega vhoda odnosno stranskih vej. V 22 primerih se je pokazalo pri čebelah, ki smo jih zdravili s folbeksom in smo v njih našli še žive pršice, da je bil vhod z njimi gosto zaseden in bi sredstvo komaj moglo skozi. V 9 primerih so pršice, delno samice tik pred odlaganjem jajčec, prodrele v tanjše razrastke vzdušnic in jih tako zaprle, da so vse pršice za njimi ostale pri življenju, ker jih folbeksove pare očitno niso mogle doseči.

Ker pa žive poleti čebele kvečjemu 6 tednov, se morajo tiste, ki imajo tako ali tako zatrapane traheje, v tem času same izločiti iz družin. Če torej ne zdravimo s folbeksovimi pivniki 5-krat v 4 tednih, temveč 8-krat v 7

tednih, bi morali pravzaprav priti k boljšim rezultatom. To bi moglo veljati tudi za druga zatiralna sredstva.

To povsem miselno pridobljeno spoznanje smo takrat v tistem čebelnjaku praktično preiskusili. Preiskava odvzetih vzorcev pa je dala sedaj zadovoljivo sliko. Čeprav smo preiskali večje število čebel, smo našli le 8 pršičavih vzdušnic, in še v teh so bile pršice mrtve.

Medtem so tudi v Švici prišli do spoznanja, da ni dovolj 5 zdravljenj v 4 tednih. Novi folbeksov letak je zato priporočal 8 zdravljenj v 7 tednih. Pozimi leta 1954-55 smo v našem poskusnem čebelnjaku odvzeli in preiskali vse zimske mrtvice. Rezultat je bil negativen. Leta 1955-56 je »Bavarski deželni zavod za zatiranje živalskih kužnih bolezní« v Schleissheimu preiskal vzorce iz tega čebelnjaka in prav tako ni našel pršic. To dokazuje, da je vestno zdravljenje s folbeksom lahko zares učinkovito.

Namerno sem preiskave nekoliko podrobneje opisal, želel pa bi še na nekaj opozoriti. V našem poskusnem čebelnjaku smo imeli posla z močno okuženimi čebelami, saj je pozimi 1953-54 zaradi pršičavosti odmrlo 16 družin. Zaradi tega je bilo verjetno število zatrpanih vzdušnic posebno visoko. Pri manj napadenih družinah bi morda bilo to število manjše in bi zato lahko shajali še z manjšim številom zdravljenj. Načelno pa moramo vedno računati s hujšo zatranostjo trahej in se moramo odločiti za dolgotrajnejše zdravljenje. Iz tega vzroka se tudi ne morem povsem strinjati z nekaterimi nazori dr. Baileya (1949). Ta meni, da lahko zavremo v ugodnih vremenskih razmerah infekcijo že z enkratnim zdravljenjem, kar najbrž drži. Toda naziranju, da zadostujeta za njeno izločitev dve zdravljenji, se naša opazovanja odločno protivijo. Acarapis Woodi hočemo po možnosti iztrebiti vsaj v nekaterih področjih. Meni se zdi to povsem mogoče, zlasti zaradi tega, ker nam ni do sedaj ničesar znanega, da bi imela ta pršica kakšen naravni rezervoar morda v osah, čmrljih, muhah itd. Tudi če bi zares kje bil neznan rezervoar pršice, bi s te strani komaj mogli pričakovati novih infekcij med čebelami. Kot sem že v prejšnjih preiskavah o biologiji tega zajedavca pokazal, je pršici potreben tesen dotik med starim in novim gostiteljem. dotik pa bi komaj zadostoval pri morebitnem priložnostnem srečanju na cvetih.

Vprašanje, če bi lahko morda kako drugače zmanjšali število zdravljenj, ostane odprto. Začeli smo z ustreznimi poskusi. Hočemo pa počakati, kakšen bo uspeh preiskave zimskih mrtvic. Vsekakor ne verjamem, da bomo kdaj našli sredstvo, ki ne bi pri enkratni uporabi odpovedalo, to pa zaradi povsem mehanične zapreke, t. j. zaradi trahej, zatrpanih s pršicami.

Po dobrih skušnjah zlasti v Švici, Württembergu in našem poskusnem čebelnjaku smo na Bavarskem največ uporabljali folbeksove lističe. Sredstvo je bilo letos uradno priznano in, kot cenimo, so čebelarji potrošili kakih 150.000 lističev. Znana pa sta dva primera zdravljenja, pri katerih sta se družini zadušili. V prvem primeru je bila družina pomotoma zaprta 6 ur. V tem času pa bi se utegnila zadušiti, tudi če bi je ne dimili s folbeksovimi lističi. V drugem primeru je bila družina tako živalna, da niso našli prostora za folbeksov listič in so ga obesili v malo odprtino v izdelanem gradilnem

satniku. Pri nekem dobro nadzorovanem zdravljenju nad 1500 družin so javili izgubo 8 matic (0,4%). Imeli pa smo nosečavo leto, tako da bi tudi brez zdravljenja s folbesom bilo treba računati z izgubo nekaj matic.

S folbeksom začnemo zdraviti spomladi šele potem, ko imajo čebele priložnost, da nekaj dni izletavajo in matice že dobro zalegajo. Po poročilu Sachsa se lahko zgodi, da zadušijo čebele matice, če začnemo prezgodaj s prvim zdravljenjem. Zdravimo pri zaprtih žrelih. Če ne delamo prav mirno, začno čebele, ko pritrjujemo listič v panj, izletavati. Te čebele sem brez usmiljenja strl, kajti vsaka od njih mora biti zdravljena.

Doza zdravilne snovi je pri folbeksovih pivnikih vedno enaka. V tem je njihova prednost pred gorčičnimi pripravki, katerih izhlapevanje je odvisno, kot smo zgoraj omenili, od mnogih činiteljev, prav tako tudi pred pripravki, ki jih puhamo iz Dathejeve pipe odnosno kadilnika po volji v panj.

Ugotovimo naj naposled še to, da dimljenje podžiga čebele k pridonosti in matice k boljšemu zaleganju, kar opažamo tudi pri drugih sredstvih za zatiranje pršice. Zato hoče del naših čebelarjev spomladi na ta način dražiti, ne da bi bili zaradi pršičavosti družin k temu prisiljeni.

Nazadnje naj še povem, kakšen je bil končni izid zdravljenja s folbeksom že pri prej omenjenem poskusu s preko 1500 družinami. Uspeh ni bil 100%. Tega pa očitno ni bilo krivo sredstvo, temveč druge pomanjkljivosti.

Po vsem tem se mi zdi, da je zatiranje pršičavosti rešen problem. Vem pa, da imajo posamezne dežele za zatiranje pršice posebne čebelarske strokovnjake, čebelarske inšpektorje ali čebelarske bolezenske izvedence. To je idealno. Štab izšolanih sodelavcev mnogo lažje obvlada vse težave kakor samo nekaj, čeprav še tako prizadevnih ljudi. To velja tudi za ugotavljanje pršičavosti v posameznih čebelnjakih. Mnogo je sicer čebelarjev, ki svoje družine dobro opazujejo in zato kmalu bolezen odkrijejo. So pa žal tudi taki, ki ali ničesar ne vidijo ali pa iz nepojasnjenih vzrokov nočejo ničesar videti. Na Bavarskem in menda tudi v mnogih drugih deželah glede tega nismo v ugodnem položaju. Kljub bolezenskemu prispevku, ki ga plačujemo na panj, nimamo dovolj finančnih sredstev, da bi nagrajevali strokovnjake. Zato smo ubrali drugo pot. Ko strokovnjak pouči čebelarja, kako je treba zdraviti, ga prepusti samemu sebi. Le priložnostno ga nadzoruje. Če v kakem področju ugotovimo pri naslednji preiskavi še pršico, prevzame zdravljenje strokovnjak. Če v drugih zahodno nemških deželah po zdravljenju najdejo pri preiskavi v naslednjem letu znova pršice, čebelnjake zažveplajo. To je krut ukrep, ki pa navsezadnje le dovede do boljšega sodelovanja med čebelarji. Čeprav bi bili vseskozi zaželeni enotni predpisi pri zatiranju pršice, pa kaže že gornji primer, da tega ni bilo mogoče doseči. Vse preveč so različni zakonski predpisi v posameznih deželah, pašne razmere in individualna naziranja čebelarjev.

Z avtorjevim dovoljenjem prevedel ing. J. Rihar

ČEBELARSKA NAVODILA

EFER

Z dopolnitvijo zimskih zalog, izpraznjenjem medišč in zapaženjem panjev, skratka z zazimljenjem, smo končali zadnja opravila pri čebelah in s tem stopili v novo čebelarsko leto. Za čebele je nastopila večmesečna doba zimskega mirovanja. Stisnile so se v gručo, sredi nje, kjer je najtopleje, pa prezimuje matica. Navidezno nepremična gruča se skozi vso zimo neopazno giblje in premika za hrano.

Pomanjkanje hrane prepreči čebelar že jeseni, ko poskrbi za zadostne zimske zaloge. Prikrito ropanje v kasni jeseni pa lahko občutno skrči te zaloge in bridko presenečenje ni izključeno. Pa tudi v milih zimah, ko ni gruča čebel tako tesno strnjena in je v panju več gibanja, je poraba hrane večja, prav tako kot pri pogostnih spremembah mraza in toplote. Toploto v panju vzdržujejo čebele z uživanjem hrane. Da pa ne uhaja toplota iz panja, moraš le-te dobro odeti in zapažiti. Tako preprečiš kolikor toliko tudi močenje panjev. Na mrzlih površinah v panju se nabirajo vodni hlapi in zgoščujejo v kapljice. Zaradi tega se pojavlja plesen na satju, slamnicah in stenah, pa tudi zrak se lahko usmradi.

Čist zrak prihaja v panj skozi žrelo. To naj bo popolnoma odprto ali kvčjemu zaslonjeno s kovinsko zapornico, da ne vdre v panj kaka rovka.

Če družina pozimi osiroti, čebele otožno šume in vznemirjajo še sosednje družine. Prav tako šume tudi žejne čebele. Žejo jim utolaži mokra krpa na matični rešetki.

Pri vznemirjanju, ki traja dalje časa, se zimske zaloge po nepotrebem zmanjšujejo, čebele si pa preobremenjujejo črevesje. Ker se zaradi mraza ne morejo znebiti blata zunaj, store to kar v panju — družina oboli za grižo, ki jo po navadi tudi ugonobi, ker ji je pozimi dokaj težko pomagati. Zato prisluškuj večkrat pri žrelih, da že po šumenju spoznaš razpoloženje družine. Če katera močno šumi, odstrani sprednjo zagozdo in potegni iz panja lepenko! Po znakih na njej boš najlaže spoznal, kaj se v notranjosti dogaja. Beli sladkorni kristalčki te opozore na žejo čebel, mrtva matica med drobirjem pa na osirotelost. Mrtvice z iztegnjenimi rilčki so izstradane čebele, izmetana zalega pa pomeni lakoto, prehlajenje ali celo bolezen. Blatni madeži ti naznanjajo grižo, kupi mrtvic pa, da je družina prestala zemeljsko trpljenje. Opazuj pa tudi čebele same! Če sede tik za okencem, gre z živežem h kraju.

Zunanji vplivi, zaradi katerih se vznemirjajo družine, so še številnejši kot pravkar naštetih motnje v panju. Prihajajo lahko od ljudi, živali, vetra, sonca, snega, ledu, itd. Čebele občutijo takoj vsak tresljaj, planejo na hrano in se dolgo ne pomirijo. Opazili pa so, da se čebele sčasoma privadijo na ropot, ki se ponavlja nekako ritmično, kot n. pr. ob železniških progah, kjer vozijo stalno vlaki in tresejo tla daleč naokoli.

Čebele vznemirja pozimi predvsem nepreviden čebelar ali njegovih sorodniki, če brez potrebe štorkljajo in brkljajo v čebelnjaku ali v njegovi neposredni bližini. Vstopaj v čebelnjak le, kadar je potrebno, in še tedaj čim tiše! Namaži že jeseni ključavnice in tečaje pri vratih, da ne bodo

škripala in cvilila. Pregarjaj kokoši, da ne bodo brskale pred čebelnjakom in obmetavale s prstjo ali peskom spodnje vrste panjev.

Sinicam postavi krmilnice, na vsako stran čebelnjaka pa obesil na vrvičah zamaške, v katere si zabodel nekoliko kurjih peres; te vetrnice, ki jih zaziblje vsak vetrič, takoj preženejo plašne ptice. Še bolj je, če zavaruješ sprednjo stran čebelnjaka z mrežo, ki jim zapre pot do pročelja panjev.

Občutno vznemirjajo čebele miši, ki se naselijo v čebelnjaku zlasti tedaj, če si tam shranil kaj užitnega. Nič bolj se ne obnaša mačka, ki lovi in preganja miši, medtem ko jih pasti ali zastrupljeno žito (Zelio zrna) ugonobe neslišno. Najnevarnejša pa je rovka, če se zavleče v kak panj, saj uniči največkrat vso družino.

Vznemirja lahko tudi veter, ki piha v panj skozi žrelo ali loputa s kako oknico, slabo pritrjeno desko ali drevesno vejo. Poskrbi pravi čas, da se kaj takega ne bo dogajalo. Dvojno dno, ki ga jeseni vložiš pod sate, prepreči neposredno pihanje vetra v panj.

Sonce kaj rado izvabi s svojimi toplimi žarki čebele v mrzlo zimsko naravo in neizogibno smrt. Temu se izogneš z zasenčenjem žrel, pazi pa, da ne zapreš dostopa zraku. Prezimovanje pri zaprtem žrelu je umestno le tedaj, če vsak čas lahko nadziraš svoj čebelnjak in žrela takoj odpreš, kakor hitro je zunaj dovolj toplo.

Sneg je bil že marsikateri čebelici prezgodnji grob. Če pričakuješ, da bodo čebele izletavale, ker je v senci celih 10° C, v zraku pa topel dih pomladi, potem odkidaj sneg izpred čebelnjaka in s strehe, po preostalem snegu pa potresi pepel, seneni drobir, oblance, šotni prah ali kako drugo podobno snov, da se spočijejo od letenja utrujene čebelice.

Led v žrelu panjev, zlasti tistih, ki zelo močijo, prepreči svežemu zraku dostop v notranjost. Odstrani ga z nožem in izbrskaj s kosom zakrivljene žice morebitne mrtvice, ki so žrelo zamašile. Zrak mora neovirano v panj, prav tako pa tudi čebele iz panja.

Pozimi je dovolj časa za razna popravila, zlasti panjev in orodja. Stare in črvave satnike izloči iz obrata, prireži letvice in zbij nove satnike! Preglej in sortiraj satje; vse staro, črno in pokvarjeno prekuhaj, prav tako pa tudi voščine, ki so se ti nabrale med letom. Iz dobljenega voska si vlij nove satnice, če imaš priprave za to; sicer pa zamenjaj vosek za izdelane satnice pri svojem čebelarškem društvu ali pri Medeksu v Ljubljani; to stori čimprej, kajti spomladi je navadno stiska za satnice. Brezhibno satje shrani v omari, suhi kleti ali na prepilhu na podstrešju, kjer je sedaj varno pred voščenimi večami, a zahteva več pozornosti. V zgodnji in topli pomladi ga je treba žveplati vsaj vsakih 14 dni.

Iz morebitnih medenih presežkov skuhaj medico po enem ali drugem preskušnem navodilu, ki jih poišči v starejših letnikih Slov. Čebelarja ali v kaki čebelarski knjigi (n. pr. v Lakmayerjevem Ummem čebelarju).

Ne pozabi obiskovati čebelarskih predavanj in sestankov. S tem in z branjem strokovnih listov si boš dokaj razširil čebelarsko obzorje. Pomni, da nikdar ne vemo vsega in se učimo do smrti. Posameznih številčk zadnjega letnika Slov. Čebelarja ne zavrzi, ampak jih daj vezati, s čimer bo tvoja čebelarska knjižnica obogatela zopet za eno knjigo. Vedi, da je knjiga človeku najboljša prijateljica! Če hočeš čebele dobro opravljati, moraš

poznati njih življenje, pa tudi zakone, ki vladajo v čebelji družini in v prirodi sploh. Razmišljaj o pojavih, na katere si naletel med letom pri delu v svojem čebelnjaku in si jih skušaj pojasniti! Če sam tega ne zmoreš, išči pojasnila v knjigah ali pri starejših čebelarjih!

In še tole! Omisli si za novo čebelasko leto beležnico, v katero boš zapisoval vse, kar se tiče tvojega čebelarjenja. Verjemi, da ti bo taka beležnica še čez leta drag spomin.

Ako so bila moja čebelarska navodila sem ter tja pomanjkljiva, jih dopolni, dragi čebelar, s podatki iz prejšnjih letnikov Slovenskega Čebelarja! Pisal sem jih za začetnike, da bi jih navajal k pravilnemu čebelarjenju, deloma pa tudi za napredne čebelarje, da bi jih sproti opozarjal, kaj je treba v tem ali onem času pri čebelah napraviti. Upam, da sem ustregel enim kakor drugim. S tem zaključujem letošnja navodila in želim vsem čebelarjem srečno, veselo in medeno novo leto.

IZ ZAPISKOV ČEBELARSKEGA PRITEPENCA

PASETOV JANEZ

VI.

Nova »pasišča« — Komarji, komarji! ... — Klavrna Lika.

Kam sedaj?! V Prekmurje? Za tja je prepozno, akacijo bi ujeli za rep, če bo rep sploh medil. V Liko? Za tja je prezgodaj. Iz zadrege nam je pomagal čebelarski znanec, ki nam je priporočil nov teren in ga preskrbel. Čim bolj pa smo se bližali novi, »obljubljeni deželi«, tem bolj nam je srce lezlo v hlače. Tu da bi moglo kaj mediti?! V tem nepreglednem gozdnem močvirju, kjer je z obeh strani proge segala lena, temnorjava smrdljiva voda meter visoko v drevesna debla, kamorkoli je neslo oko... Malodušnost je bila tolikšna, da je le za mišjo dlako manjkalo, pa bi jo z naslednjim vlakom z muhami vred pobrisali domov v belo Ljubljano. Nazadnje smo se pa le vdali v usodo. Vlak je obstal in se znebil zadnjega dela kompanije: Gustelna in mene; Fogel, Tonček in General pa so rinili dalje.

Čudna dežela! Sam gozd... gozd... in močvirje... Mala suha jasa pod progo je kakor otoček sredi morja. To je edino mesto, kamor moremo zložiti svoj »zaklad«. Toda med progo in otočkom je globok, strm jarek z dvomljivo brvjo pri dnu. Od naših vagonov je čez tri »glajze« in tisti prekleti »graben« do stojišča več ko petdeset korakov, panjev skoraj trikrat toliko, delavca za pomoč pa nobenega! Toda bila je že visoka ura, sonce je žgalo kot na tekmovanju in za premišljevanje ni bilo časa, kajti v panjih je bučalo kot ob Niagari. Nenavadno nam je v tej vročini teknil mrzel tuš, s katerim nas je poškopil sam »angel varuh« v obliki železničarja, ki jo je primahal po progi in nas ljubko ogovoril: »Ma šta ste doveli pčele ovamo?! Tu opšte nema ništa! Baš su jučer trojica pčelara odvukli svoje muve odavde!«

Tuš je bil tako silen, da sem nehote oblekel dežni plašč in se pokrili s klafeto. Že naslednji hip pa je z mrzlim valom butnil v glavo vročinski

in me spraval v besnilo. Pograbil sem podlogo čebelnjaka in zdirjal z njo na otoček. To je sprožilo ogorčeno tekmo med menoj in Gustelnom in v potokih znoja so bili najimi »hlevi« kmalu nared za sprejem panjev, ki sva jih začela eksportirati čez »glajze in jarke«. To je vražja »zabava«! Pri prvih še nekako gre, ko pa te takole deseti zajaše za tilnik in se ti zareže z ostrim robom v živo meso, vidiš vso vesoljno astronomijo, preden ga odložiš v skladovnico. Toda to je šele slaba četrtnina teh prekletih kišt! Stisniti moraš zobe, da ti vsa glava škriplje, če hočeš zdržati do konca. Zato toplo priporočam vsem čebelarjem, ki nimajo več lastnih zob in ki kamijo voziti muhe na daljne paše, da si omislijo močno umetno zobovje.

Čez tri tedne po selitvi sem prvič obiskal svojo »ekonomijo v močvirju«. Najbolj so me zanimali »narejenci«, ki sem jih »sklamfal« ob naselitvi na otoku. Čebelar ob takih pregledih kaj rad gustira, zato sem najprej pogledal spredaj na brade. Izletna žrela so mi črna in prazna zlobno mežikala v brk. S tresočimi rokami sem odklenil čebelnjak in prislanjal uho na vratca prašilčkov. Povsod je vladala grobna tišina kot ob enominutnem molku za velikim poveljnikom na žalni seji sindikata. Odprem prvi panjiček: — nikjer žive duše! Del stanovalcev je šlo v Ameriko (v panje z boljšim standardom), drugi del pa po gobe. Podobno tihožitje je bilo v drugih treh panjičkih z narejenci. V izpraznjene kvartirje so se brez stanovanjske odločbe vselile brezdomne in preganjane družine večš in napravile v njih tako svinjarijo, da me je samo krepak požirek iz steklenice z »najmočnejšim« rešil omedlevice. V satih je mrgolelo večjega naraščaja kot v siru gorgonzola...

Tudi panji-očanci so več pojedli kot pridelali, vendar so vsaj ostali domovini zvesti.

No, če močvirje ni dalo medu, je pa rodilo vsaj — komarje! Milijarde komarjev... S sončnim zahođom je ta piskajoča drhal priletela iz gnilih vlažnih senc in začela brez milosti klati. Taktika teh vragov je kaj različna: ta prileti s šumom reaktivca, zapleše okoli ušes in sladko snubi: »Moj, moj, moj...!«, oni prijadra neslišno kot misel in se brez povabila spravi na večerjo; vsi pa se za pojedino oddolže z neznanjskim srbežem, proti kateremu je čebelji pik prava poslastica!

Nekaj časa sem se praskal in otepal, potem pa sem si nadel pajčolan in rokavice, kar je vsaj toliko zaleglo, da sem se samo še praskal po starih injekcijah. Nazadnje sem pobegnil v Gustelnovo barako za čebelnjakom, kjer sem imel kvartir. Lačni heroji so jo v jatah ucvrli za mano. No, in kaj sedaj? Spati julija s pajčolanom čez glavo ter v čevljih in rokavicah v krematorijsko segretem štibelcu, bi se reklo stavljati življenje na kocko. »Šota!« sem vzkliknil, »šota!!!« Domislil sem se je, ko mi je šlo že na jok, tako sem se sam sebi zasmilil. Zažgal sem jo tri velike kose in zadimil, kot bi prešičevno sušil. Proti komarjem je res zaleglo, a jaz sem bil zjutraj sumljivo vijoličaste barve in ves »alkoholno« nastrojen. Če bi Gustelnova baraka ne imela tako uglednih špranj in lukenj, bi čez dva dni stalo v časopisih, da se je pri opravljanju čebelarskih dolžnosti zadušil čebelar Pašetov Janez — vulgo Pritepenec...

Tako je šlo večer za večerom, noč za nočjo, dokler sem bil pri muhah na inšpekciji. Toda najhujše muke sem vendarle moral prestajati vsako

jutro, ko sem se — oprostite: naturalia non sunt turpia! — moral pokoravati neodločljivim zahtevam narave... Temu se je dalo zadostiti samo v mili naturi, kar pa je pomenilo izpostaviti dobršen del golote telesa nenasitnim komarjem na voljo! Povrh tega imam še to smolo, da sem navajen na »dolgo mašo«, kar mi je vsako jutro navrglo še nekaj sto injekcij. Naj kdo verjame ali ne: dve uri po opravlilu sem bil vsako jutro zaposlen samo s praskanjem riti...

Iz močvirja kajpak muhe niso mogle iztisniti kaj več kot pičlih pet kile na kišto z akacijjevo strdjo vred. Toliko, da je bilo za stroške za v

Gustel

Pritepec

Liko na slovito »materino dušico« in popularno »vrištino«. Bilo je ene in druge na pretek v najlepšem cvetju in tudi vreme je bilo kot po naročilu, toda vse skupaj ni kaj prida zaleglo. Bilo je pač spet eno »redkih« nemedovitih let, ali pa je nemara sveti Medard odšel na specializacijo v inozemstvo. Žalostna resnica je, da so si živalce nabrale komaj zimsko zalogo, koder so bile zastopane v močnih kolektivih. Slabšim pa je bilo treba celo priskočiti na pomoč s čistim sladkorjem po 157 din, kajti ljubemu Medeksu so se čebelarji po veliki večini že naveličali plačevati žaganje po 12 kovačev za kilo, čeprav je res, da je les dandanes svinjsko drag, medtem ko je med svinjsko poceni, če ga tej firmi prodajaš po sodih...

To pa je že trgovska plat čebelarške dejavnosti, ki ne sodi v moje zapiske.

POROČILO ZA SEPTEMBER IN OKTOBER

September: Hladno in deževno vreme, ki je prevladovalo v zadnjih dveh dekadah mesca avgusta, se je nadaljevalo še v prvih dneh mesca septembra. Potem pa je nastopilo zboljšanje s suhim in toplim vremenom. V začetku druge dekade t. j. med 13. in 16. septembrom, je zopet padal dež. Do konca druge dekade pa je prevladovalo sončno in toplo vreme. Pihali so predvsem zapadni vetrovi. Tudi v tretji dekadi je bilo vreme lepo, v jugozapadni Sloveniji nekoliko toplejše kot v ostalih krajih Slovenije. Tretja dekada je bila z malimi izjemami zelo suha.

Ajda je v prvi dekadi domala odevetela. Zboljšanje vremena ji je malo koristilo, ker je žal nastopilo prepozno. Čeprav so bili donosi z ajde na splošno zelo pičli, poroča n. pr. opazovalec iz Rogatca, da so čebele na njej nabrale zimsko zalogo. Opazovalec iz Novega mesta ugotavlja, da so na tej paši nabrale le 5.60 kg, opazovalec iz Krke pri Stični pa, da so celo zgubile 240 dkg.

V drugi in tretji dekadi so mnogi čebelarji pokladali sladkor, da bi dopolnili zimsko zalogo. Povprečno so dodajali 5—5 kg, marsikje tudi več, ker so ostale čebele v glavnem na hojevem medu, ki pa za prezimovanje ni priporočljiv. Opazovalec iz Selnice ob Dravi poroča, da je krmil skozi ves mesec september z namenom, da bi pospešil zaleganje. Opazovalec iz Lovrenca na Dravskem polju se pritožuje, da izrojenci in roji nimajo dovolj hrane za zimo.

Slabo se je končala letošnja letina le za tiste, ki niso prepeljali čebel na hojevo pašo (Cezanjevci). Sicer pa je bil donos v primerjavi z drugimi leti srednje dober.

Oktober: Prvi dnevi v oktobru so bili deževni in hladni. V višjih legah je padel celo sneg (Dražgoše, Logatec), ki je bil posledica vdora mrzlega arktičnega zraka v naše kraje. Sicer so bili tudi ostali dnevi prve dekade hladni s podpovprečno količino padavin. Na Primorskem je brila močna burja. Proti koncu prve dekade se je začelo lepo vreme, ki se je v naslednji dekadi nadaljevalo. Šele zadnji dan druge dekade so se pojavile na skrajnem zahodu Slovenije padavine, medtem ko drugod padavin v vsej tej dekadi ni bilo. V začetku tretje dekade je bilo nekaj padavinskih dni, na splošno pa je prevladovalo dokaj lepo vreme skoraj v vsej Sloveniji, razen v severovzhodnem delu Slovenije, kjer je po malem deževalo.

Ob izletnih dnevih so čebele skozi ves mesec prinašale obnožnino s sončnic, divje repice, podleska in z drugih jesenskih cvetlic. Nekateri čebelarji so že v drugi dekadi končali s krmljenjem, ostali pa so pitali še ves mesec oktober. Opazovalec iz Lovrenca na Dravskem polju se pritožuje, da je čebelarjem, ki so imeli čebele na hojevi paši, padlo precej matic. O čebeljih boleznih do sedaj ni bilo slišati. Opazovalec iz Dražgoš pri Škofji Loki poroča, da ose zaradi izredno ugodnega vremena še sedaj obiskujejo smreko in jelko. Obletavajo jo v taki množini kot čebele v najboljši paši.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah	
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snegom		
	mesečni tretjini dkg									
Breg—Tržič	sept.	— 70	— 90	— 60	— 220	+13,2	20	8	—	157
	okt.	— 50	— 30	— 30	— 110	+11,8	19	4	—	185
Dražgoše—Škofja Loka		+ 110	— 110	— 40	— 40	+11,2	16	11	—	94
		— 60	— 40	— 20	— 120	+ 7,7	9	5	3	118
Zerovnica—Postojna		— 200	— 70	— 40	— 310	—	23	10	—	148
		— 70	—	—	— 70	—	18	5	—	147
Krka—Stična		— 85	— 125	— 30	— 240	—	29	9	—	144
		— 385	— 55	— 45	— 485	—	22	4	—	112
Novo mesto		— 50	— 210	— 60	— 320	+15,0	25	8	—	229
		— 30	— 20	— 60	— 110	+10,3	19	5	—	105
Sv. Lovrenc na Pohorju		+ 5	— 70	— 15	— 80	+14,3	25	9	—	183
		—	— 70	— 30	— 100	+ 9,7	4	5	—	186
Sv. Lovrenc na Drav.p.		— 115	— 100	— 65	— 280	+12,4	26	7	—	159
		— 75	— 110	— 55	— 240	+ 8,0	25	3	—	179
Dobova—Krško		— 70	—	—	— 70	+11,0	30	3	—	—
		—	—	— 25	— 25	+ 9,0	31	4	—	162
Rogatec		—	— 100	— 50	— 150	+15,2	30	10	—	154
		— 20	— 30	— 40	— 90	+10,0	29	5	—	155
Ribnica na Pohorju		+ 120	+ 10	—	+ 130	—	23	11	—	158
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci—Ljutomer		—	— 280	— 100	— 380	+14,5	19	12	—	105
		— 70	— 80	— 30	— 180	+ 9,1	7	5	—	91
Pristava—Ljutomer		— 120	— 150	— 40	— 290	—	25	7	—	133
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bučkovci—Ljutomer		— 140	— 75	— 70	— 285	+14,5	25	6	—	132
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota		— 210	— 70	— 130	— 410	+14,2	25	7	—	135
		— 40	— 30	— 40	— 110	+ 9,7	25	2	—	145
Lendava		—	—	—	— 350	—	20	9	—	158
		— 80	— 80	— 60	— 220	—	23	3	—	147
Selnica ob Dravi		— 50	— 50	— 30	— 130	+13,0	19	9	—	184
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dragatuš—Črnomelj		— 120	— 90	— 40	— 250	—	—	—	—	—
		— 55	— 65	— 25	— 145	—	11	6	—	—
Logatec		— 50	—	— 50	— 100	+13,1	12	17	—	—
		— 60	— 40	— 30	— 130	+10,3	—	3	3	—
Bilje—Renče		— 45	— 40	— 70	— 155	+17,4	28	2	—	196
		— 90	— 15	— 30	— 135	+14,0	25	2	—	223
Pušča—Bistra		— 140	— 190	— 140	— 470	+15,0	25	8	—	188
		— 20	— 30	— 20	— 70	+10,4	22	5	—	157
Ljubljana		—	—	—	—	+14,3	—	8	—	125
		—	—	—	—	+10,0	—	8	—	113
Povprečki		—	—	—	—220,0	+13,9	23,3	8,5	—	154,5
		—	—	—	—146,2	+10,0	25,9	4,4	3	148,3

ALOJZ DEVETAK

Dne 16. oktobra smo v Ljubljani pokopali tov. Alojza Devetaka. Njegova prezgodnja smrt je zelo prizadela čebelarje ribniškega okraja. Po rodu je bil Goričan, toda po prvi svetovni vojni je moral zaradi nenaklonjenosti fašistične oblasti zapustiti svojo rodno gručo. Pot ga je pripeljala v Ribnico, ki je postala njemu in njegovi družini novo domovanje. S svojo marljivostjo, vestnostjo in praviim tovarštvom si je pridobil mnogo prijateljev. Služboval je v opekarni, zadnja leta pred upokojitvijo pa je bil obratovodja na večji žagi les. industr. podjetja.

V čebelarstvu nam je bil nepogrešljiv svetovalec. Z velikim zanimanjem smo ga vedno poslušali. Vodil je naše društvo več let. Med okupacijo je prevzel v svoje varstvo vsa ogrožena čebelarstva ter večkrat tvegaval lastno življenje, samo da nam je ohranil čebele. Po upokojitvi se je s še večjo vnemo posvetil čebelarjenju ter bil poln nad, a zavrtna bolezen je preprečila njegovo nadaljnje delo. Vsa sedanja čebelarska generacija ga bo pogrešala ter se s hvaležnostjo spominjala nanj.

Počivaj v miru, dragi Lojze!

FRANC ERJAVEC

Zopet je posegla v naše zavedne čebelarske vrste neizprosna smrt in odvedla v večnost 58-letnega Franceta Erjavca, sodnega uslužbenca v Radovljici. Dne 25. maja smo ga spremili na radovljiško pokopališče. — Bil je vnet čebelar. Z branjem strokovnih knjig in obiskovanjem tečajev se je tako naobrazil, da se je povzpelo celo do predavatelja o vzreji matic.

Pred 25 leti je začel čebelariti na Vrhniki. Kot državni nameščenec se je

preselili s čebelami v Ptuj in nazadnje v Radovljico. Vsakokrat je bilo njegovo čebelarstvo nekoliko okrnjeno, toda kljub skromnim dohodkom si je naposled postavil lep čebelnjak za 21 AŽ-panjev.

Vesetil se je zasluženega pokoja, saj bi se kot upokojenec lahko ves posvetil čebelam in čebelarski organizaciji, kjer je že prej sodeloval in pridno tajnikoval v čebelarski družini. Toda smrt mu je prekrizala račune. Za vedno je zapustil svoje ljubljene čebele, ki bodo sedaj iskale novega gospodarja.

Požrtvovalnega sodelavca bomo ohranili v lepem spominu.

Čeb. društvo Radovljica

STEFAN RENČELJ

Po krajši bolezni nas je 16. avgusta 1957 nenadoma zapustil čebelar Stefan Renčelj. Kakor mnogo zavednih Slovencev je po prvi svetovni vojni tudi on pribežal iz zasedene Primorske v Jugoslavijo. Naselil se je v Mariboru—Pobrežju, kjer je imel svojo

trgovino, na skrbno negovanem vrtu pa čebele.

Rodil se je 7. oktobra 1878 v Sežani kot sin kmečkih staršev, ki so imeli 18 otrok. S 17 leti je odšel v svet. Služboval je pri tržaški pošti, pri železnici, 18 let pa pri Loydu v Trstu kot skladiščnik. Med prvo svetovno vojno je na ruski fronti zbolel za trebušnim tifusom, vendar se je zdrav vrnil v Sežano.

Čebelariti je začel leta 1906 v Trstu. Med vojno je imel čebele v Sežani. Ko se je vrnil s fronte, so ga začeli Italijani preganjati. Na njegovo glavo so celo razpisali nagrado 10.000 lir. Zato mu ni preostalo nič drugega kot to, da se izseli. Z družino se mu je posrečilo spraviti v Jugoslavijo tudi ljubljene čebele.

Pokojnik je bil vnet član čebelarske organizacije in je rad prihajal na sestanke. Položili smo ga k zadnjemu počitku v slovensko zemljo, ki si jo je izbral za svojo domovino. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

O zdravilnosti in prodaji medu. Ze stari narodi so vedeli, da je med zdravilen, poznali pa so tudi njegovo hranilno vrednost. Naši davni predniki — stari Slovani so ga visoko cenili. Iz njega so varili priljubljeno medico, ki je ni manjkalo pri nobeni slavnosti. Na bojnih ali drugih pohodih so bili razen z brašnom dobro založeni tudi z medico. Vsakemu gostu so postregli ne samo s kruhom in soljo, temveč prav tako s to narodno pijačo.

Med je zdravilna in visoko kalorična hrana za odrasle in za otroke. Tudi stare in bolehnne ljudi spravi na noge. Med krepi živce in čisti kri. Ze ena sama žlica te slaščice nas po napornem delu poživi. Med čisti in celi rane, kajti znanstveno je dokazano, da bakterije, ki napadajo človeški organizem, v njem ne morejo živeti. Veliko je povpraševanje po rožmarinovem medu, ki ga čebele nabirajo v obmorskih krajih in na otokih. Ta pomaga bolnim na srečo, smrekovec in hovevec pa priporočajo pri pljučnih boleznih. Tudi kostanjev med ima svojo zdravilno moč, čeprav zaradi svojega grenkega okusa nekaterim ne prija.

Hudo nespametni so starši, ki svojim otrokom ne privoščijo medu. Raje jim kupujejo razne sladkarije, s katerimi pa jim več škodujejo kot koristijo. Spominjam se, da ljudje v prejšnjih časih medu niso znali tako ceniti kot ga sedaj. Po zadnji vojni je uporaba in povpraševanje po medu zelo narasla. Glede na to bi ga moral imeti vsak čebelar za nadrobno prodajo nekaj vedno na zalogi. Razumljivo je, da se bolj splašča prodati ves med naenkrat. To je sedaj lahko, ker ga gre mnogo v inozemstvo. Toda kaj bo, če se izvoz ustavi? Takrat bomo morda pridelali več medu kot ga sedaj, a ga ne bomo mogli spečati, ker si nismo pravočasno znali pridobiti domačih odjemalcev.

Franjo Vrčko

Se o matičnem mlečku. Tablete tega »čudeznega« zdravila so se pojavile letošnjo pomlad tudi v Londonu. Prodajali so jih v zavojčkih. Vsak zavojček, ki je potreben za eno kuro, je stal 5 funtov. Tablete so bile na mah raz-

prodane in trgovci so morali naročiti nove. »Kaj je vendar s tem zdravilom, na katerega toliko ljudi tako upajoče, a tudi skeptično gleda?« sprašuje znani angleški čebelarški list *British Bee Journal* in nadaljuje: »Dejstvo, da se je posvetila raziskovanju te snovi cela vrsta odličnih znanstvenikov, kaže, da ga ne imenujejo nekateri zastojni moderni eliksir življenja.«

SEN

Kako se praši matica. Redkokdaj se zgodi, da čebelar vidi, kako se praši matica. To srečo sta imela čebelarja Peter Dobnik in Ivan Belina, zidarja iz Viča pri Dravogradu. Dne 5. junija 1957 sta se ob 14.50 vračala z dela domov. Dan je bil sončen in topel, dopoldne malo oblačen. Spotoma sta postala pozornata na nenavaden šum nad travnikom. Misleč, da je roj, sta šla za njim. Nemalo sta bila presenečena, ko se je pred njima pojavila v zraku kepa čebel. Ko sta si stvar bolje ogledala, sta videla, da niso bile čebele, ampak troti. Po cinitvi jih je bilo okrog stopenideset. Ko je ta živi klopčič padel v travo in se razmotal, so se troti takoj dvignili v zrak, na travo pa sta opazila lepo mlado matico. Lahko bi jo bila ujela, vendar sta jo pustila, da je odletela. Verjetno še ni bila sprašena. Kakor hitro je bila v zraku, so jo troti zopet obkolili. Važna je pri tem ugotovitev, da za trote matica ni bila privlačna, ko je bila na tleh. Za njo so se borili le v zraku. To potrjuje, da se matica opravi le v zraku in ne v panju ali na zemlji.

Gašper Šnabl

Obnožina kot zdravilo. Tudi obnožina postaja vse bolj zanimava za znanstvenike. Ze dalj časa je znana kot uspešno zdravilo proti rahitisu in kot nadomestilo za C vitamin. Zdaj pa sta dva francoska biologa objavila v 21. številki znanstvene revije »New Scientist« (Novi znanstvenik) vest, da sta našla v njej dvoje kemičnih snovi, od katerih ena pospešuje rast, druga pa deluje kot antibiotik. Antibiotik, ki uničuje določene vrste mikrobov, zlasti salmonellae, sta dobila iz obnožine tako, da sta jo raztopila v vrelem alkoholu. Ko sta ta antibiotik

injicirala mišim, ki sta jih okužila s tifusom, so hitro ozdravele.

Z namakanjem obnožine v vodi sta francoska znanstvenika dobila neko snov, ki je zelo pospešila rast miši, če sta jo dodajala njihovi hrani. Pri tem nista opazila nobenih organskih motenj. Ker snov ni bila toksična, sta jo dala tudi slabokrvnim otrokom. Z njo sta dosegla pri njih boljši razvoj in zvišala količino hemoglobina v krvi.

Francoska raziskovalca sta prišla do zaključka, da dodajajo čebele obnožini neko posebno snov, ki jo izločajo iz svojih žlez, kajti cvetni prah, ki sta ga nabrala neposredno na rastlinah, ni imel omenjenega vpliva.

SEN

Pripravljanje sladkorne raztopine. Pod tem naslovom je tov. urednik v 9. do 10. številki Slovenskega čebelarja popisal, kako danski oziroma skandinavski čebelarji pripravljajo sladkor za krmiljenje čebel. Tov. urednik izrecno pove, da bi naj bila valjasta posoda, v kateri raztapljamo sladkor, pocinjena (pokositrana). Mnenja sem, da je to potrebno poudariti, kajti s pripravljanjem klaje v pocinkani napravi, kakršna je točilo novejše izdelave, bi si kdo utegnil povzročiti škodo. Cink oziroma pocinkani kovinski predmeti oksidirajo že na samem zraku, zlasti pa, če pridejo v dotik s solmi, kislinami itd. Tudi v sladkorju in medu so neznatne količine kislin, ki pa kar zadostujejo, da pride do oksidacije na površini pocinkanega kovinskega predmeta. Oksid se potem spoji s klajo, s katero se čebele, če je shranjena več dni v taki posodi, zastrupijo. Primerno in za čebele neškodljivo klajo lahko pripravimo le v posodah, ki ne oksidirajo, to se pravi, v pocinjelih, emajliranih, steklenih ali lesenih. Tudi točilo iz bele angleške pločevine smemo pri tem uporabiti, točila iz pocinkane pločevine pa nikakor ne.

Zgornje velja tudi za ostale dele naprave: za prežračevalno cev, mrežo in stojalo. Najcenejše in najprimernejše stojalo bi bilo iz lesa. Idealna cev in mreža bi bili iz nerjavečega jekla ali aluminija.

Imam zelo bridko skušnjo s pocinkano posodo in, ker vem, da uporabljajo čebelarji točila iz pocinkane pločevine, se mi je zdelo to opozorilo potrebno.

Jože Resnik

Nadomestila za obnožino so kaj različna, zadnji čas pa se čedalje bolj uveljavljajo mešanice več snovi. V Kanadi uporabljajo za spomladansko draženje sojevo moko in pivske drože, ki jih v razmerju 4:1 zamesijo s sladkorno raztopino v primerno testo. Približno pol kilograma tega testa položijo na povosčenem papirju neposredno na okvirčke v plodišču. Da se čebele jemanju ne odvadajo, jim dajo novo količino, še preden popolnoma pojejo prejšnji obrok.

Za suho krmiljenje izven panja uporabljajo E. Herold mešanico sojeve moke, razdrobljenih pekovskih droži, mleka v prahu in sladkorja v prahu približno v enakem razmerju.

Inž. R. Jordan pomeša suh sladkor v kristalu z mlekom v prahu in ga poklada spomladi v panjih. Ugotovil je, da naraste po takem krmiljenju zaleganje za 29,50 %. Za zgodnjo pomlad priporoča krmiljenje z mlekom v prahu v obliki testa. Testo napravi iz 1 dela mleka, 1 dela sladkorja in 1,25 dela medu ter ga položi nad gnezdo. Tako testo ima to prednost, da se zlepa ne pokvari, medtem ko testo z drugimi dodatki kaj rado plesni, zlasti če ga čebele hitro ne pospravijo. Pripomniti je treba še to, da vsako nadomestilo za obnožino mnogo zgubi na svoji učinkovitosti, če ga pokladamo čebelam namočenega v sladkorni raztopini.

Spomin. Ko si je AŽ-panj začel utirati pot med slovenske čebelarje, je priredilo čebelarstvo društvo dvodnevní tečaj v Marjanišču v Ljubljani. Tečaj je bil namenjen naprednim čebelarjem takratne dobe. Udeležilo se ga je 26 čebelarjev, in sicer: Hafner, Humek, Bukovec, Zirkelbah, Kalan in Pavlin iz Ljubljane, Babnik iz Dravelj, Rojina iz Smartna, Slabšak iz Radovljice, Vovk iz Hraš, Strgar iz Bohinja, Vales iz Kanala, Sajevec iz Stare vasi, Kepec iz Ihana, Salat iz Kamnika, Jakel iz Lahovč in Miklavčič iz Poljsanske doline. Danes čebelarijo od teh še trije: Bukovec, Vovk in Vales. Vsi ostali pasejo muhe na večnih pašiščih.

Našteti so bili vneti zagovorniki AŽ-panja. Njim se moramo zahvaliti, da se je tako trdno zasidral na slovenskih tleh in postal tako rekoč narodna svojina. Bili so izvrstni čebelarji in dobri poznavalci naših pašnih razmer.

V. F.

Pozna sprašitev matice. Konec mesca septembra mi je panj št. 17 prelezel. Opazil sem to med pregledovanjem panjev, ko sem ugotavljal, koliko jim manjka hrane za zimo. S skepsom sem pustil matico v panju ter v oktobru večkrat pregledal družino, toda matica ni zalegala. Prepričan sem bil, da bo ostala nesprašena in že sem začel spraševati pri znancih, če ima kdo kako rezervno matico na prodaj. Toda moje iskanje je bilo brezuspešno, saj so imeli vsi čebele na hojevi paši in so tako kot jaz kolikor toliko zanemarili vzrejo matic. Kar so jih imeli, so jih oddali, ali pa sami porabili.

Omenim naj, da je imel preleženi panj še precej trotov; trote sem opazil tudi v drugih panjih, zato je bila sprašitev še vedno možna. Letošnji oktober je bil lep; posebno milo vreme je bilo med 15. in 20. oktobrom.

V nedeljo 20. oktobra sem opazil na bradi panja z nesprašeno matico čebele, ki so pridno prinašale obnožino. Takoj sem stopil v čebeljak, pregledal družino in videl, da matica lepo zalega. »Ali zalega kot sprašena ali kot trotovka?« sem se vprašal. Tudi na to vprašanje sem dobil naslednji teden odgovor, kajti v satih sem našel pokrito čebeljo zalego.

Tako pozne sprašitve nisem pričakoval, zato sem matice tembolj vesel. Družina je bila lepa in marljiva, pa bi mi jo bilo žal rezdreti.

C. K.

Zanimiv prizor. Letošnji hojev blagoslov je zvalil ob nedeljah cele trupe ljubljanskih in okoliških čebelarjev pod Krim. Celo z gorenjske plati so hiteli v zgodnjih jutranjih urah k svojim ljubljankam v obljudljeno deželo.

S prijateljem Šimnom sva imela čebele pod Krimom. Prejšnji teden sva bila točila, toda slabo vreme in dež sta potem kar več dni ovirala čebele, da niso prav nič brale. Imela sva slabo vest, čeprav sva pustila plodišča nedotaknjena. Zato sva se domenila, da greva v nedeljo zarana pod Krim. Vožnja bo v jutranjem hladu prijetna in sama bova na vsej dolgočasni poti.

Pa sva se pošteno urezala. Vsa izžanska cesta je bila okrog petih zjutraj polna različnih vozil. Človek bi mislil, da so to izletniki, ki gredo v lški Vintgar, ko bi ne bili tako čudno oprtani s posodo

vseh vrst, ki je bingljala s koles, motorjev ali pa bahavo gledala iz nahrbtnikov. Tu si lahko opazil vsa mogoča vozila in sam sejem prometnih sredstev, ki smo ga videli pred mesci v Ljubljani, ni bil tako pester. Največ je bilo seveda kolesarjev, ki so sopihali pod težo naložene prtljage. Tudi brhke boljše polovice so bile vmes. Njihov naraščaj pa je izvajal pravcate akrobacije na kolesih, da so »kante« poskakovale in ropotale. Podjetnejši čebelarji so se vozili na »prdulcah«, to je na kolesih z vdelenimi motorji. Petičneži so bili na mopedih, vespah in rolerjih. Neki čebelar je na prtljajniku svojega orjaškega motorja iz prejšnjih desetletij vozil zajetno boljšo polovico, ki ji je iz ekonomskih razlogov oprtal na pleča majhno točilo. Ta se mi je zdel najbolj originalen. Tudi avtomobilov ni manjkalo. Ob straneh in na strehi ličnih topolnic in dekavejevcev, si lahko videl prijetne petdesetkilogramske »kante«. Iznajdljivejši čebelarji, ki imajo dobre zveze z različnimi ljubljanskimi podjetji, pa so si najeli poltovorne avtomobile, s katerimi so najbrž kar na »črno« v rosnem nedeljskem dopoldnevu prepeljavali sladki tovor v mesto.

Za vsemi temi »modernisti« niso prav nič zaostajali kmečki očanci z gorenjske plati, ki so si najeli gumijasto diro, postavili nanjo mizo in klopi ter se lepo vozili, ko da gredo na ohcet ali veselico. Zadaž na vozu si videl vso mogočo ropotijo: stare trčalnice na verigo iz prejšnjega stoletja, lesene sode in čebre za med, kante, ki so že zdavnaj odslužile, in tudi sodobne pločevinaste sode. Ne bom našteval še zapravljičkov in drugih vozil, toda kakor v posmeh vsej tej ropotiji se je pojavil na cesti elegantni »leteči Medeks«, ki je z vratolomno brzino prehiteval vse od kraja in jim pokazal figo...

Čudil sem se, čemu bo vsa ta pisana množica potrebovala toliko posod, ko vendar ni bilo tako dobre paše. Pa me je izkušeni Šimen takole podučil: »Ti si še začetnik in marsičesa ne veš. Med vsemi temi ljudmi niso samo čebelarji, ampak tudi medarji. Ti točijo vsako nedeljo ne glede na to, ali je bilo kaj paše ali ne. Vsi so pristaši teorije, da ni dobro puščati čebelam preveč medu za morebitno rezervno, ker se sicer polene in potem nočejo več nabirati...«

Nace

POROČILO

o VI. rednem občnem zboru
Zveze čebelarških društev za Slovenijo

Kužne bolezni. Posebno pozornost in budnost je posvetil upravni odbor zdravju naših čebel. Vsako prijavo kužnega obolenja čebel je odbor obravnaval na svojih sejah in ukrenil vse potrebno, da se bolezen zatre. Zveza je vložila precejšnjo vsoto, okrog pol milijona dinarjev za nabavo nosemaka, ki so ga društva in posamezni člani lahko prejeli pri njej. Bili so tudi trije tečaji o čebeljih kužnih boleznih. Na teh tečajih so predavali naši znani strokovnjaki. Bili smo v stalnih stikih z veterinarskim znanstvenim zavodom, ki nas je obveščal o gibanju čebeljih boleznih. Tudi trije naši člani sodelujejo v republiški komisiji za zatiranje čebeljih kužnih boleznih, tako da smo vedno na tekočem. Pazili smo, da se huda gniloba čebelje zalege ne razširi preko hrvaško-štajerske meje k nam. Kljub temu je bilo nekaj takih primerov. Poudariti moramo, da smo edina republika v državi, ki je organizirano nastopala proti čebeljim kužnim boleznim in jih domala že zatrla. Zalostno dejstvo pa je, da je podpredsednik Saveza, tovariš Jeftić, na občnem zboru v Skoplju svaril čebelarje iz drugih republik pred našimi prevozniki, češ da razširjajo pršičavost, namesto da bi nas postavil v tem pogledu vsem ostalim republikam za vzgled. Prepričani smo, da slovenski prevaževalci ne bomo širili čebeljih kužnih boleznih v druge republike, medtem ko je docela mogoče, da se njihove čebele na pasiščih izven Slovenije okužijo, ker so nekatere druge republike v tem pogledu zelo malo ali nič storile. Potrudili se niso niti toliko, da bi bolezen odkrile. Da je pri nas drugače, se moramo prav gotovo deloma zahvaliti tov. dr. Leonu Kocjanu, ki je z veliko vnemo in spretno organizacijo odkrival žarišča bolezni, zaviral njih razširjanje in popolnoma očistil nekatera okužena področja. Pri zatiranju kužnih boleznih je najvažnejše, da so čebelarji o njih naravi in načinu širjenja natančno poučeni. Za to pa ne zadostujejo samo tečaji, temveč je treba znanje, pri-

dobljeno na takih tečajih, utrditi s prebiranjem knjig, ki obravnavajo čebelje bolezni. Posebno vam priporočamo Kocjanovi knjizici o pršičavosti in nosematosti. Pa tudi v naši knjigi »Sodobno čebelarstvo«, I. del, boste našli dokaj obsežno poglavje o tem. Zato znova pozivamo vse delegate, da širijo našo knjigo med čebelarji. V resnici bi ne smelo biti niti enega slovenskega čebelarja brez nje.

Naše opazovalnice. Na lanskem občnem zboru smo poročali, da ima ZCD 20 opazovalnih postaj. Stevilo se do danes ni spremenilo. Opazovalne postaje so vsaj deloma razporejene tako, da zajemajo vsa pašna področja. Na podlagi poročil, ki so bolj ali manj redno prihajala, smo sestavljali poročila, ki so obveščala čebelarje in ostalo javnost o naših pašnih razmerah.

Opazovalnice so vsaj za silo opremljene z instrumenti, ki so potrebni pri opazovanju. Vendar bo treba misliti na to, da vse čimprej oskrbimo s toplomeri za določevanje minimalne in maksimalne topline. Postaj, ki teh toplomerov nimajo, je namreč od 20 kar 6. Res je, da so te vrste termometri zelo dragi, a upamo, da se bodo našli za to potrebni krediti.

Ob začetku leta 1957 smo preskrbeli opazovalcem posebne tiskovine za opazovanje, kuverte in znamke za pošiljanje poročil ter jih nagradili za njihovo požrtvovalno delo.

Da bi bili podatki opazovalnih postaj čim bolj natančni, je potrebno, da so čebele v opazovalnih panjih zdrave. Zato je vse te panje preiskal Veterinarski znanstveni zavod. Za te veterinarske preiskave smo poslali vodjem vseh opazovalnih postaj ob začetku leta posebna navodila. Kakor nam je znano, so vse opazovalnice, kar se boleznj tiče, v redu.

Ze lansko leto smo sklenili, da bomo poleg splošne opazovalne službe organizirali še posebno gozdno opazovalno službo. ZCD je odstopila v ta namen pet opazovalnih postaj v gozdnem področju. Pri tej akciji so še udeleženi Kmetijski znanstveni inštitut, Zadrudna zveza in Meteorološki zavod. Sami ste se lahko prepričali, da stvar ni ostala samo pri besedah. Radio in dnevno časopisje vas bosta letos sproti obveščala o medenju hoje, če se bo pojavilo. Upamo, da bodo

obveščanja potekala vsaj tako, če ne še bolj kot lansko leto.

V svoje poročilo je zajel tajnik tudi poročila posameznih društev. V kratkih stavkih, deloma v statistični obliki je prikazal vse njihovo udejstvovanje v preteklem letu. Ker nam v listu primanjkuje prostora, tega dela njegovega referata ne moremo objaviti. Sicer pa so o tem mnoga društva že sama poročala med dopisi v Slovenskem čebelarju. Svoja izvajanja je takole zaključil:

Do sedaj sem govoril samo o pozitivnih straneh našega dela. Jasno pa je, da smo nekatere stvari zanemarili. Tako na primer nismo ničesar storili, da bi dvignili vzrejo matic na tisto stopnjo, kot je stala še pred nekaj leti. Društvom smo pač pomagali s predavanji, ni pa bilo nobenega tečaja in praktičnih vaj. Tudi enotne opazovalne službe nismo uredili.

Reševali smo predvsem načelne stvari in se v prvi vrsti posvetili izdaji knjige »Sodobno čebelarstvo«. Zato je drugo delo nekoliko zaostalo. Prepričan sem, da bomo zamujeno nadoknadili v prihodnjem letu.

Tovariši delegati! To bi bilo poročilo o delu, ki ga je opravil upravni odbor v preteklem letu. Mnogo pa je bilo vmes tudi drobnega dela, ki ni tu navedeno. Bodite uverjeni, da so vsi člani upravnega odbora imeli pred očmi vedno le dobrobit in prospeh celotnega čebelarstva, ki naj bi prineslo našemu gospodarstvu in naši socialistični domovini čim več koristi.

Po poročilu tajnika je podal blagajnik, tov. **Janez Tiringar** pregled premoženjskega stanja Zveze z dne 31. 12. 1956.

A k t i v a :

Veliki inventar	Din	7.913.399.—
Drobni inventar	„	802.484.—
Potrošni material	„	62.800.—
Blagajna	„	28.616.—
Banka, žiro račun in vloga	„	4.596.251.—
Dolžniki	„	4.890.275.—
Dolžniki »Slovenski čebelar 1956«	„	121.395.—
Dolžniki, »knjiga in blago«	„	355.347.—
Zaloga knjige »Sodob. čeb.«, I. del in blaga	„	1.517.090.—
Druge terjatve (dolgoročne)	„	2.278.947.—
Casovne razmejnitve	„	427.529.—
Skupaj	Din	22.994.135.—

P a s i v a :

Upniki, nedvignjen so-trudniški honorar	Din	15.898.—
Upniki, blago	„	10.800.—
Slovenski čebelar, predplačila	„	4.700.—
Druge obveznosti — in invest. posojilo	„	292.435.—
Skupaj	Din	325.851.—

R e k a p i t u l a c i j a :

Aktiva	Din	22.994.135.—
Pasiva	„	325.851.—
Cisto premoženje	Din	22.670.282.—

V imenu nadzornega odbora je podal njegov predsednik, tov. **Slavko Raič**, naslednje poročilo.

Nadzorni odbor je v minulem letu sproti zasledoval delo upravnega odbora. Kot predsednik sem prisostvoval vsem njegovim sejам, pa tudi tovariša Peterca in Cvetko sta se jih po možnosti udeleževala. Razen tega sem skoraj vsak dan prihajal v Zvezino pisarno in bil tako poučen o vsem.

Odbor Zveze je bil v stalnem stiku z društvi, jih z okrožnicami obveščal o vsem in pošiljal na njihove občne zbere svoje delegate, ki so poročali članstvu o delu v Zvezi in dajali potrebna pojasnila. Vrh tega je objavljaval izvlečke iz sejnih zapiskov v Slovenskem čebelarju, da se je lahko vsak posamezen čebelar poučil o njegovem delovanju.

V preteklem letu je bilo mnogo več predavanj kakor prejšnja leta, a ne le iz čebelarje prakse, ampak tudi iz teorije, kar je posebno važno za napredek čebelarstva. Organizirala so jih deloma Zveza, deloma društva.

Največjo zaslugo pa si je upravni odbor pridobil z epohalno čebelarstvo knjigo »Sodobno čebelarstvo, I. del. Res je morda zaradi nje trpel Slovenski čebelar, ki ni izhajal redno, kar je vzbudilo med članstvom precej negotovanja in celo izgubo naročnikov, vendar urednika Rojca nekoliko opravičuje dejstvo, da je glavna peza pri urejevanju knjige ležala na njegovih ramenih.

Upravni odbor ni opustil nobene priložnosti, ki se mu je nudila za sodelovanje z Glavno zadružno zvezo. Delni uspeh tega prizadevanja se je pokazal v skupnem uredniškem odboru Slov. čebelarja.

Velike težave je še vedno imel upravni odbor z nesrečno zapuščino nekdanje

široke gospodarske dejavnosti, s Čegoji in motornimi vozili. Likvidiral je zopet nekoliko Čegojev, tako da jih je ostalo le še 5, in prodal nekaj motornih vozil, pa pri najboljši volji ni šlo drugače kot s precejšnjo izgubo. Ostalo jih je še nekaj, ki pa zaradi faktorjev do sedaj niso šli v denar, a se jih bo treba čim prej znebiti, ker se z njimi izguba samo povečava.

Denarno poslovanje je bilo v popolnem redu, knjigovodstvo pa je pregledal strokovnjak in ga tudi našel v redu.

Nadzorni odbor znova priporoča, da upravni odbor nadaljuje z izterjavanjem dolgov, ki znašajo še vedno nad 5 milijonov, vendar že polovico manj kakor lani. — Priporoča tudi, da vendar že pritira h koncu nesrečno Namarjevo afero.

Nadzorni odbor predlaga občenemu zboru potrditev sklepnega računa, upravnemu in nadzornemu odboru pa razrešnico.

S tem so bila poročila po dnevnem redu izčrpana. K njim je pripomnil predsednik tov. Slander, da so v dovolj jasni luči pokazala dejavnost naše Zveze v pretekli poslovni dobi, in prosil delegate, da dajo še oni svoje pripombe. Kot prvi se je oglasil k besedi tov. Filip Simić in v imenu Saveza pčelara Hrvatske pozdravil občeni zbor. Dejal je, da je z velikim zanimanjem spremljal poročila o našem delu in uspehih. Zanimale so ga zlasti težkoče, s katerimi se je moral upravni odbor Zveze boriti v preteklem letu, in prijemi, s katerimi jih je skušal premagati. Pozval je delegate, naj čvrsto vztrajajo na začrtani poti in čim prej najdejo primerno rešitev za skupen nastop in sodelovanje vseh slovenskih čebelarjev.

V imenu čebelarskega odbora pri GZZ je pozdravil občeni zbor tov. Ivan Globokar in želel, da bi se stiki med obema čebelarskima organizacijama v bodoče še poglobili, zlasti s tem, da bi se čebelarstvo kot važna gospodarska panoga čim bolj naslonilo na kmetijsko združništvo.

Tov. Janko Belec iz Ljutomera je ostro obsodil vse tiste, ki očitajo članom ZCD reakcionarstvo, in zahteval, da proti takim poizkusom blatenja odločno dvignemo svoj glas. Pohvalil je tajniško poslovanje in prizadevanje odbora, da preskrbi našim čebelarjem čim popolnejšo učno knjigo. Teoretični del, ki je lani izšel, je s svojo okusno opremo in

izčrpno vsebino naravnost presenetil naše člane. Želi, da bi čimprej izšel še praktični del, ki prav gotovo ne bo zastajal za teoretičnim. Treba pa je, da spečamo med člane čim več prve knjige, kajti tretjina naklade, ki je ostala na zalogi, predstavlja milijonsko vrednost. Zato apelira na društva, da knjigo ob vsaki priliki priporočajo in pomagajo Zvezi do kapitala, ki leži sedaj mrtev v nerazprodanih izvodih.

Glede vsebine Slovenskega čebelarja je mnenja, da je bilo mnogo nepotrebnega negodovanja. Težko je pisati za začetnike, a hkrati še za iskušene čebelarje. Sicer pa se ravna vsebina vedno po dopisnikih in, če so ti predvsem čebelarji, jo lahko po svoje obrnejo. Kdor hoče kritizirati, mora iti najprej vase in se vprašati, kaj je sam napravil, da ni taka, kakršno si želi. Edino, kar bi mogli očitati Slovenskemu čebelarju, je to, da prinaša premalo izvlečkov iz tujih čebelarskih listov, toda prav gotovo bo skušalo uredništvo tudi to pomanjkljivost odpraviti. Stevilno naročnikov je še vedno prenizko. 167 naročnikov, ki smo jih pridobili iz vrst GZZ, potem ko je postal naš list skupno glasilo obeh čebelarskih organizacij, je v ostrem nasprotju s trditvijo, da je večina čebelarjev včlanjena v čebelarskih odsekih pri GZZ. Kaže pa obenem, da so odseki premalo storili za razširjenje lista med svojim članstvom. Upajmo, da se bodo v bodoče poboljšali.

Vest, da sta odbora obeh čebelarskih organizacij sprejela več sklepov, ki naj bi utrdili medsebojne vezi, so na deželi z odobravanjem vzeli na znanje. Vendar so še ljudje, ki tukaj nekaj rahljajo. To dokazuje, zlasti članek v Gospodarskem vestniku, ki je izšel pred šestimi tedni. Takih člankov si ne želimo, najmanj od tistih, ki našega dela sploh ne poznajo. Izšli so razen tega članki v Naši vasi in Kmečkem glasu, ki pojejo slavo nekdanjim kranjčim in priporočajo uvedbo novih panjskih sistemov. Napisani pa so tako nestrokovnjaško, da vzbujajo pri ljudeh, ki količkaj poznajo naše čebelarske razmere, samo pomilovalen posmeh. Ni vse napredno, kar je v nasprotju z obstoječim, in ni vse izvorno, kar kdo prodaja za novo. Upajmo tudi, da čebelarji, ki nimajo razumevanja za te »nove ideje« in se z ljubeznijo oklepajo našega »starega« AZ-panja, ne spadajo v reakcionarno šaro.

Uvedba patronatov po sklepu seje širšega odbora, po katerem naj bi člani

upravnih odborov tistih društev, ki so zastopana v širšem odboru Zveze, obiskovali društva, ki nimajo tamkaj svojih zastopnikov, je vse hvale vredna, ker se s tem vzpostavlja najcenejša povezava med društvi.

Glede sladkorja za pitanje čebel smo si menda vsi edini, da mora biti čist, zlasti pa ne denaturiran s sredstvi, ki lahko čebelam škodujejo, kot se je to zgodilo preteklo jesen.

Tov. Peter Močnik iz Maribora: K poročilom družin, ki jih je tajnik vključil v svoje poročilo, bi pripomnil, da po večini navajajo samo to, kaj bodo družine napravile, ne pa tudi tega, kaj so napravile. Vse tako kaže, da o opravljenem delu nimajo česa poročati, ker so pač bile premalo delavne. To dokazuje že popis čebelarstev. Od 37 društev ga je poslalo borih 17. Kje so ostala? Kakšen pomen ima tak nepopoln popis? Naši člani se premalo zavedajo, kako važni so statistični podatki.

Predsednik Slander: Res je! Nepopolnosti tega popisa so krive predvsem družine. Mnoga društva popisa niso mogla poslati Zvezi, ker kljub večkratnim urgencam niso dobila od nekaterih družin potrebnih podatkov. Treba bo znova urgirati, če pa ne bo šlo drugače, bomo morali poslati na teren popisovalce na stroške malomarnih družin. To stvar moramo urediti, kajti le tako si bomo ustvarili kolikor toliko zanesljivo sliko o stanju naših čebelarstev.

Tov. Alojz Benko iz Murske Sobotice: Naše društvo poročila za občni zbor ni poslalo, vendar ni spalo. Posadilj smo nad 5000 medovitih dreves, pregledali vse čebelje družine, če se ni morda kje pojavila kaka bolezen, imeli pri vsaki čebelarški družini dve do tri predavanja, se stalno udeleževali njihovih sej itd. To je precejšnje delo, ki smo ga žal zamolčali. Druga društva več pišejo, a morda manj delajo.

Radi bi pa nudili svojemu članstvu mnogo več. Nerazumljivo nam je, zakaj še danes nismo dosegli pri oblasteh, da bi dobivali čebelarji za pitanje čebel čist sladkor po znižani ceni. To je nujno potrebno za obstoj našega čebelarstva, saj so bile zadnje letine kar po vrsti tako porazne, da brez pitanja sploh ni šlo. Kljub temu pa med nima prave cene. Sedaj nam groze še s povišanjem prevoza čebel po železnici. Če bo šlo tako naprej, bomo morali res vreči puško

v koruzo. No, in če se to zgodi, kaj bodo potem zalegle lepe pridige o važnosti čebelarstva za sadjarstvo in našo kmetijsko gospodarstvo? S takimi pridigami si čebelarstvo ne bo opomoglo. Pomagajo naj mu, kadar je pomoči potrebno. Čemu so fondi za pospeševanje kmetijstva, ko pa nismo iz njih čebelarji dobili denarja niti za en vagon ajde, čeprav neprestano poudarjajo, da je čebelarstvo kmetijska panoga.

Domača ajda se je izrodila in skrajni čas je, da bi kupili seme v inozemstvu, a niti toliko nam ne grejo na roke, da bi dobili uvozno dovoljenje.

Tov. Globokar: Čebelarški odbor pri GZZ se dobro zaveda, kako važna je izmenjava ajdovega semena in se bori za uvoz semenske ajde že od leta 1954. Toda skoraj vsi kmetijski strokovnjaki so proti temu uvozu. Iz setvenega programa so ajdo sploh črtali, vendar so jo uvrstili med semenske poizkuse. Semena v Ljubljani se je zaradi ajde obrnila na Češko, Poljsko in v Rusijo, a ni dobila od nikoder odgovora. Lani se je Kmetijskemu inštitutu vendarle posrečilo, da je je uvozil en vagon. Tri tisoč kg je je odstopil semenarni, kjer jo lahko naročite. Dokaj čisto sorto je mogoče dobiti še v Radohovi vasi. S tem in uvoženim semenom bo začel delati Kmetijski inštitut selekcijske poizkuse. Morda pa sčasoma le pridemo do ajde, ki bo boljše rodila in izdatnejše medila.

Tov. Anton Novak iz Gornje Radgone: Ne razumem, čemu nasprotujejo kmetijski strokovnjaki sejanju ajde. Zakaj bi ne izkoristili njive dvakrat, če je to mogoče. Čim več bomo pridelali, tem manj nam bo treba uvažati. Ajda v resnici ne rodi več tako, kot je včasih. Tudi ne medli. Lani je bilo pri nas ob koncu ajdove paše na vsak panj kilogram izgube. Nekateri domnevajo, da so tega kriva umetna gnojila, toda ta uporabljajo tudi v Rusiji in vendar ni slišati, da bi tamkaj ajda odpovedala. Morda pa so več krive njenega nazadovanja vremenske nepravilike. Vsekakor ne bi bilo napačno izmenjati seme.

Tudi pri nas so bolezenski izvedenci pregledali vse čebelje družine, vprašanje pa je, če ne bomo kljub temu imeli opraviti z boleznijo. Lani so avstrijski čebelarji postavili tik za mejo 80 panjev čebel. Nismo proti temu, toda bojimo se, da ne bi čez mejo vdrla

pršica, kot se je to zgodilo v koroškem delu Slovenije. Zlasti ob meji bi morale biti pregledane vse čebelje družine. Za to naj bi poskrbela mednarodna veterinarska služba.

Mi smo naše čebelarje poučili o čebeljih boleznih s predavanji. Imeli pa smo čebelarska predavanja celo po šolah. Otroci so se tako navdušili za čebele, da so marsikod organizirali čebelarske krožke. Prav bi bilo, da bi imela vsaka šola primerno velik čebelnjak in da bi se za čebelarstvo začelo zanimati tudi učiteljstvo.

Tov. **Jože Resnik** iz Maribora: Dr. Mešina iz Maribora trdi, da je veterinarska služba v Avstriji, kar se tiče čebeljih bolezni, zelo aktivna, da so vsi panji, ki jih postavljajo Avstrijci na mejo, pregledani in da je zaradi tega zaskrbljenost naših čebelarjev nepotrebna.

O ajdi prevladuje mnenje, da ne daje več tistega donosa kot nekdaj. Seveda ga ne daje, ko pa je mnogo manj sejejo. A zakaj je tako? Kmetje pravijo, da ne bodo sejali ajde za srnjad. Lovec je sicer dolžan škodo, ki jo napravi divjačina, poravnati, toda če je sodnik sam lovec, se pravda za odškodnino največkrat zelo klavrno konča. Zato nekateri škode sploh več ne prijavljajo.

Hujša nevarnost kot od divjačine pa grozi čebelarjem od škropiv, ki jih uporabljajo sadjarji v boju proti škodljivemu mrčesu. Škropljenju se seveda ni mogoče izogniti, mogoče pa je škodo pri čebelah omejiti, če pride od pravega sodelovanja med čebelarji in sadjarji. Potrebno bi bilo, da bi izhajali članki, ki prikazujejo koristnost čebel pri opravevanju sadnega drevja, ne samo v našem strokovnem listu, temveč tudi v glasilu sadjarjev in vrtnarjev.

Inž. **Uršič** iz Maribora: Če bo šlo tako naprej, bomo kmalu uničili čebele, kot so jih že v nekaterih krajih Amerike. Če ne bo čebel, pa tudi sadja ne bo in bo postalo škropljenje sploh nepotrebno. Neškodljivo za čebele je samo zimsko škropljenje. Sedaj škropimo pred cvetenjem in 5 do 6 tednov po cvetju, torej v času, ko čebele sadnega drevja ne obletavajo. Zastrupijo pa se lahko kljub temu na rastlinah, ki rastejo pod drevjem, ker sadovnjakov pri nas ne okopavamo. Treba bi bilo uvesti škropiva, ki čebelam ne škodujejo, njih učinkovitost pa bi moral preizkusiti Kmetijski znanstveni inštitut in jih potem priporočati sadjarjem.

Predsednik Slander: Dokler ne izide posebna uredba o uporabi strupenih škropiv in zavarovanju čebel pred njimi, naj se čebelarji povežejo z vsemi tistimi, ki škropljenje odrejajo, in jih naprosijo, da jih o vsakem takem ukrepu pravočasno obveste. V času škropljenja naj čebele čez dan pripravajo ali sploh odpeljejo kam drugam.

Tov. **Rudolf Galob** iz Mežice: Čebele ogrožajo tudi plini iz tovarniških dimnikov. To občutimo posebno v našem okraju, kjer imamo svinčeve rudnike. Naprave, ki bi uhajanje škodljivih snovi preprečile, niso zanesljive in zato svinčeni prah zastruplja vso okolico. Ali je v osnutku Zakona o čebelarstvu kaj predvidenega glede tega?

Predsednik Slander: Isto se dogaja v okolici celjske cinkarne. Če uničujejo plini vegetacijo, se morajo pokazati škodljive posledice prav tako pri čebelah.

Tov. **Globokar:** Osnutek čebelarskega zakona predvideva, da je vsako uničevanje čebel kaznivo. A kaj je zastrupljanje drugega kot uničevanje?

Predsednik Slander: Osnutek je v tem pogledu nejasen, ker govori samo o namernem uničevanju čebel.

Tov. **Maks Avšič** iz Polja pri Ljubljani: Zadnji čas je čuti glasove o povišanju tarife za prevoz čebel po železnici. Pavšalna teža panja, od katere zaračunava železnica prevoznino, naj bi bila po novem 40 kg in ne več 20 kg kot doslej. To bo hud udarec za čebelarje prevoznike.

Tov. **Potokar** iz Ljubljane: O povišanju železniške tarife smo govorili že na seji Ljubljanskega čebelarskega društva. Mnenja smo bili, da morata ZCD in GZZ opozoriti Savez pčelara v Beogradu na to namero. Treba je doseči tarifo, ki ne bo čebelarjev odvrnila od prevažanja.

Tov. **Ciril Kopitar** iz Ljubljane: Zvedeli smo, da so to spremembo zagovarjali celo čebelarji iz vrst železničarjev. Vsekakor je pravočasna intervencija nujno potrebna.

Tov. **Struna** iz Maribora: Lani smo krmili s sladkorjem, ki je bil denaturiran s hrastovim žaganjem. Slišali pa smo, da so zaradi tega nastale zgube pri čebelah. Zato moramo odločno zahtevati, da nam oblast dovoli nakup čistega sladkorja po nižani ceni. Prepričan sem, da

lahko ZČD in GZZ to dosežeta, če bosta složno nastopili v korist čebelarjev. Vplivati pa naj tudi na podjetje Medeks, da ne bo delalo razlik pri odkupovanju medu. Lani so veljale za Hrvaško višje cene kot pri nas. To pa ni pospeševanje domačega čebelarstva.

Tov. **Fran Resman** iz Radovljice: Tajnik ni ničesar poročal o delovanju našega društva. Zato sem skoraj primoran poudariti, da ne spadamo med tiste, ki nič ne delajo. Napravili smo marsikaj. Kuhali smo za člane voščine, izdelovali satnice, imeli 12 strokovnih predavanj in redno vsak mesec odborovo sejo. Posebno pa smo pazili, da ni prišlo do nesoglasja med nami in čebelarskimi odseki. Ti delajo vedno v soglasju z nami. In tako bi moralo biti povsod, saj so mlade ustanove, brez večjihkušenj in tradicije. Tudi čebelarski odbor pri GZZ bi moral hoditi to pot, pa bi kmalu prenehali izpadati posameznih nestrpnih proti ZČD v dnevnem časopisuju.

Tov. **Jože Lampe** iz Kranja: Čebelarji našega društva so zaprosili primorske čebelarje za dovoljenje, da bi smeli pripeljati panje na akacijeva pasišča, a so jih ti odbili, češ da pri njih ni prostora še za tuje čebele. Mi sprejmemo na ajdovo pašo vsako leto nešteto panjev tudi iz njihovih krajev in bi nam morali biti že zaradi tega nekoliko bolj naklonjeni.

Tov. **Vlado Rojcek** iz Ljubljane: Nekateri okrajji so izdali posebne uredbe o prevajanju čebel na pašo, čeprav niso imeli zanje pravne podlage. Na te uredbe se zdaj sklicujejo društva in čebelarski odseki pri odklanjanju prošenj prevoznikov. Prošnje odklanjajo seveda samo čebelarjem, o katerih vedo, da jim ne morejo zagotoviti v svojem področju kake take paše, ki je pri njih ni. Prišlo je celo do tajnih dogovorov o zamenjavi pasišč, kar ustvarja nemogoče razmere v našem čebelarstvu in lahko znatno škoduje narodnemu gospodarstvu. Proti tej korupciji in netovarškim odnosom je treba ostro nastopiti.

Tov. **Valentin Benedičič** iz Ljubljane: To se dogaja zaradi tega, ker še danes nimamo čebelarskega zakona. Treba bo ustanoviti komisijo, ki bo osnutek zakona pregledala in mu dala dokončno obliko. Dolžnost komisije, v kateri morajo biti zastopniki ZČD in GZZ, bo, da opozori pristojne organe, kako nam je tak zakon potreben.

Strinjam se z izvajanji tov. Resmana in pozdravljam lojalno sodelovanje med čebelarskimi odseki in družinami. Cas je, da prenehajo trenja med nami in da pričnemo s sistematičnim delom za napredek čebelarstva.

Po debati je občni zbor odobril letni obračun in razrešil stari odbor njegovih dolžnosti. Blagajnik, tov. **Tiringer** je nato prebral proračun za leto 1958. Proračun, ki predvideva 2,080.000 din dohodkov in izdatkov, je bil soglasno sprejet. S tem v zvezi se je razvila debata o povišanju članarine. Obveljal je sklep, da naj ostane članarina za leto 1957 neizpremenjena, za leto 1958 pa naj se zviša od 15 din na 50 din za vsakega člana.

Pri volitvah je bil na predlog predsednika volilne komisije tov. **Belec** izvoljen novi odbor, in sicer:

a) v ožji upravni odbor: Stane Mihelič, Valentin Benedičič, Ciril Kopitar, Maks Avšič, Edi Senegačnik, dr. Leon Kocjan, Janez Tiringer, Anton Verbič, Vlado Rojcek, Ivo Majcen, Jože Zitnik in Franc Cimerman.

b) v širši upravni odbor: Janko Belec iz Ljutomera, Ivan Geč iz Gorišnice pri Ptujju, Peter Močnik iz Maribora, Joško Slander iz Celja, Rudolf Galob iz Mežice, Ivan Bizjak iz Krškega, Ivan Zunko iz Litiije, Franc Resman iz Radovljice, Alojz Benko iz Murske Sobote, Karlo Martelanec iz Kanala ob Soči, dr. Radovan Bratina iz Postojne, Miha Mikec iz Novega mesta, Janko Marolt iz Stične, Franc Gradišar iz Ribnice na Dolenjskem, Jože Lampe iz Kranja, Gašper Šnabel iz Dravograda, Alojz Zapušek iz Soštanja, Viktor Kralj iz Smarja pri Sežani in dr. Juriševič iz Kopra.

c) v nadzorni odbor: Slavko Raič, Franc Cvetko in Stane Potokar.

d) kot delegati za skupščino Saveza pčelara v Beogradu: Stane Mihelič, Janko Belec in Edi Senegačnik.

Za bodoče poslovno leto je občni zbor sprejel naslednji načrt dela:

1. Sodelovanje z GZZ bomo poglobili in razmotrili vprašanje skupne čebelarske organizacije.

2. Delo v skupnih komisijah bomo razširili.

3. Zveza si bo prizadevala, da dobe čebelarji za krmljenje čebel čist sladkor s primernim regresom.

4. Našim mlajšim čebelarjem bomo skušali preskrbeti kredit za sladkor.

5. Potrudili se bomo, da bo sprejet čebelarški zakon in uredba o ajdovih pasiščih.

6. Organizirali bomo več predavanj in tečajev.

7. Uredili bomo knjižnico po sodobnih knjižničarskih načelih.

8. Izdali bomo praktični del knjige Sodobno čebelarstvo.

9. Sodelovali bomo pri standardizaciji čebelarskega orodja in drugih predmetov.

10. Borili se bomo za primerne cene medu in voska.

11. Pospeševali bomo sajenje medovitih rastlin.

12. Nastopili bomo proti Savezu pčelara v Beogradu zaradi zapostavljanja naše organizacije.

13. Učiteljiščenikom in mladim združnim čebelarjem bomo darovali stare letnike Slovenskega čebelarja.

14. Zbirali bomo predmete za čebelarški muzej.

Pri slučajnostih je bil razgovor o sajenju medovitih rastlin, o naročitvi strokovne literature in o prevažanju čebel brez zdravstvenega spričevala. Na predlog tov. Rojca je občni zbor poslal pozdravni brzojavki predsedniku Izvršnega sveta, tov. Kraigherju in predsedniku GZZ, tov. Ingoliču. Ker ni bilo nadaljnjih predlogov, se je predsednik Slander zahvalil delegatom za udeležbo in sodelovanje ter zaključil občni zbor ob 13. uri in 50 min.

(Konec)

DOPISI

ČEBELARSKA DRUŽINA V KOZJEM

obsega področja treh kmetijskih zadrug; zato smo sklenili, da bo družina še naprej delovala, člani pa se bodo hkrati vključili v čebelarske odseke pri svojih zadruгах. Kozjanska zadruga bo postopoma nabavila čebelarske potrebščine, sadjarski in čebelarski odsek pa se bosta sporazumela glede škropljenja sadnega drevja, da ne pride v nevarnost življenje čebel.

Minula letina je bila pri nas še kar ugodna. Kmetijska zadruga v Kozjem je posredovala pri prodaji medu. Kupec je pozneje odobril nekoliko višjo ceno od prvotne ponudbe in je zadruga priznani presežek 37.000 dinarjev namenila čebelarskemu odseku. Lani je nekdo prodajal med, pomešan z denaturiranim

sladkorjem, s čimer ni škodoval samo dobremu imenu zadruge, temveč še bolj čebelarjem. Zato so le-ti zahtevali, naj zadruga pri odkupih med vselej analizira.

Dvoletna medena detelja se je dobro obnesla. Napravili smo z njo razne poskuse. Na združni njivi smo prvo leto zasejali med deteljo tudi oves, da bi imeli več od nje. Njivo smo zgodaj pokosili, nakar je detelja znova pognala, se s cvetenjem malo zakasnila, vendar je nudila dva mesca izdatno pašo. Ko smo jo drugič pokosili, so bila stebelca tanka in tudi seme je bilo dobro.

Opazili smo, da so člani čebelje družine skrbno zapažili, niso pa jih povsod pravočasno in zadostno nakrmili, kar se je ponekod hudo maščevalo. Tudi z vzrejo matic so se premalo ukvarjali. Pač pa je čebelarska družina mnogo storila za zatiranje čebeljih bolezní. Kjerkoli so se pokazali sumljivi znaki, je tovariš Franček Kramar strokovno posegel vmes. Lani je imela družina dvoje predavanj, ki sta bili dobro obiskani. Tudi letos bomo priredili več predavanj.

Kmetijska zadruga v Kozjem name-rava zgraditi vzoren čebelnjak, da bi s tem vzbudila pri mladih ljudeh veselje do te lepe in koristne gospodarske panoge. Prav je, da na kmetijsko gospodarski šoli na Bučah poučujejo tudi čebelarstvo. Družina sama kuha vosek, satnice pa prav zadovoljivo izdelujejo v Senovem.

Člani bodo po nerodovitnih površinah zasadili medovite rastline, zlasti drevje. Po slabih pašnikih na kamniti podlagi bi kazalo zasejati pri nas tako imenovano »večno deteljo«, ki izborno medí in je marsikateremu čebelarju že napolnila sate. Težava je s semenom, ki ne vzklije rado.

Za »Slovenskega čebelarja« bo družina prispevala svojim članom po 100 dinarjev k naročnini.

F. Č.

IZ DRUŽINE SENTJUR PRI CELJU

Čebelarsko društveno življenje v Sentjuriju ima za sabo nadpolstoletno tradicijo. Leta 1906 je bila ustanovljena v kraju čebelarska podružnica, katere plodno delo sta prekinili le obe svetovni vojni. Od ustanoviteljev živita še dva člana, in sicer Franc Škobrne iz Goričice, ki je že v 74 letu, in Anton Rozman

iz Osredka, ki je tudi že nad 70 let star. Navzlic visoki starosti sta oba agilna člana družine, dobra čebelarja, vneta naročnika in bralca Slovenskega čebelarja.

Družina šteje sedaj 35 članov. Kljub naporom nam še doslej ni uspelo vključiti vanjo vseh čebelarjev našega območja. Društvo v Celju nam nudi pomoč s strokovnimi predavanji, katerih se člani v lepem številu udeležujejo ter se tako strokovno izpopolnjujejo. Naše vrste so se pomnožile tudi z nekaterimi mlajšimi člani, kar je zelo pozitivno, vendar je teh še vedno premalo. Da se naša mladina s čebelami premalo ukvarja, je prav gotovo deloma krivo to, ker učencev v šolah premalo ali skoraj nič ne seznanjajo s čebelarstvom. V ilustracijo samo en primer: v občini Sentjur je 9 šol z nad 60 učnimi močmi, toda niti ena šola nima čebelnjaka. Čebelar je samo en učitelj in še ta ima čebele v tujem čebelnjaku.

IZ KRIZEVCEV PRI LJUTOMERU

Čebelarji iz Križevcev in okolice so se dne 24. februarja zbrali v tamkajšnji šoli, da pregledajo svoje delo v preteklem letu in napravijo načrt za bodoče. Člani odbora so poročali o perečih čebelarskih vprašanjih v območju društva. Iz poročil je bilo razvidno, da se društvo bori s težavami, ki bi jih morali upoštevati in reševati ne le čebelarji, ampak vsi kmetijsko zainteresirani ljudje. Za razgledanega človeka v kmetijstvu ni več novost, da dajo čebele čebelarju komaj 20 do 30 % koristi (med, vosek), medtem ko odpadejo ostale $\frac{3}{4}$ na opravevanje v kmetijstvu.

Čebelarstvo na desnem bregu Mure nazaduje po številu čebelarjev in številu čebeljih družin. To so posledice pomanjkanja medenja ajde, ki je kmetje sejejo vedno manj. Po letu 1950 niso čebele na ajdi nabrale niti toliko, da bi jim zadostovalo za zimsko zalogo. Čebelarji so morali družine za zimo nakrmiti s sladkorjem. V zadnjih treh letih je znašal ta dodatek k hrani celo po 6 kg na panj. Kdor jeseni ni pital, je našel spomladi v svojem čebelnjaku same mrtvice. Naravni viri, iz katerih so črpale čebele hrano za zimo, so torej vsahnili, zato je na tehtnici rentabilnost čebelarjenja. Treba bo najti izhod iz te krize. Toda kako in kje? Morda v kmetijskih zadrukah?

Kmetijska zadruga v Križevcih je, kakor pravijo, v občini ena izmed najboljših. Odlikuje se po odsekih raznih kmetijskih panog, za čebelarstvo pa, kakor kaže, nimajo razumevanja in o tem niti ne razpravljajo na svojih sejah. Nemara jim ni znana vloga čebel v kmetijstvu.

Na občnem zboru so čebelarji množično protestirali proti ceni denaturiranega sladkorja za prehrano čebel. Večina sploh noče več kupovati takega sladkorja, ker je navadni konzumni sladkor, če pribijemo k ceni denaturiranega ves kalo in delo s čiščenjem, cenejši. V naprednejših državah dobivajo čebelarji za čebele čist sladkor po nižji ceni. Kdaj bomo pa mi to dosegli?

Tudi na strokovno izobrazbo mislijo v čebelarskem društvu. Vsak član mora biti naročnik Slovenskega čebelarja. V preteklem letu so organizirali poučen izlet k čebelam na pasišče.

Čebelarsko društvo v Križevcih želi vključiti v svoje vrste čim več čebelarjev. Organiziralo bo prevoze na oddaljena pasišča in tako skušalo odstraniti nastalo praznino zaradi muhavosti ajde. Prepričani smo, da nam bo to z vsestranskim in razgibanim delom uspelo.

S. T.

KMETIJSKA PROIZVAJALNA POSLOVNA ZVEZA ZALEC

V območju KPPZ Žalec je vsega 24 zadrug, od katerih jih ima 13 že organizirane čebelarske odseke. Med temi naj omenim čebelarski odsek KZ Velenje, ki je bil po združitvi zadrug v letu 1956 na novo osnovan. Odsek dela složno s čebelarskimi družinami, ki sta kar dve na tem področju. Strokovna predavanja in tečaji, ki jih organizira odsek ali družina, so namenjena vsem čebelarjem. Trudimo se, da bi dosegli čim boljšo koordinacijo in usposobili čim več mladine za delo v čebelarstvu.

Odsek ima čebelarsko postajo z opazovalnim panjem, tehnico in vsem potrebnim orodjem. Ta postaja je v glavnem namenjena aktivu mladih zadrugnikov.

V mesecu aprilu 1957 je odsek organiziral čebelarski tečaj, ki ga je vodil ing. Rihar iz Ljubljane. Tečaja se je udeležilo okrog 50 čebelarjev, ki so izvajanjem predavatelja z največjim zanimanjem sledili. Ludvik Ograjenšek

OBCNI ZBOR ČEBELARSKEGA DRUSTVA LJUBLJANA

je bil 10. marca 1957. v gimnaziji na Poljanski cesti. Sklican je bil za 8. uro, pričel pa se je ob 8. uri 30 min. Od 17 čebelarških družin je bilo zastopanih samo 9, kar kaže, kot je ugotovil tov. predsednik Slavko Raič, da nimajo družine zanimanja za svojo organizacijo. Nadalje je govoril tov. predsednik o žalostni bilanci našega lanskoletnega čebelarjenja. Prave paše že med letom ni bilo, nazadnje pa je še ajda odpovedala. Ponekod je v jeseni hoja s svojim solzenjem izzivala čebele, a se niso zmenile zanjo. To pozno medenje pa je vendar v nas zbudilo upanje, da bo prihodnje leto drugače. Saj je že čas, da zopet enkrat nastavimo svoje lonce. Zaradi slabe medene letine smo morali zapet eči po sladkorju, ki pa je bil denaturiran s hrastovim žaganjem. Če dobijo vinogradniki čist sladkor z regresom, bi ga lahko dobili tudi čebelarji, kakor ga prejemajo v drugih naprednih državah.

Nadalje je omenil tov. predsednik, da je prišlo do sodelovanja med GZZ in ZCDS in da je »Slov. čebelar postal skupno glasilo obeh organizacij. Dotaknil se je tudi osnutka čebelarskega zakona. Dalj časa se je pomudil pri poglavju o prevažanju čebel na pašo. Pereče je zlasti vprašanje ajdovih pasišč. Toda vse ovire lahko premosti pravo čebelarsko tovarištvo.

Za naše čebelarstvo je še posebno važna vzreja in odbiranje matic, po katerih je veliko povpraševanje ne samo doma, ampak tudi v inozemstvu. Pri tem delu pa je potreben sposoben čebelarski kader, ki si ga moramo ustvariti s predavanji in tečaji. Naše društvo je letos storilo v tem pogledu precej, saj je priredilo poleg praktičnih prav tako več teoretičnih predavanj, ki se jih je udeležilo razveseljivo število čebelarjev. Predavanja so bila razen tega še pri nekaterih družinah izven Ljubljane.

Naše članstvo je dobilo s teoretičnim delom »Sodobnega čebelarstva« v roke knjigo, ki bi delala čast celo večjemu narodu, kakor je slovenski. Članstvo je knjigo sprejelo v splošnem z velikim zadovoljstvom.

Z GZZ ima ZČD skupno komisijo za zatiranje čebeljih bolezni, ki deluje zadovoljivo. Trodnevnega tečaja za iz-

vedence čebeljih bolezni se je udeležilo 7 naših čebelarjev. Na srečo ni sedaj v območju društva niti gnilobe niti pršice.

Tudi o kakem hujšem izbruhu nose-mavosti ni bilo čuti zadnji čas.

Nekatere družine so bile dokaj delavne. Bile so v stalnih stikih z društvom, ki je upoštevalo vsako njihovo željo. Druge že nekaj časa spijo, ali pa so razpadle in se priključile h KZ. Na te poslednje je tov. predsednik naslovil posebno pismo. Uspeh je bil negativen.

Z željo, da bi bilo prihodnje leto uspešnejše kot preteklo, je zaključil predsednik svoje poročilo.

Za predsednikom je govoril tov. tajnik. Med drugim je omenil, da je imel upravni odbor med letom 12 sej, realiziral pa je samo nekaj nalog, ki si jih je bil zastavil na svoji prvi seji. Ojačal je stike s čebelarji na deželi s čebelarskimi sestanki in predavanji ter aktiviziral delo čebelarskih družin. Sklepa, ki se tiče popisa čebelarstev, pa ni povsem izpolnil.

Dokaj podrobnemu poročilu o delu posameznih družin je sledilo blagajnikovo poročilo. Ker izkazuje bilanca 6.613 din primanjkljaja, je priporočil blagajnik za prihodnjo poslovno dobo zvišanje članarine, kajti z dosedanjimi dohodki društvo ne bo moglo shajati. Saj dosedanji članski prispevek ne zadostuje niti za poštno in pisarniške izdatke.

Nadzorni odbor je pohvalil delo upravnega odbora ter predlagal razrešnico. Po poročilih se je razvila živahna debata, med katero so zastopniki sprejeli tudi predloge, ki naj bi jih društvo poslalo Zvezi za občni zbor. Naposled so potrdili letni obračun ter razrešili stari upravni in nadzorni odbor dosedanjih dolžnosti.

Pri volitvah je bil soglasno izbran za predsednika tov. prof. Slavko Raič. Poleg večine prejšnjih odbornikov je prišlo v odbor še nekaj mlajših članov.

Tov. Babnik je pri slučajnostih poročal o uspehu intervencije zaradi zasanjanja medovitih rastlin v ljubljanskem zelenem pasu. S sajenjem nameravajo čebelarske družine takoj začeti. Predvsem bodo zasajale gledičijo, ki je ima mestna vrtnarija dovolj na zalogi. Že na občnem zboru so se mnoge družine pripravile za sadike.

Uspeši občni zbor je predsednik zaključil ob 11. uri 30 min.

O LETOŠNJI HOJEVI PAŠI

Po izdatnem in razmeroma zgodnjem donosu s smreke je proti koncu junija začela mediti tudi hoja. Malokdo pomni, da bi medila tako stanovitno in v takšnem obsegu kakor letos. S kostonjeve paše sem tedaj odpeljal čebele v notranjske hribe. Že zadnje dni junija se je začela vročina izredno hitro dvigati in je v prvem tednu julija dosegla 38° C. Ko sem čebele pripravljaj za prevoz, je bilo pri čebelnjaku ob 9. uri zvečer 25° C, tako da sem jih komaj krotil. Sele nekaj pred polnočjo sem jih zaprl, naložil na voz in odpeljal na postajo. Dva brzotovorna vlaka sem medtem zamudil in celo tretjega sem komaj ujel. Nato pa je šlo po železnici kakor strela in ob 7. uri zjutraj sem bil že na mestu. Za to naglico se moram zahvaliti našim vrlim železničarjem, ki so mi šli pri prevozu vsestransko na roke. Prepričan sem, da so bili tudi drugi prevozniki z njimi zadovoljni.

V prihodnjih dneh julija je tehtnica pokazala 4 kg donosa, zaradi silne vročine pa je pozneje znatno padla. Kmalu nato so začele pašo motiti krajevne plohe, kakor hitro pa se je vreme ustalilo, je hoja spet izdatno medila.

Razumljivo je, da so panji na tako dolgotrajni gozdni paši vidno oslabili. Na bradah so se v gručah zbirale črnc, od naporega dela izčrpane čebele in tamkaj umirale. Ta pojav je bil posebno očiten tam, kjer je primanjkovalo obnožine. Ko pa sem prepeljal panje s hojeve paše na otavo, so se izredno hitro popravile. V nekaterih sem našel zalego kar na osmih satih. Ker je ajda tudi letošnje jesen popolnoma odpovedala, bo treba čebele pravočasno nakrmiti s sladkorjem, da ne bo spomladi kakšnega razočaranja.

F. Vrčko

ČEBELARSKI TABOR POD KRIMOM

Že dolgo smo v Ljubljani premišljevali o tem, da bi priredili kak večji sestanek, na katerem bi se kaj naučili, poleg tega pa tudi malo pozabavali. Vendar so nas plašile slabe letine, deloma pa smo se zavedali, da je organizacija take prireditve zelo tvegana stvar.

Letos se nam je po daljšem času spet nasmehnil očak Krim in nam poslal svoj blagoslov v obliki sladke mane. To nas je opogumilo. Izbrali smo odbor, ki je

razdelil delo med podkrimske in ljubljanske čebelarke delavce. Vrstili so se sestanki, sedaj v Ljubljani, pa zopet v Strahomeru. Na njih je začetna skromna zamisel neprestano rastla, dokler se nismo odločili za pravcati čebelarški tabor.

Vsi odborniki so vestno opravili prevzete naloge, vendar bi ne bilo prav, če bi ne omenili med najmarljivejšimi tovariša Antona Verbiča, ki je bil pravzaprav duša vsega dela. Skromen, kot je, se bo zaradi našega javnega priznanja najbrž hudoval na nas, toda tej svoji dolžnosti se nikakor nismo mogli odreči. Pristrčna hvala gre seveda tudi dolgi vrsti drugih sodelavcev in sodelavk v Ljubljani in pod Krimom. a prav tako velikodušnim darovalcem dobitkov in čebelarjem, ki so prispevali med za prireditve.

Delo je od dne do dne naraščalo, z delom pa so se množili izdatki. Razumljivo je, da nas je včasih zaskrbelo, kakšno bo vreme v nedeljo, 18. avgusta, ki je bila določena za naš tabor. Pa nam je bilo tudi nebo naklonjeno. Bil je lep, topel dan z rahlo meglico, da sonce na prostem ni preveč pripekalo na naše glave.

Medtem ko so zjutraj taborskega dne nekateri še urejali prireditveni prostor in razpostavljali dobitke, ki jih je bilo nad 500, smo se zbrali čebelarji pod kozolcem in po kratkem nagovoru predsednika Ljubljanskega društva poslušali dve predavanji. Tov. Rojec je govoril o splošnih smernicah za pravilno upravljanje AZ-panjev, tov. Senegačnik pa o nadomestilih za obnožino in o krmljenju čebel s suhim sladkorjem. Po predavanjih se je razvila poučna debata.

Kmalu nato je pritegnilo pozornost udeležencev čebelarstvo tekmovanje, ki ga je vodil tov. Martelanc. Najprej je 10 čebelarjev pokazalo svojo spretnost v zažičevanju, potem pa 7 v iskanju matice. Po trije najboljši so dobili primerne nagrade.

Medtem se je nabralo na veselilnem prostoru nepričakovano veliko ljudi. Prišli so iz bližnjih, pa tudi iz precej oddaljenih krajev. Odlična godba je takoj podžgala mlado in staro. Na lepo urejenem plesišču je bila čedalje večja gneča. Žejna in lačna grla so prišla na račun ob odlični kapljici vina, dobrih kranjskih klobasah in raznem pecivu. Otroci so dobili za majhen denar med

v »škrnceljih« in sladko medico. Brhke barjanke so, kot bi trenil, razprodale srečke. Nič čudnega, saj so bili dobitki zares lepi.

Sredi največjega vrveža je zatrobila trobenta. Ob njenem glasu so ljudje umolknili. To priložnost je porabil tovariš Verbič ter pred vsem občinstvom z izbranimi besedami nagovoril pet čebelarjev: Ivana Kržino z Barja, Slavka Raiča iz Ljubljane, Janeza Susmana iz Strahomera, Jožeta Tancika iz Vrbljenja in Mihaela Tavžlja iz Bresta. Po nagovoru jim je izročil lepe, umetniško izdelane diplome. Dve deklici v narodnih nošah pa sta jih počastili še s šopki. Odlikovance je določil odbor Ljubljanskega čebelarškega društva.

Rajanje se je potem v najlepšem razpoloženju nadaljevalo in šele v pozni uri so se začeli ljudje razhajati, trdeč, da take prireditve še niso doživeli.

Razume se, da je uspela prireditelj vrgla lep dobiček, ki so si ga sodelujoče družine med seboj razdelile. Tako so si njihove, sicer prazne blagajne nekoliko opomogle. Nekatere so se pri tej priložnosti spomnile težavnega položaja Slovenskega čebelarja ter podprle njegov tiskovni sklad s primernimi denarnimi vsotami. Ljubljanska družina je darovala 5.000 din, Barjanska 2.500 din, Izanska pa 2.800 din.

ČEBELARSKA DRUŽINA V DOBOVI

je imela dne 21. julija t. l. prijeten dan, saj nas je po daljšem času zopet obiskal urednik »Slov. čebelarja«, tov. Rojec. V obširnem predavanju nas je seznanil z različnimi čebelarskimi opravili. Govoril je o odbiranju in označevanju matice, o prevažanju čebel na pašo, o izboljševanju domače paše itd. Priporočal je čim tesnejšo povezavo čebelarjev v območju družine in vestno izpolnjevanje dolžnosti do organizacije. Nato smo gledali na filmskem traku prizore iz življenja čebel. Vse, kar smo videli, nam je predavatelj sproti opisal in pojasnil. Ko smo ga vprašali, kaj pomeni medsebojno pitanje čebel na bradi ali podnici panja, smo zvedeli, da je to normalen pojav, kajti pašne čebele vsaj navadno ne odlagajo medičine v celice, temveč jo oddajo mladitvam, da jo v svojih žlezkah predelajo v med. Po predavanju smo ostali s predavateljem skupaj vse do odhoda vlaka. Za spomin na ta dan smo se dali tudi fotografirati.

Družino v Dobovi ima razmeroma malo članov, toda, kar jih je, so zavedni in zvesti pripadniki naše organizacije. Med njimi vlada najlepše razumevanje in soglasje. Taki sestanki to zavednost in tovarništvo samo utrjujejo. Zato želimo, da nas kmalu zopet obišče kak predavatelj.

Družinski sestanek čebelarjev in čebelark iz Dobove, dne 21. julija 1957.

POJASNILO K STROKOVNIM IZPITOM IZ ČEBELARSKE STROKE

Čebelar J. M. iz P. je prebral obvestilo o strokovnih izpitih za čebelarje, ki je bilo objavljeno v 1. in 2. številki Slovenskega čebelarja. Ker želi napraviti ta izpit, se je obrnil na Kmetijski inštitut Slovenije, da bi dobil podrobnejša pojasnila. Zanima ga predvsem, kakšni so pogoji za pripustitev k izpitu, kdaj se izpit opravlja in koliko časa traja.

Odgovor:

1. Izpit za kvalificiranega čebelarja lahko dela polkvalificirani čebelar v podjetju, če je najmanj 3 leta opravljal vsa glavna dela v kakem čebelarstvu. Prav tako imajo pravico delati izpit za kvalificiranega čebelarja absolventi enoletne kmetijske splošne šole, ki imajo spričevalo o zaključnem izpitu in so najmanj 2 leti opravljali glavna dela v čebelarstvu. Ti delajo samo praktični izpit. Z odlokom Državnega sekretarijata za gospodarstvo LRS je pri okraju Ljubljana imenovana komisija za opravljanje strokovnih izpitov za kvalificirane čebelarje iz vse Slovenije.

Izpit za visokokvalificiranega čebelarja lahko delajo kvalificirani čebelarji, ki so na tej stopnji strokovnosti opravljali vsaj 7 let vsa glavna dela čebelarskega poklica.

Za opravljanje strokovnih izpitov za visokokvalificirane delavce čebelarje je imenovana komisija pri Zbornici za kmetijstvo in gozdarstvo LRS.

2. Program snovi, ki ga mora kandidat obvladati, sestoji iz praktičnega in teoretičnega dela. Splošni del izpitov za kvalificiranega čebelarja obsega slovensčino, računstvo, ustavo in zakonodajo, za visokokvalificiranega čebelarja je poleg tega potrebno še znanje o organizaciji, poslovanju podjetja in zgodovini NOB. Za praktični del izpita se kandidati lahko pripravijo iz raznih strokovnih knjig.

Nekaj snovi za strokovni izpit najdejo kandidati tudi v raznih letnikih strokovnih glasil »Slovenski čebelar«, »Zivnorejce«, »Socialistično kmetijstvo«, »Naša vase«.

3. Prošnjo za opravljanje strokovnega izpita je treba nasloviti na izpitno komisijo pri okraju Ljubljana odnosno

na izpitno komisijo pri Zbornici za kmetijstvo in gozdarstvo LRS, če namerava kandidat napraviti izpit za visokokvalificiranega čebelarja. Prošnje morajo biti kolkovane z 30 din, priložen pa naj bo kolek za 25 din. Priloženo mora biti tudi potrdilo, da je prijaviteljec opravljal najmanj 3 odnosno najmanj 7 let vsa glavna dela v kakem čebelarstvu. Poleg tega je treba za kvalificiranega čebelarja priložiti še mnenje podjetja o uspehu pri praktičnem delu v čebelarstvu. Za visokokvalificiranega čebelarja je potrebno potrdilo podjetja, da je v predpisani dobi opravljal kot kvalificirani čebelar dela, pri katerih se zahteva natančnost ali samostojno reševanje nalog oziroma višje teoretično znanje kot pa znanje, ki se zahteva za kvalificiranega čebelarja.

Poleg dokumentov je treba poslati izpitni komisiji pristojbino za kvalificiranega čebelarja 500 din, za visokokvalificiranega čebelarja pa 800 din.

Izpiti so praviloma spomladi in jeseni.

Formalni dokument o kvalifikaciji je potreben pri razvrstitvi v pokojninski razred, ker so delavci uvrščeni po njihovi kvalifikaciji. Prav tako upošteva komisija za plače pri urejanju tarifnih pravilnikov ne le, kaj delavec dejansko zna, temveč tudi, kakšna spričevala ima. Na mnogih delavnih mestih zahtevajo še formalno kvalifikacijo kot pogoj za sprejem v službo.

R. J.

SLOVENSKI ČEBELAR

bo po sklepu seje širšega odbora z dne 15. decembra izhajal kakor doslej v dvojnih številkah vsak drugi mesec. Naročnina ostane neizpremenjena. 1. do 2. številko novega letnika bomo poslali vsem stariim naročnikom, naslednje pa samo tistim, ki bodo do izida 3.—4. številke plačali vsaj polovico nove naročnine.

TRIDNEVNI ČEBELARSKI TEČAJ

bo v Ljubljani v začetku februarja. Kdor se ga namerava udeležiti, naj sporoči to pristojnemu društvu. O podrobnostih in obveznostih bodo udeleženci pravočasno obveščeni z okrožnico preko društev. Predavatelje, prenočišča in prehrano bo priskrbela Zveza.

GOSPODARSKI KOLEDAR ZA LETO 1958

Uredništvo »Nove proizvodnje«, glasila Zveze društev inženirjev in tehnikov LRS, že od leta 1955 dalje izdaja Gospodarski koledar. Izšel bo tudi za leto 1958. V njem bodo objavljeni članki o vseh naših industrijskih strokah, o kmetijstvu, gozdarstvu, gradbeništву, prometu, trgovini, gostinstvu, obrti, komunalnem gospodarstvu, vsi izpod peres naših najbolj razgledanih gospodarskih strokovnjakov. Med drugimi so prispevali važne članke tov. Zoran Polič, Julij Beltram in državni sekretarji gospodarskih resorov. V koledarju bodo opisane tudi gospodarske razmere, v katerih živijo naši ljudje v zamejstvu. Nadalje bodo v njem zopet zbrani po abecednem redu gospodarski predpisi. Računovodje in knjigovodje bodo mnogo pridobili, če bodo skrbno prebrali vse njim namenjene članke, kot n. pr. »Uporaba finančnih predpisov gospodarskih organizacij«, »O finančnem poslovanju podjetja«, »Delo in izkušnje revizorjev v gospodarstvu«, »Kazniva dejanja v gospodarstvu«, »Problem stabilizacije in normalizacije v gospodarstvu glede na nove predpise o delitvi celotnega dohodka« in »O plačnem sistemu gospodarskih organizacij«. Pravniki se bodo razveselili člankov, kot so: »Značilnosti novih predpisov o razlastitvi«, »Dogovarjanje o kakovosti in ugotavljanje kakovosti blaga«, »Zakoniti in sodni roki«. Tehnologi bodo povečali svoje znanje, če bodo prebrali članke: »Avtomatizacija v bitki za dvig produktivnosti«, Analiza delovnega mesta«, itd. Novosti in naloge v kmetijstvu so popisane v 11 strokovnih člankih. Gospodarski koledar za 1958 je potemtakem nujno potreben ne le vsaki gospodarski organizaciji, marveč slehernemu, ki je zaposlen v našem gospodarstvu.

Gospodarski koledar 1958 bo izšel na kakih 500 straneh v umetniški opremi. Izvod bo stal 1000 din. Naročiti ga je mogoče pri Upravi »Nove proizvodnje«, Ljubljana, p. p. 407, Trubarjeva 15, telefon 52-472, tekoči račun 60-KB-1-1142.

KUPUJEM

čebelje družine na AZ-okvirih brez panjev. Ponudbe pošljite na naslov: Tvrtko Barbarić, Zagreb — Ilica 250/I.

KAKSNA BO LETOSNJA ZIMA

kako dolgo bo trajala in kdaj se bo začela pomlad? To so vprašanja, ki prav gotovo zanimajo vsakega čebelarja. Zato ne bo odveč, če na kratko posnamemo po »Ljudski pravici« vremenski napovedi dveh beograjskih meteorologov, prof. Anteja Oguljena in Borisa Koljčičkega. Prvi trdi, da se bo po 15. decembru ozračje občutno ohladilo in da bo zapadlo precej snega. Dva večja vdora mrzlega zraka se obetata še v januarju, toda že sredi februarja bo mraz popustil in se bo začela pomlad. Zgodnjo pomlad z lepimi sončnimi dnevi napoveduje tudi Koljčički, glede zime pa pravi, da nam bo postregla s snegom v drugi polovici decembra. Hujši mraz bo pritisnil prvič v začetku januarja, drugič pa v začetku februarja. Obakrat bo močno snežilo. Vremenoslovca se strinjata zlasti v tem, da bo letošnja zima kratka, da se bosta mraz in toplota menjavala in da se bo začela pomlad mesec dni prej kakor po koledarju.

VELIKODUSNO DARILO

Prof. Franc Vodnik iz Ljubljane je poklonil Zvezi čebelarjskih društev za Slovenijo 18 naseljenih AZ-panjev, da jih razdeli med mlade ljudi, ki se nameravajo posvetiti čebelarstvu. Po dogovoru z Ljubljanskim čebelarjskim društvom so prejeli te panje čebelarji začetniki predvsem iz Ljubljane in okolice, vsakemu pa je bil dodeljen starejši čebelar, ki bo njih delo pri čebelah nadziral. Tovarišu profesorju se Zveza v imenu vseh obdarovancev za njegovo velikodušno darilo najprisičneje zahvaljuje, ostalemu članstvu pa kliče: »Posnemajte ga!«

PRODAM

po ugodni ceni tri premične čebelnjake. V vsakem je prostora za 10 AZ-panjev. Franc Češarek, Ribnica na Dolenjskem št. 205.

SEME

medovite rastline facelije z odlično kaljivostjo (letošnji pridelek) po ceni 750 din za kg nudi Pčelarska stanica — Prilep.

